

Studierende in Deutschland schreiben über Rumänien

România în viziunea studentilor din Germania

TANDEMBUCH

Universität Regensburg 2013/14
Universitatea Regensburg 2013/14

EUROPAEUM.

OST-WEST-ZENTRUM
DER UNIVERSITÄT REGENSBURG

Studierende
in Deutschland
schreiben
über Rumänien

România
în viziunea
studentilor
din Germania

<i>Rudolf Gräf</i> Vorwort	Prefață	6
<i>Walter Koschmal</i> Das Medium Tandem oder: Der ‚schöne‘ Tandemmensch	Mediul Tandem sau: ‚frumosul‘ om-tandem	8
<i>Lisa Unger-Fischer</i> <i>Gabriella-Nóra Tar</i> Gemeinsam auf Tour	Împreună pe drum	14
<i>Sabrina Mönig</i> Ansichtssache: Cluj in künstlerischen Darstellungen	Perspective: Clujul în reprezentările artistice	18
<i>Sophie Neumeister</i> Einzelhandel in Cluj-Napoca: von Tante-Emma-Läden und Shopping-Centern Was gibt es und wie sieht die Zukunft aus	Comerțul cu amănuntul în Cluj-Napoca: Despre mici magazine alimentare și centre comerciale Ce există și cum arată viitorul	28
<i>Anna Opitz</i> Zukunft gestalten. Studentisches Engagement in Cluj	Construirea viitorului. Implicarea studențească în Cluj	36
<i>Stefanie Wagner</i> Kulinarisches Rumänien Einfluss der Multikulturalität auf die rumänische Küche	România culinară Influența multiculturalității asupra bucătăriei românești	44

<i>Verena Blinzler</i> Îmi place! – Gefällt mir! Freundschaft 2.0 im Zeitalter der Social Media	Îmi place! – Gefällt mir! Prietenia 2.0 în era rețelelor sociale	52
<i>Teodor Negrea</i> Armutsmigration war gestern Migration deutschsprachiger junger Intellektueller	Sărăcia – un motiv de emigrare depășit Emigrarea tinerilor intelectuali vorbitori de limba germană	60
<i>Pia Peterschik</i> Bildung macht Menschen	Educația formează omul	68
<i>Astrid Pichler</i> Medien und Kulturinstitute der deutsch- und ungarischsprachigen Minderheit in Cluj und Rumänien	Instituții media și culturale ale minorităților germane și maghiare din România	76
Impressum	Impressum	84

Vorwort

Als sich vor etwa fünf Jahren die Herausgeber dieses Tandembuchs gemeinsam vorgenommen haben, in den beiden Universitätsstädten Klausenburg und Regensburg ein so genanntes deutsch-rumänisches Tandemprogramm durchzuführen, hätte sich wahrscheinlich keiner der Beteiligten gedacht, durch ihr Vorhaben zur Etablierung einer neuen oder mindestens „anderen“ Reisekultur und gleichzeitig auch Reiseliteratur in Europa beizutragen.

Was zeichnet diese neue, da „andere“ Reisekultur aus? Zuerst wird *mit* und *im Tandem* gefahren. Ein Tandem ist als Verkehrsmittel sicher eines der umweltfreundlichsten, aber seinerseits ein wenig aufwendiger zu fahren als ein Einzelfahrrad. Ein Tandem setzt in erster Linie die intensive und aufeinander abgestimmte Zusammenarbeit zweier oft sehr unterschiedlicher Individuen voraus, um überhaupt vorankommen zu können. Vorausgesetzt wird dabei mindestens noch etwas: Reise- oder Abenteuerlust (nennen wir es Welt- oder Herzsoffenheit), womit im eigenen Tempo und mit eigener Schwerpunktsetzung gefahren wird. In einem Zeitalter der Luftgeschwindigkeit und des Individualismus sind daher Tandemfahrten alles andere als selbstverständlich.

Über die erwähnte Weltoffenheit als Voraussetzung für eine Tandemfahrt kommt man zu einem nächsten Merkmal dieser neuen Reisekultur und das sind die Reisenden, *die Tandemfahrer selbst*. Über ihre mindestens zeitweilige Symbiose und Neugierde wurde bereits gesprochen; die Flexibilität der Tandempartner kommt als drittes Element dazu.

Und dazu sind insbesondere junge Menschen fähig: Innovativ, denkbereit, kritisch und gleichzeitig empathisch – dies sind keine selbstverständlichen Eigenschaften in einer Welt, die oft ihre Jugendlichen uniformiert und zum lediglich passiven Zuhören verurteilt.

Schließlich gilt *das Reiseziel* als Novum dieser neuen und anderen europäischen Reisekultur. Es verwirklicht sich als West-Ost-Bewegung und danach als Ost-West-Bewegung der Tandemfahrer und kann am besten als Spiegelprinzip der Fahrt verstanden werden. In dem aktuellen Europa, in dem laut Statistiken leider noch immer Mobilitäten von Ost nach West bevorzugt werden, liegt ein solches Doppelreiseziel auch nicht unbedingt auf der Hand.

Das vorliegende Buch – eigentlich ein Reiseführer, in dem viele Stimmen zu Wort kommen – enthält 16 Kurztexte junger Rumänen und Deutscher, deren Essays nicht nur durch ihre Informationsdichte auffallen, sondern auch durch ihren subjektiven Ton und leserfreundlichen Stil, der manchmal provokativ, aber jedenfalls konstruktiv zum Denken und Weiterdenken anregt.

Prof. Dr. Rudolf Gräf

Prorektor

Leiter des Instituts für deutschsprachige Lehre und Forschung, Babeş-Bolyai-Universität Cluj-Napoca

Prefață

Acum cinci ani, când editorii acestei cărți-tandem au propus realizarea Programului Tandem germano-român în orașele universitare Cluj-Napoca și Regensburg, probabil că nici unul dintre participanți nu s-a gândit că va contribui la crearea unei noi, sau cel puțin a unei „altfel” de culturi a călătoriei în Europa și, în același timp a unei „altfel” de literatură de călătorie.

Ce anume particularizează această nouă, respectiv „altfel” de cultură a călătoriei? În primul rând, faptul că se călătorește *cu tandem-ul și în tandem*. Tandem-ul este, cu siguranță, unul dintre cele mai ecologice mijloace de transport, dar este însă puțin mai greu de condus decât o bicicletă simplă. Tandem-ul presupune în primul rând o colaborare intensivă și reciproc asumată între două persoane adesea foarte diferite, îndeosebi cu scopul de a putea merge înainte. Se presupune prin aceasta cel puțin încă un lucru: plăcerea de a călători, plăcerea aventurii (putem să o numim deschidere față de lume, deschiderea inimii), cu care se pleacă în călătorie în propriul ritm și cu stabilirea propriilor obiective. Într-o epocă a vitezei și a individualismului, călătoriile în tandem nu sunt un lucru de la sine înțeles.

Prin intermediul mai sus menționatei deschideri către lume drept premisă a unei călătorii în tandem se ajunge la următoarea caracteristică a acestei noi culturi a călătoriei, și aceasta este reprezentată chiar de *călători*, de înșiși cei care călătoresc în tandem. Despre simbioza lor, cel puțin temporară, și despre curiozitatea lor s-a vorbit deja; un al treilea element îl constituie flexibilitatea partenerilor de tandem.

Și pentru aceasta, cei mai potriviți sunt tinerii: a fi inovativ, înclinat spre a gândi, a fi critic și, în același timp, empatic – nu sunt caracteristici de la sine înțelese într-o lume care adesea îi uniformizează pe tineri și îi condamnă să fie doar ascultători pasivi.

Nu în ultimul rând, *destinația călătoriei* o constituie nouitatea acestei noi și diferite culturi europene a călătoriei. Ea se realizează ca o mișcare a călătorilor în tandem de la vest spre est și apoi de la est spre vest și poate fi cel mai bine înțeleasă sub forma unui principiu de oglindire a călătoriei. În Europa contemporană, unde, conform statisticilor, sunt preferate încă, din păcate, mobilitățile de la est spre vest, o asemenea dublă destinație a călătoriei nu ne stă neapărat la îndemână.

Cartea de față – în realitate, un ghid de călătorie în care se exprimă multe voci – cuprinde 16 de texte de mici dimensiuni ale unor tineri din România și Germania, ale căror eseuri se evidențiază nu doar prin consistența informațiilor, ci și prin tonul lor subiectiv și stilul plăcut, uneori provocator, dar întotdeauna constructiv, îndemnându-ne mereu să gândim și să reflectăm mai departe.

Prof. dr. Rudolf Gräf

Prorektor

Directorul Institutului de Studii Germane, Universitatea Babeş-Bolyai Cluj-Napoca

Das Medium Tandem oder: Der ‚schöne‘ Tandemmensch

Um sogleich allen Missverständnissen vorzubeugen, eine rumänische Tandempartnerin zitiert Konfuzius mit der Behauptung, Bildung mache den Menschen schön, insbesondere die Fähigkeit „zu lernen und zu fragen“: Tandempartner tun aber vor allem dies: fragen und lernen.

Lernen dürfen aber auch die lesenden Profiteure: Ich gebe ja zu, als Dozent der Universität Regensburg, wenig (nichts) von den Regensburger Studentenverbindungen gewusst zu haben. Yolanda Berinde, eine rumänische Studentin, beseitigt diese Wissenslücke. Hätte sie wenigstens eine Wissenslücke zu Cluj geschlossen, so wäre ich weniger beschämt. Doch bei der Lektüre von Tandemberichten läuft man nicht nur Gefahr, etwas Neues über das andere, sondern sogar über das eigene Land zu erfahren.

Die Studierenden reisen mit ganz vielen Fragen (sie stehen im Buch) in die ihnen fremde Stadt. Schon damit erfüllen sie zwei wichtige Voraussetzungen für einen erfolgreichen interkulturellen Dialog: Sie zeigen damit Interesse am anderen und sie sind neugierig. Diese Neugierde bleibt – wie bei Sabrina Mönig – immer offen, für das Unerwartete. Das begegnet einem unvermutet nicht nur beim anderen, sondern auch bei einem selbst. Man lernt sich über das Andere und den Anderen mitunter auch selbst neu kennen. Sabrina zeigt sich überrascht, in welche künstlerische Vielfalt sie in Cluj eintaucht.

Die Vielfalt der Kontakte und Kooperationen, die die Gäste jeweils vorfinden und erfahren dürfen, ist für sie selbst überraschend. Einen wirklich großen Dank möchte ich hier zum einen jenen abstatten, die sich an den verschiedensten Schaltstellen bereithalten, mit den jungen Gästen derart offen und ausführlich zu sprechen, in Cluj wie in Regensburg. Ein großes Dankeschön gilt aber auch den jeweils einheimischen Tandempartnern und den Tandembeauftragten für die wunderbaren Wege, die sie der gemeinsamen Tandemarbeit bahnen.

Tandems sind gleichsam ein Medium, durch das man in die andere, wenig bekannte Welt hineingeführt wird. Erstmals wird diese Medialität – ganz im Sinne der Tandemidee – in diesem Buch gedoppelt, intermedial erweitert, durch das andere Medium der bildendenden Kunst. Den rumänischen Künstlern, die Dank der Regensburger Universitätsstiftung Pro Arte mit der visuellen Gestaltung des Buches beauftragt werden konnten, sei herzlich dafür gedankt, dass sie das Medium der Texte in das der Bilder übersetzt haben, oft anschaulich-illustrativ, oft spielerisch und witzig, oft karikaturhaft – immer aber gekonnt! Aus gegebenem Anlass sei unterstrichen, dass die Karikatur hier, in diesem demokratischen Kontext Karikatur sein darf, etwa wenn der konservative deutsche Ritter mit seinem Schwert gegen Cannabis-Pflanzen zu Felde zieht (Illustration: Sebastian Baculea; Text: Cristina Panța) oder der grimmig blickende

Mediul Tandem sau: ‚frumosul‘ om-tandem

Pentru a preîntâmpina orice posibilă neînțelegere, o participantă româncă la programul tandem îl citează pe Confucius astfel: „cultura îl înfrumusețează pe om, îndeosebi capacitatea sa de a învăța și a cerceta“. Participanții la programul tandem fac exact acest lucru, întrebă și învață.

Cititorii pot învăța și ei din lectura cărții: Eu însumi recunosc că, din postura mea de profesor la Universitatea Regensburg, nu știam nimic despre organizațiile studentești din oraș. Yolanda Berinde, o studentă româncă, a contribuit la înlăturarea acestei lacune. Dacă lacuna respectivă s-ar fi referit la Cluj, atunci m-aș fi simțit mai puțin rușinat. Așadar, lecturând cartea tandem ești în pericol de a afla lucruri noi nu doar despre țara universității partenere ci și despre propria țară.

Studentii pleacă cu un număr mare de întrebări (care pot fi găsite în carte) în orașul, pentru ei, străin. Din start îndeplinesc deja două condiții pentru înfiriparea cu succes a unui dialog intercultural: interesul pentru nouitate și curiozitatea. Această curiozitate rămâne – ca în cazul Sabine Mönig – mereu deschisă către ceva neașteptat. Acest fapt îl putem întâlni nu doar la ceilalți ci și la noi înșine. Putem ajunge să ne cunoaștem mai bine sau să ne redescoperim pe noi înșine prin ceilalți. Sabrina a fost surprinsă de diversitatea artistică a Clujului.

Multitudinea de contacte și cooperări pe care oaspeții le găsesc este surprinzătoare și pentru ei. Aș dori să mulțumesc celor care au fost de acord să poarte un dialog și să dea informații tinerilor oaspeți, atât în Cluj cât și în Regensburg. Îndeosebi adresez mulțumiri participanților la programul tandem din ambele țări, precum și responsabililor de proiect, pentru activitatea lor deschizătoare de drumuri.

Tandemul este un mijloc de a te introduce într-o altă lume, mai puțin cunoscută. Mai întâi, această idee de medialitate – în spiritul ideii de tandem – este dublată în această carte, apoi extinsă intermedial, prin celălalt mediu, cel al artei. Artiștii români, responsabili de conceptul vizual al cărții, prin sprijinul fundației Universității Regensburg Pro Arte, căreia îi mulțumesc pe această cale, au transpus mediul textelor în imagini, deseori în mod descriptiv-illustrativ, uneori ludic și ilar, alteori caricatural – însă mereu în cunoștință de cauză! Trebuie evidențiat aici că, în acest context democratic, o caricatură poate însemna postura cavalerului conservator german, care se repede cu sabia asupra unui câmp de canabis (ilustrație: Sebastian Baculea; text: Cristina Panța) sau întunecatul Goliat Lidl-Kaufland care nu îi dă nicio șansă lui David mini-magazin ABC (ilustrație: Sebastian Baculea; text: Sophie Neumeister). Găsim însă și alte ilustrații

Lidl-Kaufland-Goliath dem Einzelhandel-David keine Siegeschance lässt (Illustration: Sebastian Baculea; Text: Sophie Neumeister). Es finden sich aber auch ganz andere Bildästhetiken wie jene mittelalterlich-ikonographische der Thurn-und-Taxis Post (Illustration: Adrian Barbu; Text: Gabriella Szél), die zeitlich und räumlich weit Entferntes ebenso in collagenhafte Nähe bringt wie die mitunter surreal erweiterten Stadtansichten von Cluj (Illustration: Adrian Barbu; Text: Sabrina Mönig).

Schon die Auswahl der Themen durch die jungen Teilnehmer beider Länder ist bezeichnend. Sie reicht von Marihuana über Trachten bis zum vielfältigen kulinarischen Rumänien, die das multiethnische Cluj durchaus verfremdet ernst nimmt. Eine zentrale, Erkenntnis stiftende Rolle aber spielen Vergleiche. So mag man an beiden Studienstandorten als Chemiestudentin für die Mehrzahl der Kommilitonen als etwas seltsam erscheinen, so zumindest die selbstironische Verfasserin Atena-Bianca Șolea, doch das Studium selbst erweist sich als ähnlich und der Vergleich gibt vielfältige Anregungen zu Verbesserungen, da wie dort. Die Karikaturistin setzt die Selbstironie kongenial ins Bild, wenn sie die Chemiestudentin etwas beengt in einem Reagenzglas – wie den Geist in der Flasche – studieren lässt (Illustration: Maria Surducan).

Diese Kongenialität gilt in keineswegs geringerem Maße für die witzig-kluge bildnerische Umsetzung der Feststellung des Tandembereichs, dass sich in Regensburg alles ums Fahrrad dreht: Im Bild dreht sich dann tatsächlich Regensburg im Kreis, als Rad eines Fahrrads. Ausdrucksstärker und anschaulicher kann wohl die (Regensburger) Identifikation mit dem Fahrrad kaum vor Augen geführt werden (Illustration: Anna Benczedi; Text: Éva Lukács).

Nicht nur beim Fahrrad holt man sich im anderen Land Anregungen für das Eigene oder lernt – wie im Falle der bayerischen Trachten – das im eigenen Land bereits

Vorhandene über das Fremde (neu) sehen und erstmals auch schätzen. Die rumänische Tandempartnerin Beatrice Benedek stellt mit Erstaunen fest, wie in Regensburg Traditionen und Trachten in zunehmend modernisierter Form auch von einer jüngeren Generation nicht nur akzeptiert, sondern sogar wieder geschätzt werden. Was dieser Beitrag aber ebenso wie manch anderer offenbart, ist der junge Blick auf das in Gesellschaften Vorhandene und Tradierte, das vielfach in neuer, aktueller Lebendigkeit erscheint (Illustration: Maria Surducan). Er birgt zumal in einem multikulturellen Cluj auch eine Zukunftsdimension, die in Wort (Anna Opitz) und Bild (Sebastian Baculea) überzeugend engagiert umgesetzt wird.

Die Sinnlichkeit dieses Tandembuchs, die durch die Bilder erstmals gesteigert wird, erfährt gleichsam einen Höhepunkt, wenn die Multiethnizität in Stefanie Wagners „kulinarische Mission“ mündet. Cluj könne man hier nicht nur erahnen, sondern „erschmecken“. Die witzigen Bilder (Maria Surducan) mit Blicken auf Speisen aus der Vogelperspektive laden ungewöhnlich – von oben – zu Tisch. Wie tief manche Tandempartnerin in die fremde Kultur eintaucht, wird deutlich, wenn Stefanie die Leiterin eines rumänischen Restaurants darüber aufzuklären sucht, dass eine ihrer vermeintlichen rumänischen Spezialitäten türkischen Ursprungs ist. Da dieser „schmackhafte ‚melting pot‘“ auch gleich noch als Topf ins Bild gesetzt wird, kann man bei dessen rezeptivem Verzehr nur „guten Appetit“ wünschen.

Nicht nur dieser Beitrag lässt die Freude spüren, mit der er geschrieben und gezeichnet ist. Anett-Réka Nagy erlebt ihr Tandem als „eine tolle und bereichernde Erfahrung für mich“. Cristina Panța ‚freut sich‘ über die „total widersprüchlichen“ Meinungen, die sie zum Thema Cannabis und Marihuana erhält. Die Tandempartner sind schlichtweg vielfach fasziniert vom anderen Land, von den Men-

artistice, cum este cazul celor medieval-ikonografice ale poștei Thurn-und-Taxis (ilustrație: Adrian Barbu; text: Gabriella Szél), care aduc aproape evenimente îndepărtare în timp și spațiu, cum este cazul și al imaginilor suprarealiste ale Clujului (ilustrație: Adrian Barbu; text: Sabrina Mönig).

Deja de la alegerea temelor de către tinerii participanți din ambele țări ne dăm seama de diversitatea cercetării empirice. De la marijuana până la porturi populare și complexitatea bucătăriei românești, care evidențiază caracterul multiethnic al Clujului. Un procedeu important, deosebit de revelator, îl constituie comparația. Astfel, deși pare un pic ieșită din comun specializarea în Chimie în multitudinea de studenți ai Științelor Sociale și Umaniste, cel puțin din perspectiva autoironică a Atenaei-Bianca Șolea, experiența studenției este totuși similară, iar comparația dă prilejul unor inițiative de schimbare și îmbunătățire, aici la fel ca acolo. Caricaturista preia perspectiva autoironică, reprezentând grafic studenta, înghesuită într-o eprubetă, asemeni spiritului din sticlă (ilustrația: Maria Surducan).

Această congenialitate este valabilă nu într-o mai mică măsură pentru reprezentarea grafică ilar-inteligentă a constatării dintr-un referat, și anume că în Regensburg totul se învârtă în jurul bicicletei: în ilustrație Regensburgul se învârtă în cerc, ca o roată de bicicletă. Identificarea Regensburgului cu bicicleta nu putea fi redată într-un mod mai original și expresiv (ilustrația: Anna Benczedi; text: Éva Lukács).

Nu doar în cazul bicicletei găsim în cealaltă țară un imbold pentru propria pasiune, de asemenea învățăm – cum este cazul portului popular bavarez – să

vedem și să prețuim ceea ce cunoaștem deja prin ochii noului (străinului). Una din participantele clujene, Beatrice Benedek, constată cu surprindere că la Regensburg portul popular este nu doar acceptat dar și prețuit, și în varianta modernizată, chiar și de către generația tânără. Acest referat relevă perspectiva tinerilor asupra tradiției, care apare într-o formă nouă, actualizată (ilustrația: Maria Surducan). Clujul multicultural primește astfel o dimensiune de viitor, reprezentată convingător prin cuvânt (Anna Opitz) și imagine (Sebastian Baculea).

Sensibilitatea cărții tandem, potențată prin imagini, ajunge la punctul culminant odată cu multiethnicitatea „misiunii culinare” a lui Stefanie Wagner. Aici nu doar îți poți imagina Clujul, dar îi și poți simți gustul. Imaginile amuzante (Maria Surducan) asupra diferitelor feluri de mâncare, din perspectiva păsărilor, invită, în mod, neașteptat, de sus, la masă. Cât de adânc se cufundă câte un participant în cultura străină poate fi constatat în momentul în care Stefanie încearcă să o lămurească pe șefa unui restaurant românesc, că specialitățile ei tradiționale ar fi de fapt de origine turcească. Acest „melting pot gustos” este reprezentat grafic print-o oală, așa că nu ne rămâne decât să urăm „poftă bună”.

Nu doar din acest referat reiese bucuria cu care a fost scris și reprezentat grafic. Pentru Anett-Réka Nagy, programul tandem a fost „o experiență frumoasă și îmbogățitoare”. Cristina Panța se bucură de opiniile „total contradictorii” pe care le-a colectat despre cannabis și marijuana. Participanții tandem sunt fascinați de țara vizitată, precum și de oamenii ei. Astfel se creează un fapt deosebit de important: o forță inversă, un pol opus

schen dort. Damit schaffen sie etwas außergewöhnlich Wichtiges: Eine Gegenkraft, einen Gegenpol gegen ein vielfaches Desinteresse an der anderen Kultur. Durch den engen persönlichen Kontakt zu ganz anderen Menschen und durch das vertiefte Kennenlernen gelingt ihnen das. Das Medium Tandem hat unsere rumänischen und deutschen Tandempartner zu wechselseitigen Botschaftern gemacht – weit über die Grenzen dieses Buchs hinaus.

Prof. Dr. Walter Koschmal

Sprecher des Direktoriums des Europaeum –
Ost-West-Zentrum der Universität Regensburg

Lehrstuhl für Slavische Philologie,
Universität Regensburg

dezinteresului pentru alte culturi, prin contactul personal strâns cu alți oameni și prin cunoașterea aprofundată. Mediul tandem a făcut din participanții români și germani adevărați ambasadori – mult dincolo de limitele prezentei cărți.

Prof. dr. Walter Koschmal

Purtător de cuvânt al Directoratului Europaeum –
Ost-West-Zentrum al Universității Regensburg

Catedra de Filologie slavă,
Universitatea Regensburg

Gemeinsam auf Tour

Wie verläuft das Tandemprogramm?

Zunächst zur Entstehung des Austauschprojektes „Tandemprogramm“: Sowohl die Idee als auch die Bezeichnung für dieses Projekt ist vor ca. 15 Jahren am Europaeum, dem Ost-West-Zentrum der Universität Regensburg entstanden.

Das Tandemprogramm findet immer zwischen Studierenden zweier Universitäten aus unterschiedlichen Ländern statt und umfasst zwei Teile: den Besuch und den Gegenbesuch.

Konkret beim Tandemprogramm mit unserer rumänischen Partneruniversität, reisen die Regensburger Studierenden im Frühjahr nach Cluj-Napoca und recherchieren dort mit Hilfe der Studierenden der Babeş-Bolyai-Universität eine Woche lang zu selbst gewählten Themen. Der Gegenbesuch der Clujer Tandempartner findet etwa drei Monate später in Regensburg statt und beinhaltet eine einwöchige Themenrecherche der Clujer Studierenden mit Hilfe ihrer Regensburger Tandempartner.

Vorbereitungsphase

Zu Beginn der Vorbereitungen für das Tandemprogramm werden die teilnehmenden Studierenden an ihren Universitäten in landeskundlichen Seminaren jeweils inhaltlich auf den Aufenthalt im Gastland vorbereitet.

Der erste konkrete organisatorische Schritt der kooperierenden Universitäten findet etwa drei Monate vor Beginn des Treffens mit den Tandempartnern statt. Er besteht in der Ermittlung der Themen, welche die teilnehmenden Studierenden in beiden Ländern bearbeiten möchten. Auf dieser Grundlage werden jeweils zwei Studierende mit kompatiblen Themenvorstellungen zu deutsch-rumänischen Tandempaaren zusammengeführt. Diese Tandempartner nehmen dann per Email Kontakt auf und besprechen die Art und Weise der Themenrecherche.

Bereits in der Vorbereitungsphase übernehmen die Tandempartner unterschiedliche Rollen: Derjenige, der in das Land seines Partners fährt, bittet diesen im Vorfeld um die Vereinbarung von Gesprächs-, Besichtigungs- und/oder Interviewterminen vor Ort oder lässt sich grundsätzlich von ihm beraten, welche Einrichtungen und Personen für die Themenbearbeitung konsultiert werden sollten. Der Partner im Gastland macht die notwendigen Anlaufstellen für die Themenrecherche ausfindig und stellt erste Kontakte her. Diese Vorabsprachen ziehen sich nicht selten bis zur Reise ins Land des Tandempartners hin.

Durchführungsphase

Vor Ort, in Cluj-Napoca oder Regensburg, haben die Tandempartner nun die Aufgabe, eine Woche lang Informationen

Împreună pe drum

Cum se desfășoară Programul Tandem?

Mai întâi de toate, ceva despre proiectul de schimb de experiență „Programul Tandem“: atât ideea, cât și denumirea acestui proiect au apărut acum circa 15 ani, în cadrul Europaeum, Centrul Est-Vest al Universității Regensburg.

Programul Tandem se desfășoară întotdeauna între studenții a două universități din țări diferite și este alcătuit din două părți: vizita și întoarcerea vizitei.

Mai concret, în cadrul Programului Tandem cu universitatea noastră parteneră din România, studenții din Regensburg au călătorit în primăvară spre Cluj-Napoca și s-au documentat acolo asupra unor subiecte alese de ei înșiși timp de o săptămână, ajutați fiind de studenți de la Universitatea Babeş-Bolyai. Vizita partenerului Clujean în cadrul tandem-ului în Regensburg a avut loc aproximativ trei luni mai târziu și a inclus o cercetare tematică de o săptămână făcută de către studenții Clujeni cu ajutorul partenerului de tandem din Regensburg.

Etapa de pregătire

La începutul pregătirilor pentru Programul Tandem, studenții participanți sunt pregătiți la universitățile lor în cadrul unor seminariilor de studii regionale al căror conținut se referă la vizita în cealaltă țară. Primul pas

organizatoric concret al celor două universități care cooperau a avut loc cu aproximativ trei luni înainte de întâlnirea propriu-zisă cu partenerii de tandem. Acesta a constat în identificarea subiectelor asupra cărora doreau să cerceteze studenții participanți din ambele țări. Pe baza acestora, au fost create perechi de tandem germano-române din câte doi studenți cu teme compatibile.

Deja din etapa de pregătire partenerii de tandem și-au asumat diferite roluri: cel care călătorește în țara partenerului său, îl roagă pe acesta în avans să obțină acordul pentru stabilirea unor conversații, vizite și/sau interviuri, sau se lasă în principiu sfătuit de acesta asupra instituțiilor și persoanelor care ar trebui consultate în legătură cu tema aleasă. Partenerul din țara gazdă localizează punctele de interes în cercetarea tematică și stabilește primele contacte. Aceste aranjamente pregătitoare se întind uneori până înainte de efectuarea vizitei în țara partenerului de tandem.

Etapa de implementare

La fața locului, în Cluj-Napoca sau în Regensburg, partenerii de tandem au acum sarcina de a aduna informații despre tema lor pe parcursul unei săptămâni. Este important ca studiul pe care îl fac să aibă caracterul unei cercetări pe teren: toate informațiile despre instituții, inițiative sau personalități trebuie deci obținute întot-

zu ihren Themen zu sammeln. Wichtig dabei ist, dass die Recherchen den Charakter einer Feldforschung haben: Alle Informationen über Einrichtungen, Initiativen und Persönlichkeiten werden also immer direkt an Ort und Stelle durch Interviews, Umfragen, Besichtigungen und Hospitationen eingeholt. Auf diese Weise werden Inhalte recherchiert, die tatsächlich nur durch den Aufenthalt vor Ort und durch das persönliche Gespräch erhältlich sind.

Während der Recherche arbeiten die Tandempartner selbstverständlich immer zu zweit, denn ein weiterer wichtiger Aspekt des Tandemprogramms ist das Kennenlernen des Landes mit Hilfe des Tandempartners, der sozusagen der „Türöffner“ zur bislang fremden Kultur ist. Abgesehen davon muss die Themenrecherche schon aufgrund etwaiger sprachlicher Barrieren im Zweierteam stattfinden, denn die Teilnahme am Tandemprogramm ist nicht unbedingt an die Voraussetzung geknüpft, dass die Teilnehmer die Sprache des Gastlandes, in diesem Fall Rumänisch beherrschen. Aus diesem Grund kommunizieren die Tandempartner nicht selten auf Englisch bzw. bei Interviews, Umfragen etc. erweist sich der Tandempartner als Dolmetscher.

In der Regel gehört zum einwöchigen Aufenthalt im Gastland, konkret in der Gaststadt Cluj-Napoca, immer auch ein Begleitprogramm, das gemeinsam von den Organisatoren des Tandemprogramms zusammengestellt wird. Bei den Programmpunkten handelt es sich in der Regel um eine Stadtführung, die gemeinsame Besichtigung von repräsentativen Einrichtungen bzw. Firmen der Stadt, eine Exkursion in die Region, Theater- und Konzertbesuche und gegebenenfalls um den Besuch von Fachvorträgen. Für letzteres, aber auch für tägliche Absprachen stellt die Gastuniversität einen eigenen Raum zur Verfügung.

Nachbereitungsphase

Nach Beendigung des Aufenthalts im Gastland werden die Studierenden gebeten, einen Bericht über die Ergebnisse ihrer Themenrecherchen zu verfassen.

Die in diesem Band enthaltenen Berichte der Studierenden des Tandemprogramms Regensburg – Cluj-Napoca geben die Recherchen von zwei Tandem-Einheiten wieder:

1. Besuch der Regensburger Studierenden im März 2013 in Cluj-Napoca und Gegenbesuch der Studierenden aus Cluj-Napoca im Juli 2013.

2. Besuch der Regensburger Studierenden im April 2014 in Cluj-Napoca und Gegenbesuch der Studierenden aus Cluj-Napoca im Juli 2014.

Wir freuen uns sehr über das anhaltend große Interesse von Studierenden, sowohl an unserer Universität als auch an unseren Partneruniversitäten im Ausland, am Tandemprogrammteilnehmen zu wollen.

Lisa Unger-Fischer

Geschäftsführung Europaeum – Ost-West-Zentrum der Universität Regensburg

Gabriella-Nóra Tar

Koordination Forschungsabteilung, Institut für deutschsprachige Lehre und Forschung, Babeş-Bolyai Universität Cluj-Napoca

deuna în mod direct, la fața locului, prin interviuri, sondaje, vizite și stagii. În acest mod sunt studiate teme la care se poate avea acces în realitate doar prin vizitarea locului și prin interviuri personale.

Pe parcursul cercetării, partenerii de tandem lucrează desigur întotdeauna în pereche, deoarece un alt aspect important al Programului Tandem este de a cunoaște țara cu ajutorul partenerului de tandem, ca să spunem așa un „deschizător de uși” către o cultură până atunci străină. Pe lângă acest lucru, cercetarea trebuie să se desfășoare în grupe de câte doi datorită posibilităților bariere lingvistice. Participarea într-un Program Tandem nu este în mod necesar legată de cerința ca participanții să vorbească limba țării-gazde, în cazul de față să stăpânească limba română.

În general, în timpul vizitei de o săptămână în țara-gazdă, și anume în orașul gazdă Cluj-Napoca, este inclus întotdeauna și un program de activități sociale, stabilit de comun acord de către organizatorii Programului Tandem. Printre punctele din program se numără de obicei turul orașului, vizita comună a instituțiilor reprezentative sau a firmelor din oraș, o excursie în regiune, piese de teatru și concerte și eventual asistarea la prelegeri ale unor specialiști. Pentru acestea din urmă, dar și pentru discuțiile de zi cu zi, universitatea-gazdă pune la dispoziție un spațiu de desfășurare.

Etapa post-desfășurare

După încheierea vizitei în țara-gazdă studenții sunt rugați să scrie un raport despre rezultatele obținute în legătură cu temele lor de cercetare.

Articolele cuprinse în prezentul volum, redactate de către studenții Programului Tandem Regensburg – Cluj-Napoca, reflectă cercetarea a două serii ale tandem-ului:

1. Vizita studenților din Regensburg în Cluj-Napoca din martie 2013 și vizita studenților din Cluj-Napoca în Regensburg din iulie 2013.

2. Vizita studenților din Regensburg în Cluj-Napoca din aprilie 2014 și vizita studenților din Cluj-Napoca în Regensburg din iulie 2014.

Ne bucurăm nespun de interesul ridicat arătat în mod continuu de către studenți, atât în cadrul universității noastre, cât și a universităților noastre partenere din străinătate de a participa la Programul Tandem.

Lisa Unger-Fischer

Director executiv, Europaeum – Centrul Est-Vest al Universității Regensburg

Gabriella-Nóra Tar

Coordonator, Departamentul de Cercetare al Institutului de Studii Germane, Universitatea Babeş-Bolyai Cluj-Napoca

Ansichtssache: Cluj in künstlerischen Darstellungen

Zuerst dachte ich, dass ich in meiner Arbeit die Kunst von früher und heute vergleichen würde, doch nun ist etwas ganz anderes daraus geworden. Ich habe hier in Cluj die Geschichten von unterschiedlichen Künstlern und deren Kunst kennengelernt, von 1943 bis heute. Natürlich ist dies nur ein kleiner Ausschnitt, da ich nicht die ganze Kunstszene von Cluj darstellen kann, aber ich habe in meiner Woche in Cluj unglaubliche Persönlichkeiten kennengelernt. Niemals hätte ich gedacht, dass mein Bericht einmal in diese Richtung geht, wie es nun der Fall ist. Ich hatte die Möglichkeit, mich mit Mihai Chiseliță zu unterhalten, einem Künstler, der mit Öl malt. Zudem konnte ich ein Gespräch mit Miha Semenescu führen, der in einer Galerie Kunst verkauft und mir neue Einblicke in das Schaffen von Künstlern gab. Außerdem traf ich Adrian Chirica, der jährlich eine Fotoausstellung zum Thema Cluj organisiert und Rareș Beuran, der ein Jahr lang eine Gruppe von Roma begleitet hat. Die beiden Fotografen Tamás Szabó und Károly Feleki haben mich mit ihren Bildern, die zur Zeit des Kommunismus entstanden, absolut umgehauen und mir gezeigt, wie weit man für die Kunst auch gehen kann, selbst wenn es für einen selber gefährlich werden sollte. Ein ganz anderes Projekt zeigte mir Cluj in einem Comic. Die Geschichte der Stadt ist eng verbunden mit der Kunst der Stadt, und dies versuche ich in diesem Bericht herauszustellen.

Der Maler – Mihai Chiseliță

Zu Mihai Chiseliță bin ich eher zufällig gekommen. Ich habe in der Schneider-Bastei seine Ausstellung gesehen und dort waren viele Bilder, die Cluj darstellten. Kurzerhand hat meine Tandempartnerin Mihai angerufen und er war auch sofort bereit, sich mit uns zu treffen. Er hat eine ganz spezielle Beziehung zu Cluj, hat dort studiert und seine schönsten Jahre verbracht. Die Stadt hat für ihn einen ganz besonderen Charme und er findet es schade, dass so viel des antiken, alten Cluj zerfällt. Die Schneider-Bastei ist renoviert und restauriert worden. Für ihn hat es eine besondere Bedeutung dort auszustellen, denn er möchte mit seinen Bildern erreichen, dass die Bewohner von Cluj erkennen, in was für einer tollen und geschichtsträchtigen Stadt sie leben. Auch versucht er, mit seinen Bildern ein positiveres Bild von Cluj und Rumänien zu vermitteln, da viele Menschen sehr negativ auf Rumänien reagieren und dies seiner Meinung nach nicht gerechtfertigt ist. Das römische und antike Erbe ist für ihn ebenfalls sehr wichtig und deswegen malt er in vielen seiner Bilder auch antike Säulen hinein, also ein Bild im Bild. Die Betonung der Vorfahren und des Erbes und das Bewusstsein seiner Kultur setzte er noch anderweitig in seinen Bildern um. Meist ist neben den Säulen auch ein Ausschnitt aus dem berühmten Gedicht „Abendstern“ des Rumänen Mihail Eminescu vorhanden. Mihai zeigt also seinen Nationalstolz in seinen Bildern. Auch hat er weitere

Perspective: Clujul în reprezentările artistice

Inițial am intenționat ca în articolul meu să fac o comparație între arta din prezent și cea de odinioară, dar în final am ajuns la o cu totul altă tematică. Am cunoscut aici, în Cluj, istoria multor artiști și a artei lor din 1943 până în prezent. Evident, acesta este doar un mic crâmpci, fiindcă nu voi putea prezenta întreaga scenă artistică, dar în săptămâna petrecută în Cluj am cunoscut câteva personalități deosebite. Nu m-am gândit niciodată că articolul meu va lua această întorsătură. Am avut posibilitatea de a-l întâlni pe Mihai Chiseliță, un artist care pictează în ulei. Apoi am stat de vorbă cu Mihai Semenescu, un galerist care oferă spre vânzare obiecte de artă și care mi-a deschis noi perspective în privința realizării artiștilor. În plus, i-am întâlnit pe Adrian Chirică, organizatorul unei expoziții foto anuale cu tema „Cluj” și pe Rareș Beuran, care timp de un an a trăit alături de un grup de rromi. Doi fotografi, Tamás Szabó și Károly Feleki, m-au marcat foarte puternic cu fotografiile lor făcute în perioada comunistă și mi-au arătat cât de departe se poate ajunge pentru artă, chiar și atunci când propria persoană este pusă în pericol. Un proiect cu totul diferit mi-a prezentat Clujul sub forma unor benzi desenate. Istoria orașului este strâns legată de arta orașului și exact acest lucru voi încerca să îl demonstrez în articolul meu.

Pictorul – Mihai Chiseliță

La Mihai Chiseliță am ajuns din pură întâmplare. Am văzut expoziția lui la Bastionul Croitorilor și acolo erau multe tablouri care reprezentau Clujul. Partenera mea de tandem l-a sunat pe loc pe Mihai Chiselita și el a fost de acord să ne întâlnim. Legătura lui cu Clujul este una specială, acolo și-a făcut studiile și a petrecut cei mai frumoși ani. Orașul are pentru el un farmec aparte și îi pare rău că mare parte din Clujul antic și medieval este distrusă. Bastionul Croitorilor a fost renovat și restaurat. A putea expune aici are pentru artist o mare însemnătate pentru că scopul tablourilor sale este acela de a-i conștientiza pe locuitorii de frumusețea și încărcătura istorică a orașului în care trăiesc. Prin tablourile sale el încearcă, de asemenea, să formeze o imagine pozitivă asupra Clujului și asupra României, fiindcă mulți oameni reacționează negativ la România, ceea ce, în opinia sa, este nedrept. La fel de importantă este pentru el moștenirea romană și antică, de aceea introduce în multe din picturile sale coloane antice, așadar o pictură în pictură. Un alt loc important în pictura sa îl ocupă accentul pus pe moștenirea strămoșească și pe conștientizarea propriei culturi. De multe ori, alături de coloanele romane sunt inserate fragmente din renumita poezie Luceafărul a poetului român Mihai Eminescu. În tablourile sale, Mihai scoate în evidență mândria națională. Are însă în plan și alte proiecte. Dorește să publice un album cu tablourile sale și

Projekte geplant. Er möchte ein Buch mit seinen Bildern veröffentlichen, und damit das Bewusstsein der Rumänen stärken, ihnen zeigen, dass nicht alles schlecht ist in Rumänien und dass sie stolz sein können auf ihre Geschichte und Kultur. Für ihn ist es schlimm zu sehen, dass viele alte Gebäude zerfallen oder abgerissen werden, denn die Gebäude erzählen einem von einer längst vergangenen Zeit. Er findet, dass das alte Cluj erhalten bleiben sollte. Dennoch hat er nichts gegen neue Bauten, wenn diese in Symbiose zu den alten stehen.

Was ebenfalls für ihn wichtig ist, sind die verschiedenen Einflüsse, denen Cluj ausgesetzt war. Von der sächsischen über die römische und ungarische Zeit, die einen Teil ihrer Kultur und Architektur hinterlassen haben. Auch all das beachtet er in seiner Kunst.

Der Verkäufer – Miha Semenescu

Eine ganz neue Sicht auf die Darstellungen der Stadt hat mir Miha Semenescu eröffnet. Für diejenigen, die ihre Bilder verkaufen möchten, ist es klar, dass sie die Wahrzeichen der Stadt abbilden oder aber sehr klar und deutlich malen, so dass ein Wiedererkennungswert besteht. Andere Künstler beschäftigen sich ebenfalls mit Cluj, ihnen ist aber die Ästhetik wichtiger. Dies bedeutet, dass sie etwas malen, was ihnen etwas bedeutet oder gefällt, was man aber nicht unbedingt als Cluj erkennen muss. Beispielsweise ein Dach, auf dem Ziegel zu sehen sind. Genau diese Ziegel gefallen einem Künstler. Ihre Form und Struktur faszinieren ihn, deswegen versucht er sie darzustellen, aber nur die wenigsten werden erkennen, dass dies ein Dach in Cluj ist. Kunst ist nie komplett frei, sagt Miha, sie muss immer einen Zweck erfüllen. Entwe-

der den der Selbstfindung des Künstlers oder eben des Erhalts des Künstlers.

Die Roma – Rareș Beuran

Die Roma sind eine ethnische Minderheit, die in verschiedenen Ländern lebt und auch in Rumänien einen Teil der Bevölkerung ausmacht. Die Roma sehen sich oft aggressivem Verhalten ausgesetzt, wenn sie betteln oder aber ihre Sachen wie Löffel oder Sonstiges verkaufen wollen. Mit dieser in Rumänien mehr als unbeliebten Minderheit hat sich Rareș Beuran ein Jahr lang beschäftigt, da sie seiner Meinung nach ebenso zu Rumänien gehört wie die Ungarn-Rumänen oder die Deutsch-Rumänen. Seiner Meinung nach sind viele Leute mit Vorurteilen belastet und nicht bereit, sich die Kultur und das Zuhause der Roma einmal genauer anzusehen. Deswegen reiste er ein Jahr in Rumänien herum und versuchte, Anschluss zu finden und in die Kultur Einblicke zu erhaschen. Aus seinen Erfahrungen und Fotos entstand eine Ausstellung, die das Leben der Roma zeigt, welches oft auch schmutzig ist. Die Roma sind ein Arbeitervolk, welches vor allem mit Holz und Metall arbeitet, sie leben zusammen und halten zusammen. Gegessen wird aus einem gemeinsamen Topf. Einmal durfte Rareș mitessen, was eine große Ehre war, denn somit war er in ihren Kreis aufgenommen worden. Bis es soweit war, musste Rareș einiges an Geduld aufbringen, denn das traditionsreiche und zurückgezogene Volk lässt nicht einfach irgendjemanden mitessen. Sie haben ihre eigene Sprache und ihre eigenen Bräuche. Zum Leidwesen von Rareș gab es zur damaligen Ausstellung keinen Katalog, seine Ergebnisse werden vergessen, was er zu verhindern sucht. Er möchte bald einen Blog im Internet eröffnen, in dem seine Bilder zu sehen sind, denn seiner Meinung nach haben die Leute nur eine Abneigung

astfel să amplifice conștiința românilor, să le arate că în România nu totul merge prost și că românii pot fi mândri de istoria și de cultura lor. Pentru el este neplăcut să vadă cum multe clădiri vechi cad în ruină sau sunt dărâmate, deoarece clădirile spun povestea timpurilor demult apuse. Consideră că orașul vechi trebuie să fie conservat. Cu toate acestea, nu se declară împotriva construcțiilor noi, atâta vreme cât ele intră în simbioză cu cele vechi. De asemenea, acordă importanță și diverselor influențe la care a fost expus Clujul – din vremea romanilor, sașilor și maghiarilor care au lăsat în urmă o parte din cultura și arhitectura lor. În arta lui, el se apleacă asupra tuturor acestor aspecte.

Galeristul – Miha Semenescu

O cu totul altă perspectivă asupra orașului mi-a deschis Miha Semenescu. Toți cei care doresc să își vândă tablourile știu foarte bine că ele redau caracteristicile orașului sau că le ilustrează în mod evident, astfel încât valoarea lor să fie recunoscută. Alți artiști au în centrul preocupărilor Clujul, dar pentru ei este mai importantă valoarea estetică. Acest lucru înseamnă că ei pictează ceva ce are o semnificație aparte pentru ei sau ceva ce le-a plăcut în mod deosebit, dar obiectul picturii lor nu trebuie să fie neapărat recunoscut ca fiind Clujul. De exemplu, un acoperiș pe care se văd țigle. Țiglele înseși sunt cele ce au plăcut artistului.

Ilustrație: Adrian Barbu

gegen die Roma, weil sie deren Leben nicht verstehen und somit Angst vor ihnen haben.

Die jährliche Ausstellung – Adrian Chirica

Adrian zeigt seine Zuneigung zu Cluj ganz anders. Er organisiert jedes Jahr eine Ausstellung in Cluj, in der junge Fotografen ihre Bilder einschicken können. Meistens reichen Studierende ihre Bilder ein und zeigen das Leben der Stadt, die Menschen und die Atmosphäre. Die Bilder sind immer durch und durch positiv. Und den Künstlern, die dort ausstellen können, ist es nicht so wichtig zu gewinnen (es gibt jedes Jahr einen kleinen Preis) sagt er, „sondern ihre Stadt schön darzustellen.“ Auch für ihn ist Cluj die schönste Stadt der Welt, weswegen er überhaupt erst auf die Idee einer Fotoausstellung gekommen ist. Die Idee kam ihm mit Freunden bei einer gemeinsamen Zigarre. Er denkt, dass alle, die von Cluj weggehen, dies mit einer positiven Erinnerung tun, denn die Stadt ist einfach attraktiv und einladend. Die Bilder der Ausstellung werden nicht verkauft, sondern archiviert. Sie sollen bald über das Internet zugänglich gemacht werden, in einer Art Online-Ausstellung, damit die Welt sieht, wie schön es in Rumänien auch sein kann.

Die Luftaufnahmen – Tamás Szabó

Tamás Szabó hat Luftaufnahmen von Cluj gemacht. Das Besondere an seiner Veröffentlichung ist, dass er alte und neue Luftaufnahmen gegenüberstellt. Die neuen sind erst ein paar Jahre alt, die alten wurden direkt nach dem Krieg aufgenommen. Man kann also vergleichen, wie sich die Stadt verändert hat, was früher zerstört war, was neu gebaut wurde, was wieder aufgebaut wurde. Es war nicht einfach für ihn, dieses Bild zu machen, war es damals

doch verboten zu fotografieren. Er hatte das Glück, dass ein Freund für das Rote Kreuz flog. Dieser rief ihn immer an und nahm ihn auf seine Flüge mit. Hätte man die beiden erwischt, hätten sie mit Strafen rechnen müssen, die heute nicht mehr vorstellbar sind. Es war für ihn immer wieder eine große Überwindung, mit der versteckten Kamera in das Flugzeug zu steigen, war doch die Angst sein ständiger Begleiter.

Auch heute noch macht er Bilder von Cluj. Verschiedene Bücher hat er auf den Markt gebracht. Wenn man wissen möchte, warum er immer wieder Cluj fotografiert, dann meint er nur, weil es da ist. Für ihn ist es wichtig, Cluj in verschiedenen Facetten zu zeigen, die Menschen, die Straßen, die Gebäude. Er findet jeden Tag neue Kleinigkeiten, die ihn jedes Mal aufs Neue davon überzeugen, in der schönsten Stadt der Welt zu leben.

Die Bulldozer – Károly Feleki

Auch Károly Feleki hat Fotos gemacht, die, wenn man ihn beim Fotografieren erwischt hätte, ihm einigen Ärger hätten machen können. Zur Zeit des Kommunismus unter Ceaușescu gab es eine Platznot in der Stadt, die von Bauern bevölkert war¹. Diese waren relativ reich, sie ernährten sich von den Erträgen ihrer Gärten und konnten diese auch verkaufen. Sie waren also gut in das Leben der Stadt involviert. Ceaușescu ließ Bulldozer anrücken und zerstörte an einem einzigen Tag diese Gärten. Er hatte dies vorher nicht angekündigt, die Ernte war noch nicht eingebracht. Er nahm vielen Menschen ihre Lebensgrundlage, ihre

¹] Es geht hier um die „Ho(f)stätter“ aus dem so genannten „Ho(f)stat“, einer landwirtschaftlich geprägten Zone Cluj's am Stadtrand, die zur Zeit des Kommunismus vernichtet wurde. (Anm. d. Red.)

Forma și structura lor l-au fascinat, și tocmai de aceea încearcă să le redea, dar foarte puțini vor recunoaște că acesta este un acoperiș din Cluj. Arta nu are libertate deplină, susține Mihai Seme-nescu, ea trebuie să atingă un anumit scop – fie cel al regisirii de sine a artistului, fie cel al menținerii sale ca artist.

Rromii – Rareș Beuran

Rromii reprezintă o minoritate etnică ce trăiește în diferite țări și constituie o parte din populație, chiar și în România. Rromii par să aibă un comportament agresiv atunci când cerșesc sau când vor să își vândă marfa, cum ar fi linguri sau alte mărunțuri. Această minoritate mai mult decât disprețuită în România l-a preocupat pe Rareș mai bine de un an. În opinia lui, rromii fac parte din România la fel ca alte minorități, ca de exemplu maghiarii sau sașii, dar oamenii sunt plini de prejudecăți și nu sunt deloc dispuși să arunce măcar o privire mai atentă spre cultura și modul de viață al rromilor. De aceea, timp de un an a călătorit prin România și a încercat să stabilească legături și să privească îndeaproape cultura rromilor. Din experiențele sale și din fotografiile făcute a luat naștere o expoziție care ilustrează viața rromilor, care este adesea plină de mizerie. Rromii sunt un popor de meșteșugari, care lucrează în lemn și în metal, și care trăiesc într-o comunitate strâns unită. Mănâncă dintr-o singură oală; odată i-au permis și lui Rareș să mănânce împreună cu ei, ceea ce a fost o onoare deosebită, fiindcă prin acest gest el a fost acceptat în comunitatea lor. Până în acel moment, Rareș a trebuit să aibă foarte multă răbdare, deoarece acest popor cu tradiții foarte bogate și foarte retras în sine nu invită cu ușurință pe cineva să mănânce împreună cu ei. Rromii au propria limbă și propriile obiceiuri. Spre părerea de rău a lui Rareș, expoziția

respectivă nu a avut parte de un catalog, rezultatele ei au fost date uitării, ceea ce Rareș încearcă acum să repare. El dorește să deschidă în curând un blog pe internet, unde fotografiile sale să poată fi văzute, căci, în opinia lui, oamenii au antipatie față de rromi doar din motivul că nu le înțeleg modul de viață și astfel le e frică de ei.

Expoziția anuală – Adrian Chirica

Adrian își manifestă afecțiunea față de Cluj într-un cu totul alt mod. În fiecare an el organizează în Cluj o expoziție, în care tineri fotografi își pot expune lucrările. Cel mai frecvent studenții sunt cei care prezintă fotografiile în care arată viața, oamenii și atmosfera orașului. Imaginile sunt pe an ce trece tot mai pozitive. Iar pentru artiștii care expun nu este atât de important să câștige (în fiecare an se acordă un mic premiu), cât – afirmă Adrian Chirica - „să prezinte frumusețea orașului“. Și pentru el Clujul este cel mai frumos oraș din lume, motiv pentru care i-a și venit această idee a unei expoziții fotografice. Ideea s-a născut la o țigară cu prietenii. El consideră că toți cei care pleacă din Cluj rămân cu o impresie plăcută, fiindcă orașul este pur și simplu atractiv și primitiv. Fotografiile din expoziție nu sunt cu vânzare, ci sunt arhivate. Foarte curând ele vor fi accesibile pe internet, într-un fel de expoziție online, prin care lumea să vadă cât de frumos poate fi și în România.

Fotografiile aeriene – Tamás Szabó

Tamás Szabó a făcut fotografiile aeriene cu Clujul. Ceea ce a fost deosebit la prezen-tarea lor a fost faptul că a expus în paralel fotografiile aeriene mai vechi și mai noi. Cele noi sunt de acum un an, cele vechi au fost făcute imediat după război. Astfel se poate compara modul în care s-a schimbat orașul,

Häuser und ihr ganzes bisheriges Leben. Alte Menschen weinten, die Kinder registrierten nicht wirklich, dass sich ihr Leben nun veränderte. Genau dieses Szenario hat Károly Feleki fotografiert. Es sind emotional aufgeladene Bilder entstanden, die den Schmerz der Leute zeigen, denen alles genommen wird. Er hat damit einen Teil der

Geschichte dokumentiert, auf den Rumänien nicht gerade stolz ist, den Kommunismus und dessen Willkürherrschaft. Als 1999 eine Ausstellung eröffnet wurde mit diesen Bildern, weinte Károly Feleki. Für ihn war es ein emotionaler Moment, auch für die anwesenden Gäste. Noch heute lässt ihn diese Geschichte nicht kalt, war es doch

ce construcții noi au apărut și ce construcții vechi au fost reabilitate. Realizarea acestor fotografii nu a fost un lucru ușor, fiindcă pe vremuri fotografierea era interzisă. A avut noroc cu un prieten de-al lui care zbura cu Crucea Roșie. Acesta îl anunța telefonic de fiecare dată și îl lua cu el în zborurile sale. Dacă ar fi fost prinși, ar fi trebuit să suporte pedepse care astăzi sunt greu de imaginat. Pentru el a fost de fiecare dată o mare provocare să urce în avion cu camera ascunsă și întotdeauna făcea acest lucru cu mare frică.

Și astăzi mai face fotografii despre Cluj. A publicat diverse albume. Când e întrebat de ce fotografiază mereu Clujul, răspunde „fiindcă există”. Pentru el este important să prezinte Clujul sub diverse aspecte: oamenii, străzile, clădirile. De fiecare dată descoperă noi detalii care îl conving încă odată că trăiește în cel mai frumos oraș din lume.

Buldozerii – Károly Feleki

Și Károly Feleki a realizat fotografii care i-ar fi pus mari probleme, dacă ar fi fost prins fotografiind. În timpul comunismului, sub Ceaușescu, exista o criză de spații în oraș. Existau diverse zone locuite de țărani¹. Aceștia erau relativ bogați, trăiau cu produsele obținute din grădinărit, pe care le puteau și vinde. Așadar, erau foarte implicați în viața orașului. Ceaușescu a trimis buldozere care într-o singură zi le-au distrus toate grădinile. Țăranii nu au fost anunțați, recolta a rămas neculeasă. El a răpit multor oameni mijloacele de subsistență, casele lor și întreaga lor viață de până atunci. Bătrânii plâneau, copiii nu realizau încă faptul că viața lor se va schimba radical. Tocmai aceste scene au fost fotografiate de Károly

¹ Este vorba despre hoștezeni din așa numită Hostat, zonă tradițional agricolă a Clujului aflată la periferia orașului și distrusă în perioada comunistă (observația redacției).

Feleki. Au luat naștere niște fotografii pline de încărcătură emoțională, care ilustrează durerea oamenilor cărora li s-a luat totul. Prin ele a fost documentată o secvență din istorie, de care România nu este mândră, și anume comunismul și tirania lui capricioasă. În 1999, când a avut loc vernisajul expoziției cu aceste fotografii, Károly Feleki a izbucnit în lacrimi. Atât pentru el, cât și pentru participanții a fost un moment emoționant. Nici astăzi nu poate rămâne indiferent la acest episod, care a reprezentat pentru el o experiență decisivă. Întrebat de ce a făcut aceste fotografii și de ce mai continuă și astăzi să fotografieze, a răspuns: „Oamenii trebuie să vadă ce s-a întâmplat, și acest lucru rămâne valabil chiar și peste 100 de ani”. Tocmai din acest motiv el continuă să facă fotografii. Clujul se schimbă în fiecare zi, iar generațiile următoare trebuie să vadă cum arăta vechiul Cluj. Ele trebuie să vadă în ce fel istoria orașului este strâns legată de artă, de fotografie.

Comics Club – Dialog cu câțiva membri

Un alt proiect care ilustrează Clujul a fost realizat în timpul unui workshop de o săptămână. Centrul Cultural German i-a invitat pe cei interesați să exerseze cu un profesionist cum se realizează benzile desenate. Nimeni nu bănuia atunci că în urma proiectului va apărea o carte.

Totul a început la Centrul Cultural German din Cluj. După acea săptămână din decembrie 2010 s-a întemeiat Comics Club (Clubul Benzilor Desenate), care există și astăzi. Când s-a luat decizia de a publica o carte în urma workshop-ului, a fost nevoie să se găsească o temă comună pentru toți participanții și care să acopere un anumit domeniu. Fără a sta pe gânduri, a fost acceptată în unanimitate tema „Cluj”. Participanții, între 14 și 46 de ani, au realizat o diversitate de benzi desenate, în care

ein zu einschneidendes Erlebnis. Wenn man ihn fragt, warum er diese Fotografien gemacht hat und warum er auch heute noch fotografiert, kommt von ihm „Die Leute sollen sehen, was passiert ist, und das auch noch in 100 Jahren.“ Und genau aus diesem Grund macht er weiter mit der Fotografie. Cluj verändert sich jeden Tag und die späteren Generationen sollen sehen, wie das alte Cluj ausgesehen hat. Sie sollen sehen, wie die Geschichte der Stadt verbunden ist mit der Kunst, der Fotografie.

Der Comics Club – Gespräch mit einigen Mitgliedern

Ein anders Projekt, das Cluj in besonderer Weise darstellt, ist durch einen einwöchigen Workshop entstanden. Das Deutsche Kulturzentrum hatte alle Interessierte eingeladen, mit einem Comic-Profi zu üben, wie ein Comic gezeichnet wird. Dass daraus ein Buch werden sollte, war zu Anfang niemandem klar.

Angefangen hat alles im Deutschen Kulturzentrum in Cluj. Nach der einen Woche im Dezember 2010 gründete sich dann der Comic-Club, der bis heute Bestand hat. Als man beschloss, aus dem Workshop ein Buch zu machen, musste nach einem Thema gesucht werden, das alle gemeinsam haben und das einen gewissen Rahmen absteckt. Schnell einigten sich die Leute auf das Thema Cluj. Die 14- bis 46jährigen haben eine Vielfalt von unterschiedlichen Comics abgeliefert, in denen jeder in seiner ganz speziellen Weise sein Cluj zeigt. Die einen mit Kindheitserinnerungen, die anderen die Stadt, wie sie heute ist, eine andere Comiczeichnerin hat die Sage des heiligen Georg, der den Drachen tötete, neu interpretiert und dargestellt. Schön zu sehen an dem Comic ist, dass das Thema Cluj für viele eine tolle Sache war. Sie konnten ihre

Stadt, in der sie leben und die sie lieben, darstellen. Und dass sie ihre Stadt lieben, lässt sich wirklich an den Comics sehen.

Das Fazit

Im Endergebnis kann ich nur sagen, dass ich festgestellt habe, dass alle ihre Stadt lieben und es für wert erachten, diese darzustellen, sei es auf Gemälden, Fotografien oder im Comic. Cluj hat eine weit zurückgehende Geschichte, die alle auf ihre persönliche Art würdigen und schätzen, alle sehen gleichzeitig aber auch nach vorne und sind gespannt, wie sich ihre Stadt nun entwickelt. Ich hatte eine einmalige Woche in Cluj und das Glück, wirklich außerordentliche Persönlichkeiten kennenzulernen. Dies verdanke ich vor allem Professor Ștefan Dorel Găină Gerendi. Ohne ihn hätte ich weit weniger gelernt und gesehen von dieser wunderschönen Stadt. Ebenfalls möchte ich meiner Tandempartnerin Hajni danken, die für mich übersetzt hat, sich sehr viel Zeit genommen hat und immer mit mir unterwegs war.

VERFASSERIN: *Sabrina Mönig*,
Universität Regensburg

TANDEMPARTNERIN: *Hajnalka Kocsor*,
Babeș-Bolyai-Universität, Cluj-Napoca

fiecare își prezintă modul aparte de a vedea Clujul. Unii au ilustrat amintiri din copilărie, alții orașul așa cum este astăzi, cineva a rescris legenda Sf. Gheorghe, Ucigătorul de balauri. Se observă în aceste benzi desenate că tema „Cluj” a fost pentru toți un subiect plăcut. Participanții au avut posibilitatea de a ilustra orașul în care trăiesc și pe care îl îndrăgesc. Iar faptul că își iubesc orașul răzbate din fiecare bandă desenată.

Concluzii

Ca rezultat final pot doar să afirm cu tărie faptul că toți își iubesc orașul și îl consideră demn de a-l reprezenta în pictură, în fotografie sau în benzi desenate. Clujul are o istorie îndelungată, pe care o respectă și o admiră fiecare în modul lui propriu, dar în egală măsură, fiecare privește înainte și așteaptă cu nerăbdare să vadă cum se va dezvoltă orașul în viitor. Am trăit o săptămână irepetabilă în Cluj și am avut norocul să cunosc niște personalități cu adevărat extraordinare. Pentru acest lucru îi mulțumesc în special profesorului Ștefan Dorel Găină Gerendi. Fără ajutorul dânsului aș fi aflat și aș fi văzut mult mai puțin din acest oraș nemaipomenit. De asemenea, doresc să îi mulțumesc partenerii mele tandem, Hajni, care m-a sprijinit cu traducerea și care mi-a dedicat foarte mult timp, fiind mereu alături de mine.

AUTOARE: *Sabrina Mönig*,
Universitatea Regensburg

PARTENERĂ DE TANDEM: *Hajnalka Kocsor*,
Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

Einzelhandel in Cluj-Napoca: von Tante-Emma-Läden und Shopping-Centern

Was gibt es und wie sieht die Zukunft aus

Es gibt sie noch, die Tante-Emma-Läden in Rumänien. Es sind kleine Geschäfte im Erdgeschoss der Wohnblöcke, keine fünf Quadratmeter groß. Sie bieten gekühlte Getränke, Shampoo, Zigaretten, Waschmittel, Süßigkeiten, Brot... Alles, was die Anwohner brauchen. Dabei hat die Besitzerin auch noch ein offenes Ohr für ihre Nachbarn, wie meinen Tandempartner. So ist sie gerade in ein Gespräch vertieft, als er und ich zu unserem Interview-Termin erscheinen. Der Plausch wird allerdings für uns sofort unterbrochen, sodass ich meine Fragen zu Sortiment und Zukunft des Einzelhandels in Rumänien stellen kann. Die Ladeninhaberin sieht ihre berufliche Zukunft durch den Laden gesichert. Dies überrascht mich doch ein wenig, da ich Sie auf 30, 35 Jahre schätze und es in der Umgebung viele andere Einkaufsmöglichkeiten für ihre Kunden gibt. Das Sortiment umfasst westliche und rumänische Marken, es liegen die Überraschungseier neben der Heidi-Schokolade und den bekannten rumänischen Rom-Schokoriegeln, die schon in meinem Rumänisch-Kurs zur Sprache kamen. Um eine große Auswahl auf dem beschränkten Platz zuzulassen, werden die Artikel eng gestapelt und es gibt keine SB-Regale, sondern man bestellt seine Waren bei der Inhaberin, die sie dann über die Theke reicht. Doch auch bei diesem beschränkten Platz kann auf die in Rumänien übliche kleine Theke mit Erdnüssen und Ähnlichem nicht verzichtet werden. Die Inhaberin kauft jeden Tag im Großhandel ihr Sortiment,

so kann sie die Wünsche ihrer Kunden schnell bedienen. Es ist so, wie ich es aus Erzählungen meiner Großeltern kenne.

Doch die heile Welt hat auch in diesem Lädchen schon ein paar kleine Risse bekommen, seitdem die rumänische Kette Unicarm einen Laden nebenan eröffnet hat. Jetzt werden in dem kleinen Laden nur noch Süßigkeiten, Zigaretten und Bier verkauft, wenn die Nachbarn nicht an der Kasse im Unicarm Schlange stehen wollen oder einfach aus Tradition oder Mitleid den kleinen Einzelhändler unterstützen möchten. Die langen Gespräche und das Sortiment an Seifen, Shampoos und Waschmittel werden wohl zurückgehen. Die Zukunft gehört eher Unicarm, aber auch den ausländischen Supermärkten in fußläufiger Entfernung. Die Inhaberin antwortete allerdings auf meine Frage nach ihren Zukunftserwartungen, dass sie an diesem Standort Platz für alle sieht. Auch für ihre Konkurrenz. So wie bei Unicarm nebenan, dessen Managerin mir ebenfalls ein Interview gewährt. Unicarm stellt Milch, Fleisch und Brot in eigenen Fabriken her und beliefert seine Filialen zwei- bis dreimal pro Woche. Der Laden ist dreimal so groß wie der vorher beschriebene. Es gibt eine Frischfleisch-Theke und ein Angebot an Obst und Gemüse. Auch hier werden die Eigenmarken von westlichen Angeboten ergänzt. Es fällt aber auf, dass bei den selbst produzierten Gütern keine westlichen Alternativen angeboten werden. Es gibt nur die Unicarm-Salami und keine weitere. Es

Comerțul cu amănuntul în Cluj-Napoca: Despre mici magazine alimentare și centre comerciale

Ce există și cum arată viitorul

Micile magazine alimentare, denumite în Germania *Tante-Emma-Läden*, există încă în România. Este vorba de micile spații comerciale de la parterul blocurilor, nu mai mari de 5 metri pătrați, care vând băuturi, șampon, țigări, detergenți, dulciuri, pâine... Tot ceea ce au nevoie locatarii. Proprietara este mereu deschisă pentru discuții cu cumpărătorii, după cum îmi spune partenerul meu tandem. Când ajungem, o găsim în mijlocul unei conversații. M-am adaptat repede la obiceiurile românești. Cum ajungem, doamna întrerupe discuția cu cumpărătorul respectiv, pentru ca noi să îi putem adresa întrebările privind sortimentele oferite și viitorul comerțului cu amănuntul în România. Proprietara își consideră viitorul asigurat cu magazinul alimentar. Acest fapt mă miră, deoarece ea are aproximativ 30-35 de ani, iar în apropiere există multe alte posibilități de aprovizionare. Sortimentul este format din mărci din vest și românești, ouăle de ciocolată cu surprize stând lângă ciocolata Heidi și binecunoscuta ciocolată românească Rom, de care auzisem deja în cadrul cursului de limba română. Pentru a putea oferi o gamă cât mai diversificată într-un spațiu atât de mic, produsele sunt clădite unul peste altul, neexistând rafturi de pe care clienții să se poată servi singuri. Aceștia cer marfa de la vânzătoare, care îi servește din spatele unei tejghele. O astfel de tejghea, pe care se găsesc alune și alte astfel de produse, nu poate lipsi din niciun magazin din România, oricât de mic ar fi. Proprietara își achiziționează marfa zilnic de la magazinele en gros,

pentru a-și putea servi clienții. Totul este așa cum am auzit din poveștile bunicilor mei.

Totuși, lumea patriarhală a acestui mic magazin alimentar a fost perturbată de rețeaua românească Unicarm, care a deschis un magazin alături. Doar clienții care nu vor să stea la coadă la casa la Unicarm mai vin acum în micul magazin pentru a cumpăra dulciuri, țigări și bere. O altă categorie de clienți sunt cei care doresc să susțină micile magazine alimentare, pentru tradiție sau chiar din compasiune. Lungile discuții, precum și sortimentul de săpunuri, șampoane și detergenți vor fi în curând de domeniul trecutului. Viitorul aparține Unicarm și rețelelor străine de supermarketuri, care se găsesc în apropiere. La întrebarea mea privind perspectivele de viitor, proprietara mi-a răspuns că este loc pentru toți, inclusiv pentru concurență. La fel spune și managera magazinului Unicarm de alături. Unicarm este producător de lapte, carne și pâine, aprovizionându-și magazinele de două-trei ori pe săptămână. Magazinul este cam de trei ori mai mare decât cel vizitat anterior. Are o ladă frigorifică cu produse de carne și o tejghea de legume și fructe. Și aici, produsele locale stau alături de cele străine. Se poate însă observa că magazinul nu oferă alternative străine pentru alimentele de producție proprie. În magazin nu se poate găsi decât salamul Unicarm. Sortimentul este extins mai degrabă cu chips, mirodenii și supe la plic de proveniență vestică. Nici fructele nu sunt din România, ci de exemplu

ist eher so, dass das Gesamtsortiment mit westlichen Chips, Gewürzmischungen und Tüten-Suppen diversifiziert wird. Auch das Obst kommt nicht aus Rumänien, sondern beispielsweise aus Italien, dies werde ich auch später in den westlichen Supermärkten wieder beobachten. Da in Cluj-Napoca fast 20% der Bevölkerung ungarische Wurzeln hat, ist es nicht überraschend, wenn die Aufdrucke der Verpackungen in beiden Sprachen zu lesen sind. Doch dass dies nicht immer der Fall ist, werde ich bei Besuchen bei Lidl, Kaufland und Auchan zu meiner Überraschung noch feststellen. Auch die Managerin von Unicarm befrage ich zu der Zukunft des Einzelhandels. Sie sagt, Unicarm habe, vor allem durch seine eigenen Fabriken, Wettbewerbsvorteile, da sie das Preis/Leistungs-Verhältnis, anders als die inhabergeführten Einzelhändler, selbst bestimmen könnten. Gleichzeitig bezeichnet sich Unicarm als ein Familienunternehmen mit rund 1.000 Angestellten, sodass der persönliche Kontakt zu den Kunden, wie ich es in dem kleinen Geschäft nebenan erlebt habe, wohl doch nicht ganz abrechen wird.

Dies ist auch meine Hoffnung, bevor mein Tandempartner und ich die großen westlichen Supermärkte besuchten. Den Anfang macht Kaufland. Ich bin von der bloßen Auswahl an Müsliarten erstaunt und sehe ein, dass wir unsere Sortimentsbeschreibungen einschränken müssen. Wir beschließen, nur das Angebot an Obst, Müsli und Süßigkeiten in den Supermärkten zu vergleichen. Zuerst gehen wir in die Obst- und Gemüseabteilung. Hier werden polnische und italienische Äpfel sowie türkische und griechische Zitrusfrüchte angeboten. Vor allem die türkische Ware verwundert mich. Es ist augenscheinlich vorteilhaft, aus dem Nicht-EU-Land Türkei Obst zu importieren, trotz der vermutlich hohen Zölle und der großen Produktion in Italien, Spanien und Griechenland. Zum andere hatte ich von verschiedenen Seiten gehört und auf einem Markt,

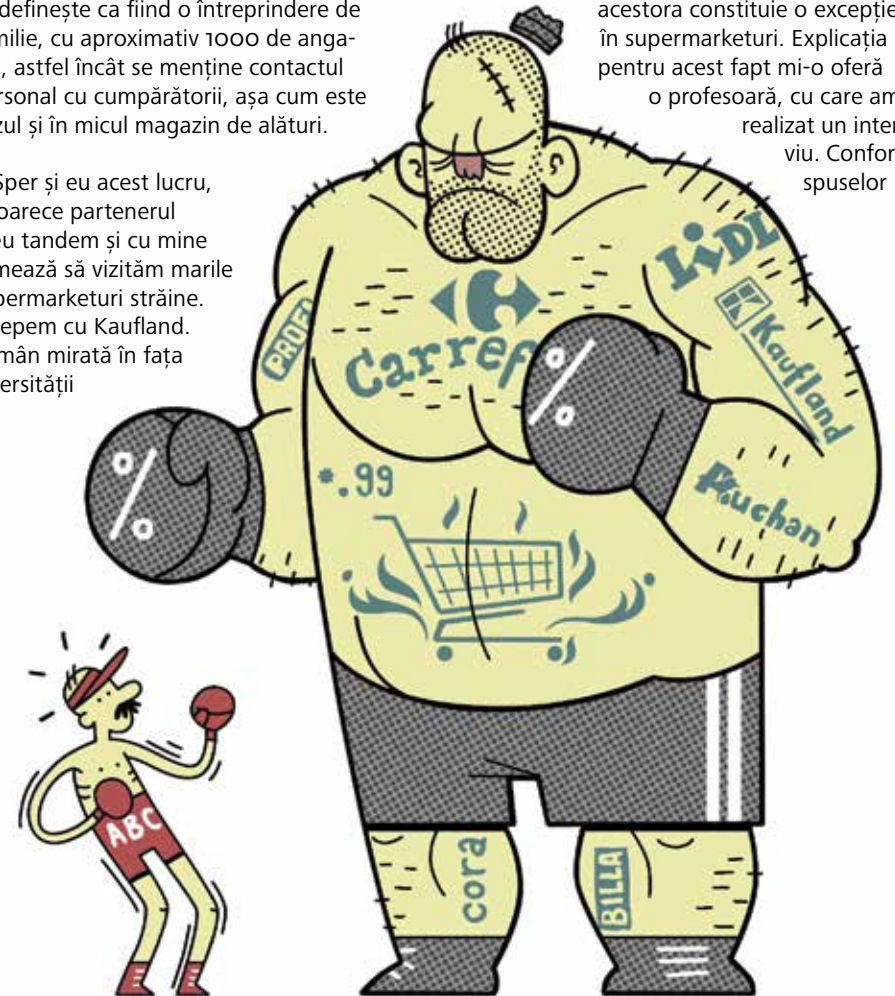
den mir mein Tandempartner gezeigt hatte, selbst gesehen, dass in Rumänien Äpfel angebaut werden. Doch sie werden nur in den seltensten Fällen in Supermärkten verkauft. Eine Erklärung liefert mir eine Dozentin, mit der ebenfalls ein Interview organisiert wurde. Sie meint, dass die rumänischen Produzenten die geforderten Mengen nicht liefern könnten, da die Landwirtschaft zu kleinteilig organisiert sei und es nach der in Jahrzehnten erzwungenen Zusammenarbeit keine Motivation zum Zusammenschluss von Bauern zu einer Produktionsgemeinschaft gäbe. So müssten Einzelhändler wie Lidl auf ausländische Produzenten setzen, folglich kämen die rumänischen Erzeugnisse nicht in die Supermärkte. Dies ist vom ökonomischen Standpunkt aus sehr bedauerlich, da so die Landwirtschaft in Rumänien ihre Erzeugnisse nicht überregional vermarkten kann. Als weiteren Punkt möchte ich kurz zu bedenken geben, dass der Monat März wohl nicht der richtige Zeitpunkt ist, um sich eine ausgewogene Meinung zum Obstangebot in Supermärkten zu verschaffen, da die Erntezeit vorbei und die Lagerung sehr teuer ist. Beim Gemüse findet zum Zeitpunkt unseres Besuchs von Kaufland gerade eine Aktion statt, die rumänisches Gemüse, Kohl und Kartoffeln bewirbt. Hier scheint es eher zu Verträgen mit einheimischen Landwirten zu kommen. Über die Gründe könnte ich nur spekulieren. Ist die Lagerung einfacher oder sind die Erträge auf kleinen Einheiten höher? Ich kann es nicht beurteilen.

Zurück in die Müsli-Abteilung des Supermarkts. Wie schon erwähnt, die Auswahl ist groß. So sind Nestlé, Kauflandeigenmarken und rumänische Erzeugnisse vorhanden. Und es werden von allen dreien die verschiedenen Geschmäcker und Altersgruppen abgedeckt – egal ob Kinder mit Vorliebe für Schokoflocken oder Ernährungsbewusste auf der Suche nach Fitnessmüsli. Es sind Müsli-Mischungen von jeder Marke und in jeder Größe zu haben. Ähnlich sieht es

din Italia, fapt care voi avea să îl observ mai târziu și în supermarketurile străine. Deoarece populația maghiară a Clujului reprezintă aproximativ 20% din totalul populației orașului, nu este de mirare că inscripțiile de pe ambalajele produselor sunt în ambele limbi. Totuși, voi constata că nu acest fapt nu este o regulă generală atunci când voi vizita Lidl, Kaufland și Auchan. Am întrebat-o și pe managera de la Unicarm despre viitorul comerțului cu amănuntul. Mi-a răspuns că avantajul Unicarm este reprezentat de faptul că deține propriile fabrici, ceea ce îi permite să determine singur raportul preț/prestații, acest fapt nefiind la îndemâna altor magazine. Totodată, Unicarm se definește ca fiind o întreprindere de familie, cu aproximativ 1000 de angajați, astfel încât se menține contactul personal cu cumpărătorii, așa cum este cazul și în micul magazin de alături.

Sper și eu acest lucru, deoarece partenerul meu tandem și cu mine urmează să vizităm marile supermarketuri străine. Începem cu Kaufland. Rămân mirată în fața diversității

de sortimente de cereale și îmi dau seama că ar trebui să restrângem descrierea acestor sortimente. Hotărâm să comparăm oferta de fructe, cereale și dulciuri din mai multe supermarketuri. Mergem mai întâi la raionul de fructe și legume. Găsim mere italienești și turcești, precum și citrice din Grecia. Mă miră îndeosebi marfa turcească. Probabil că este mai avantajos importul fructelor din Turcia, ca țară non UE, în pofida taxelor vamale mai mari și a producției superioare din Italia, Spania și Grecia. Pe de altă parte, am aflat din mai multe locuri, inclusiv din piața pe care mi-a arătat-o partenerul meu tandem, că și în România se cultivă mere. Totuși, vânzarea acestora constituie o excepție în supermarketuri. Explicația pentru acest fapt mi-o oferă o profesoară, cu care am realizat un interviu. Conform spuselor

in der Süßigkeiten-Abteilung aus. Diese ist zweigeteilt. Zum einen gibt es eine Bedientheke für Kekse und Gummibärchen, sodass der Kunde die Mengen selbst bestimmen kann. Andererseits sind mehrere Regale für Schokoriegel, Schokoladen-Tafeln, Bonbons etc. reserviert. Es fällt auf, dass auch hier, wie in der Obst- und Gemüseabteilung, die rumänischen Produkte gekennzeichnet werden. So sollen wohl die heimischen Produkte mit Nationalstolz, einem guten Gefühl, die eigene Ökonomie unterstützt zu haben, verkauft werden. Die westlichen Produkte haben meist eine Beschriftung in Englisch oder Französisch, erst auf der Rückseite werden die rumänischen Produktbeschreibungen aufgeklebt. Inwieweit das zur Kaufentscheidung beiträgt, dazu gleich.

Erst noch ein weiteres Beispiel über eine andere Beschriftungspolitik im nächsten Supermarkt, den wir aufsuchen: Lidl. Hier wird deutsch gesprochen, also geschrieben. Überhaupt bin ich für einen Moment unsicher, ob ich nicht doch in Regensburg stehe. Die Regale und das Sortiment, selbst die Wochenangebote sind identisch. Nur in der Obst- und Gemüseabteilung fallen mir die Ursprungsangaben aus Polen und das Suppengemüse aus Rumänien auf. Als einziges rumänisches Produkt in der Süßigkeiten-Abteilung ist Rom zu finden, die übrigen Produkte gleichen denen in Deutschland. In der Molkereitheke ist noch eine weitere Abweichung festzustellen, die Milch kommt wohl aus Rumänien. Als ich meine

Überraschung und mein Unverständnis für die Beschriftung und die Einrichtung äußere, erklärt mir mein Tandempartner, dass in Rumänien deutsche Produkte als qualitativ hochwertig angesehen werden, egal ob es sich dabei um ein Auto oder eine Kartoffel handelt. Und gleichzeitig beherrscht in Cluj-Napoca ja auch ein Großteil der Bevölkerung Deutsch, wie ich ja die ganze Zeit mitbekomme. Auch hat der Einkauf an sich einen hohen Stellenwert in Rumänien, wie mir von Seiten der Dozentin bestätigt wird.

Es ist eine Statusfrage, ob man sich die deutschen Lebensmittel leisten kann oder den Sonntag im Shopping-Center verbringt. Und ein Shopping-Center am Rande der Stadt ist dann auch die nächste Station auf unserer Entdeckungstour durch die Einzelhandelsstandorte von Cluj-Napoca. Das Shopping-Center ist eine eigene kleine Welt,

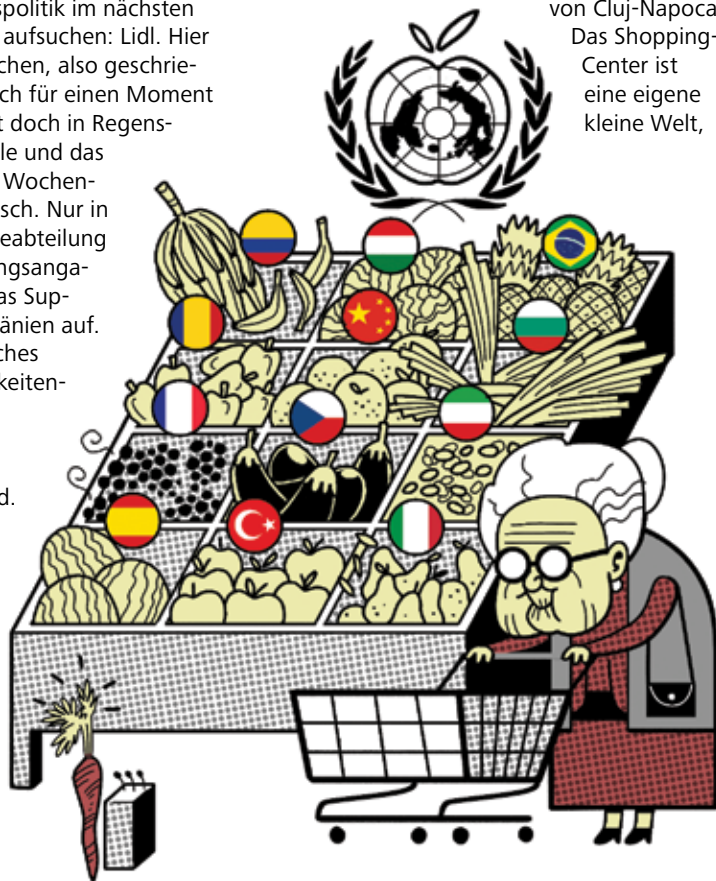

Illustration: Sebastian Baculea

dânsei, producătorii români nu pot pune la dispoziția supermarketurilor cantitățile cerute, deoarece agricultura în România este fragmentată, iar producătorii nu mai doresc, după decenii de colectivizare, să se reunească în mari comunități. Astfel, retailerii ca Lidl trebuie să apeleze la producători străini iar produsele românești nu ajung în supermarketuri. Din punct de vedere economic, acest fapt este regretabil, pentru că agricultura română nu își poate vinde produsele la nivel supraregional. Aș dori totuși să adaug că luna martie nu este chiar cel mai bun moment pentru a formula o ipoteză avizată asupra ofertei de fructe din supermarketuri, deoarece perioada culesului a trecut și depozitarea este foarte scumpă. În momentul vizitei noastre la Kaufland se desfășoară o acțiune de promovare a legumelor românești, cum ar fi varza și cartofii. În cazul legumelor se pare că este mai ușor să se ajungă la un numitor comun cu producătorii agricoli. Nu putem decât să speculăm asupra motivului. Depozitarea este mai ușoară sau producția este mai mare? Nu pot să apreciez exact.

Ne întoarcem la raionul de cereale al supermarketului. După cum am amintit, oferta este foarte diversă. Găsim Nestlé, mărcile proprii ale Kaufland și mărci românești, toate acestea cu diferite arome și pentru toate categoriile de vârstă – pentru copii, cu ciocolată, pentru adulți cereale fitness. Găsim combinații de toate felurile și ambalaje de toate mărimile. La fel este și în raionul de dulciuri. Acesta este împărțit în două: o tețgea cu fursecuri și ursuleți de gumă, pentru ca cumpărătorul să poată determina singur cantitatea, și un spațiu de rafturi cu ciocolată, bomboane, etc. Și aici observăm că produsele românești sunt marcate special, la fel ca în raionul de fructe. Vânzarea de produse naționale determină un sentiment de mândrie, de a sprijini economia națională. Produsele străine

poartă denumirile originale, în limbile de proveniență, doar atât că pe ambalaj sunt lipite etichete în limba română. În ce măsură acest fapt contribuie la luarea deciziei de cumpărare, vom analiza în cele ce urmează.

Mai întâi însă, un alt exemplu de etichetare, în următorul magazin pe care îl vizităm, Lidl, unde se vorbește și deci se scrie în germană. În primul moment mă gândesc dacă nu sunt cumva din nou la Regensburg. Rafturile și sortimentul, chiar și oferta săptămânală, sunt identice. Doar în raionul de legume și fructe observ denumirile originale din Polonia și legumele pentru supă românești. Singurul produs românesc din raionul de dulciuri este ciocolata Rom, restul produselor sunt similare celor din Germania. La lactate găsim o altă diferență: se vinde lapte românesc. Îmi exprim surprinderea cu privire la faptul că etichetele sunt în limba germană iar partenerul meu tandem îmi răspunde că în România, produsele germane sunt considerate de calitate superioară, indiferent dacă vorbim de mașini sau de cartofi. Și, de altfel, o mare parte din populația clujeană înțelege germană, după cum îmi dau seama și eu. De asemenea, cumpărăturile în sine reprezintă în România o activitate importantă, așa cum îmi confirmă și doamna profesoară amintită anterior.

Este o chestiune de statut social dacă îți poți permite să cumperi produse germane sau să îți petreci duminica într-un centru comercial. Un astfel de centru comercial de la marginea orașului este și următoarea oprire în cadrul turului nostru prin magazinele cu vânzare cu amănuntul din Cluj. Centrul comercial este un mic univers, cu un *food court* și un spațiu pentru copii în forma unei bărci de pirați – pe scurt, un *shopping center* după model și dimensiuni americane. Chiar și orarul, deschis până la ora 22.00, este conceput după model american. Găsim aici mărci cunoscute de

mit einem Food-Court und einem Kinderland in Form eines Piratenschiffs – kurz: ein Shopping-Center nach amerikanischem Vorbild und ebensolchen Ausmaßen. Auch die langen Öffnungszeiten, immerhin bis 22 Uhr, und die Weitläufigkeit folgen dem amerikanischen Modell. Hier sind auch die bekanntesten westlichen Bekleidungsmarken und Parfümerien vertreten, die man in der Innenstadt vergebens sucht. Wir besuchen also den Auchan, der den Lebensmittel-Anker¹ der Mall bildet. Ich hätte nach meinen bisherigen Erlebnissen und auf Grund der Größe des Shopping-Centers auf ein großes Angebot vorbereitet sein müssen, aber auf ein vier Meter langes und zwei Meter hohes Regal in dem ausschließlich Butterkekse angeboten werden, war ich nicht gefasst. Neben diesem gibt es natürlich auch wieder Schoko-Riegel, Schokolade, Pralinen und andere Kekse. Die Süßigkeiten-Abteilung ist dabei aber nicht überproportional zum übrigen Supermarkt. Trotzdem wird einfach die größte Auswahl geboten. Auch für Diabetiker und Allergiker sind Regale gestaltet, es gibt ungarische Kekse und das westliche Angebot geht von Lindt bis Schoketten. Es werden alle Geschmäcker und Geldbeutel-Größen abgedeckt, oder zumindest wird es versucht. Die Beschriftungen der westlichen Produkte sind wiederum auf Englisch. Meine Frage, warum das Angebot eine so große Bandbreite aufweist, wird von der Dozentin mit der geringen Auswahl in der Vergangenheit begründet und auch mein Tandempartner bestätigt die große Offenheit gegenüber neuen Geschmacksrichtungen und Produkten. Nicht nur in punkto Süßigkeiten.

Auf in die Müsli-Abteilung. Mittlerweile habe ich mich an die Ausmaße gewöhnt. Hier beschränkt sich das Angebot allerdings auf die Auchan-Eigenmarken und zwei rumänische. Allerdings wird auch hier auf Ernährungsbewusste eingegangen, mittels einer Bio- und Gesundheitssparte. So gehen wir weiter zu Obst und Gemüse. Beim Obst fehlen mir dann schon fast die sonst immer verfügbaren türkischen Erzeugnisse. Und wie schon im Kaufland werden die rumänischen Äpfel gesondert beworben.

Zwei weitere Besonderheiten des Auchan-Markts sind mir aufgefallen. So gibt es eine Lebend-Fisch-Theke und eine Theke, an der warme Gerichte zum Mitnehmen angeboten werden. Dies ist allerdings nur für deutsche Verhältnisse ungewöhnlich. In Frankreich, dem Ursprungsland von Auchan, sind beide Angebote Standard.

Zusammenfassend zeigen mir die Ergebnisse meiner Recherche hinsichtlich des Einzelhandels in Cluj-Napoca wie auch meine Erfahrungen außerhalb dieser, dass Rumänien von einer großen Vielfalt geprägt ist. Manchmal mögen mich die Auswahl oder die Menschen überrascht haben, aber ich wurde von allen Seiten mit einer großen Offenheit begrüßt. So waren das Tandem und die Untersuchung der Einzelhandelslandschaft von Cluj-Napoca eine sehr schöne und aufschlussreiche Erfahrung.

VERFASSERIN: *Sophie Neumeister*,
Universität Regensburg

TANDEMPARTNER: *Norbert Rácz*,
Babeş-Bolyai-Universität, Cluj-Napoca

.....
1] Primary Attractors/Anker/Magnete dienen laut der Theorie von von Gruen der Etablierung eines großen Einzugsgebiets, dem Erzeugen der größtmöglichen Kundenbewegung im Center selbst sowie der Stimulierung von Kopplungskäufen (Vorlesung Handelsökonomie Prof. Klein).

Îmbrăcămintă, de parfumuri, pe care le căutasem fără succes în centru. Vizităm supermarketul Auchan, așa numitul *anchor*¹ în materie de alimente al centrului comercial. În urma experiențelor de până acum și pornind de la mărimea centrului comercial, mă așteptam la o ofertă diversă, dar nu am fost totuși pregătită pentru un raft de 4 metri lungime și 2 metri înălțime plin doar cu biscuiți. Alături de aceștia găsim desigur ciocolată, praline și alte fursecuri. Iar raionul de dulciuri nu este supradimensionat în raport cu restul supermarketului. Aici găsim cea mai diversă ofertă. Există rafturi speciale cu produse pentru diabetici și pentru persoane care suferă de alergii. Găsim și biscuiți ungurești iar oferta produselor vestice merge de la Lindt până la Schogetten, pentru toate gusturile și cu prețuri pentru toate buzunarele, sau cel puțin așa se intenționează. Etichetele de pe produsele străine sunt în engleză. La întrebarea mea privind diversitatea foarte mare sortimentului oferit, doamna profesoară îmi răspunde că este o reacție la lipsurile din trecut, din perioada comunistă. Și partenerul meu tandem îmi confirmă deschiderea deosebită a românilor către produse, arome și gusturi noi. Nu doar în cazul dulciurilor.

Mergem la raionul de cereale. Între timp m-am obișnuit cu dimensiunile. Aici oferta este compusă din mărcile proprii Auchan și două mărci românești. În plus există aici și o secțiune de fitness și bio, pentru cei care au grijă de siluetă. Continuăm cu raionul de fructe și legume. Nu găsim aici fructele de proveniență turcească, care sunt disponibile peste tot. La fel ca și la Kaufland, merele românești sunt expuse separat.

.....
1] Primary Attractors/Anker/Magnete: conform teoriei lui von Gruen acestea stabilesc un spațiu pentru atragerea clienților în cadrul centrului comercial și stimulează cumpărăturile de mai multe tipuri de produse (curs de economie Prof. Klein).

Am observat alte două particularități. Există o vitrină cu pești vii și un raion de unde se poate cumpăra mâncare gătită. Acestea sunt însă neobișnuite doar pentru nemți, în Franța, țara de origine a Auchan, aceste două oferte există.

Astfel, fiecare țară are caracteristicile ei specifice în ceea ce privește comerțul cu amănuntul. Pentru mine a fost o experiență foarte frumoasă și utilă să analizez peisajul magazinelor cu vânzare cu amănuntul din Cluj-Napoca... Aceasta este doar una dintre experiențe frumoase, pe care le-am dobândit pe parcursul săptămânii petrecute la Cluj.

AUTOARE: *Sophie Neumeister*,
Universitatea Regensburg

PARTENER DE TANDEM: *Norbert Rácz*,
Universitatea Babeş-Bolyai, Cluj-Napoca

Zukunft gestalten.

Studentisches Engagement in Cluj

Cluj ist eine dieser faszinierenden Städte Europas, die gleichermaßen zwei Seiten in sich vereinen: die eine Seite ist das historische Cluj mit seiner komplexen und multikulturellen Geschichte, geprägt durch die zahlreichen Ethnien und Konfessionen, die hier seit Jahrhunderten miteinander leben, und Cluj, jede für sich auf ihre Weise, gestaltet haben – architektonisch, kulinarisch, künstlerisch und kulturell. Zwischen den klassizistischen Bürgerhäusern der Habsburgerzeit, den prachtvollen orthodoxen oder massiv-trotzigen reformierten Gotteshäusern, den ungarischen Restaurants und den verwinkelten Kopfsteinpflaster-Gässchen, findet sich aber noch ein anderes Cluj: das Cluj der Studenten, der jungen Leute und Künstler, die am Morgen in die Universitäten strömen und am Abend die zahlreichen mal schicken, mal alternativ-unkonventionellen Cafés, Bars und Pubs der Stadt beleben.

Wie Rumänien insgesamt, so zeichnet sich auch das alte Cluj durch eine junge, noch immer multikulturelle Bevölkerung aus. Die große und renommierte Babeş-Bolyai Universität (UBB), die zahlreiche Studiengänge speziell in deutscher und ungarischer Sprache anbietet, sowie die Kunst-, die Technische und die Medizinische Hochschule, ziehen junge Leute aus ganz Rumänien und Ungarn, sowie auch immer mehr Deutsche und Österreicher in die Region „hinter den Wäldern“.

Um zu erfahren, wer diese jungen Menschen in Cluj sind, was sie bewegt und welche Ziele und Wünsche sie für Rumänien haben, ging ich, unterstützt durch meine Tandem-Partnerin Bea, selbst eine vielfältig engagierte und aktive Bachelor-Studentin der Europa-Studien, in Cluj der Frage nach, ob, und wenn ja, in welcher Form und mit welchen Zielen, sich Studierende in Cluj sozial, politisch oder künstlerisch engagieren.

In einem Café treffen wir Raul, 26 Jahre alt, Doktorand der Geschichte. Aufgewachsen in drei Kulturen, der ungarischen und siebenbürger-sächsischen der Eltern und der rumänischen an der Schule und Universität, spricht Raul nicht nur Ungarisch und Rumänisch, sondern auch Deutsch und Englisch fließend. Über das Internet beginnt Raul früh, sich für die internationale Medienlandschaft zu interessieren. Er durchforstet deutsche, englische und französischsprachige Nachrichtenportale und vergleicht die Schwerpunkte und Perspektiven ihrer Berichterstattung. In den einheimischen Medien, so sagt Raul heute, habe er diese Informationsfülle und -qualität nicht gefunden. Vielmehr stünden rumänische Fernseh- und Radiostationen noch immer unter dem Einfluss einzelner Interessengruppen und böten so nur wenig Raum für multiperspektivischen und kritischen Journalismus. So wird Raul als junger, politisch interessierter Student auf die deutsche Bundeszentrale für politische Bildung (BpB) in Bonn aufmerk-

Construirea viitorului.

Implicarea studentească în Cluj

Clujul este unul dintre cele mai fascinante orașe ale Europei, care reunește două laturi: cea a orașului istoric, cu trecutul său complex și multicultural, marcat de mai multe naționalități și confesiuni care trăiesc aici alături de secole, pe de o parte și cea a Clujului arhitectural, culinar, artistic și cultural pe de alta. Pe lângă casele clasice din perioada Imperiului Habsburgic, bisericile ortodoxe și reformate, restaurantele maghiare și străduțele pavate cu piatră cubică, descoperim și un alt Cluj: cel al studenților, al tinerilor, al artiștilor, care umple zi de zi universitățile iar seara insuflă viață cafenelelor, barurilor și pub-urilor orașului. Ca și România în general, și Clujul se evidențiază printr-o

populație tânără, multiculturală. Marea și renumita Universitate Babeş-Bolyai, care oferă programe de studiu complet în limbile maghiară și germană, precum și Universitățile de Artă și Design, Tehnică, de Medicină și Farmacie, atrag tineri din toată România și din Ungaria, precum și din Germania și Austria către „ținutul de dincolo de păduri“.

Pentru a descoperi cine sunt acești tineri, ce interese au, ce scopuri urmăresc și ce speranțe au pentru viitorul României, am încercat, cu ajutorul partenerii mele tandem Bea, o studentă a Facultății de Studii Europene, activă și implicată în diferite acțiuni, să răspund la întrebarea cum și dacă da, sub ce formă și cu ce scop se

sam. Er ist begeistert von der staatlich finanzierten Agentur, die kostenlos hochwertiges und unabhängiges Informationsmaterial, Broschüren, Bücher und Zeitschriften zu unterschiedlichsten politischen und zeitgeschichtlichen Themen an interessierte Leserinnen und Leser versendet. In Raul wächst die Idee, ein konstruktiv-kritisches, thematisch vielseitiges und freies Nachrichtenportal mit wissenschaftlichen und journalistischen Beiträgen auch in Rumänien aufzubauen, um die politische und mediale Kultur zu gestalten und langfristig zu verändern. Gemeinsam mit Kommilitonen gründet er die „Asociația pentru Educație Politică“, die Gesellschaft für politische Bildung, eine Online-Plattform, die sich durch Beiträge, Veranstaltungen und Projekte für die Förderung zivilgesellschaftlicher Prozesse und des politischen Bewusstseins der rumänischen Bürgerinnen und Bürger einsetzt (<http://educatiepolitica.ro>). Im Rahmen dieser Plattform entsteht im Mai 2012 die Online-Zeitung „Memorandum“ (<http://www.memorandum.ro>), die heute aus 12 ständigen und etwa dreißig freien Mitarbeitern besteht und deren Redaktionsvorsitz Raul innehat. Studierende und junge Wissenschaftler veröffentlichen hier journalistische oder wissenschaftliche Artikel zu aktuellen oder historischen Themen aus Politik, Gesellschaft und Kultur. Dabei schreiben die Autoren sowohl auf Rumänisch und Ungarisch, als auch auf Deutsch oder Englisch. Vor allem dieser Aspekt der Zeitung liegt Raul besonders am Herzen, denn gerade die Multiethnizität mit ihren Synergieeffekten für Kunst und Kultur sei es, die er in den vergangenen sechs Jahren, in denen er in Cluj lebt und studiert, besonders zu schätzen gelernt habe und die Cluj so einzigartig mache. In Cluj, so ist Raul überzeugt, bestünden schon viele gesellschaftliche und kulturelle Initiativen engagierter Bürgerinnen und Bürger, die für ganz Rumänien ein Vorbild sein könnten. Zwar hätte sich die politische

Kultur des Landes in vielerlei Hinsicht in den vergangenen Jahren bereits verbessert und demokratisiert, jedoch stellten die Korruption und der starke, teilweise manipulative Einfluss der rumänisch-orthodoxen Kirche auf das politische Leben des jungen Landes noch immer große Problemfelder dar. Um langfristig dynamische demokratische Prozesse zu schaffen, so Raul, sollten die Bürger das notwendige Wissen und den Mut haben, sich zu engagieren und aktiv am politischen Leben teilzunehmen.

Diese Überzeugung motiviert nicht nur Raul zu seinem Engagement. Vielmehr scheint es, als seien mehr zivilgesellschaftliche Initiativen und ein aktiveres Gestalten des politischen Lebens Rumäniens durch seine Bürger Forderungen, die von zahlreichen jungen Rumäninnen und Rumänen geteilt, und nicht nur in Seminaren an der Universität, sondern auch in den Cafés und Bars der Stadt lebhaft diskutiert werden.

So schließen sich immer mehr Studentinnen und Studenten wie Raul und seine Mitsstreiter, zu eigenen Gruppen und Initiativen zusammen. Wie auch die Studierenden der Fakultät für Europastudien an der Babeș-Bolyai Universität, die bereits 1995 die „Societatea Studenților Europeniști“ (<http://www.sse.ro>), die Gesellschaft für Europa-StudentInnen gründeten, um sich gemeinsam für die Verbreitung europäischer Werte und die Förderung eines besseren Verständnisses der Europäischen Union einzusetzen. Zu dem Vorstand der heute gut achtzig Aktiven gehört auch der zwanzigjährige Gabriel. Gemeinsam mit den Freiwilligen setzte er bereits zahlreiche europabezogene Projekte an der Universität und den Schulen der Umgebung, aber auch auf nationaler Ebene um. Beispielsweise durch Vorträge und Veranstaltungen, oder die Simulation einer Sitzung und Entscheidungsfindung des Europäischen Parlaments. Gabriel wurde in

implică studenții clujeni în viața publică din punct de vedere politic sau artistic.

Într-o cafenea îl întâlnim pe Raul, 26 de ani, doctorand la Istorie. Crescut sub influența a trei culturi, cea maghiară, cea săsească a părinților și cea românească de la școală, Raul vorbește curent nu doar limbile maghiară și română, ci și germană și engleză. Prin intermediul internetului, Raul ia contact cu mediile internaționale. Accează portaluri germane, britanice și franceze de știri, comparând punctele de vedere ale acoperirii mediatic. Mediile naționale, după părerea lui Raul, nu oferă complexitatea și calitatea celor străine. El afirmă că posturile de radio și de televiziune se găsesc sub influența unor grupuri de interese și limitează posibilitățile unei acoperiri mediatic din mai multe perspective și critice.

Ca un tânăr student interesat de viața politică, Raul a devenit receptiv la activitatea *Bundeszentrale für politische Bildung* (BpB) din Bonn. Este încântat de această instituție finanțată de stat, care pune gratuit la dispoziția publicului materiale informative independente, de o calitate superioară, ca broșuri, cărți și reviste, pe diferite teme de actualitate politică precum și din viața de zi cu zi. Raul se gândește să creeze un portal constructiv-critic, divers și independent, atât cu lucrări științifice cât și cu articole jurnalistice, pentru a schimba cultura media pe termen lung. Împreună cu colegii de facultate a înființat „Asociația pentru Educație Politică“, o platformă online, care, prin articole, evenimente și proiecte militează pentru dezvoltarea proceselor civile și a conștiinței politice a cetățenilor români (<http://educatiepolitica.ro>). În cadrul acestei platforme a fost înființat în mai 2012 ziarul online „Memorandum“ (<http://www.memorandum.ro>), care numără astăzi 12 colaboratori permanenți și aproximativ 30 de colaboratori externi, redactor șef fiind

Raul. Studenți și tineri cercetători publică aici lucrări științifice și articole de informare pe teme de actualitate din domeniul politic, social și cultural, nu doar în limbile română și maghiară, ci și germană și engleză. Acest aspect este cel mai important pentru Raul, pentru că tocmai multiethnizitatea cu efectele sale sinergetice în artă și cultură este ceea ce face Clujul unic, așa cum a ajuns să descopere Raul pe parcursul ultimilor șase ani pe care i-a petrecut trăind și studiind în oraș. După cum spune Raul, în Cluj există deja multe inițiative sociale și culturale ale unor cetățeni implicați, care ar putea constitui un exemplu pentru întreaga Românie. Deși cultura politică a țării s-a democratizat și dezvoltat din multe puncte de vedere pe parcursul ultimilor ani, corupția și, parțial, influența manipulativă a Bisericii ortodoxe constituie totuși o problemă în viața politică a țării. Pentru a crea pe termen lung procese politice dinamice, cetățenii trebuie să dețină cunoștințele necesare, precum și curajul de a se implica și a participa activ în viața politică, după cum spune Raul.

Această convingere nu îl motivează doar pe Raul să se implice. Numeroși cetățeni au inițiative sociale și civile, implicându-se în viața politică a României, nu doar în cadrul seminariilor la universități ci și prin discuții pe aceste teme în cafenele și în baruri. Astfel, tot mai mulți studenți ca Raul și colegii săi se reunesc pentru a forma grupuri de inițiativă. Este și cazul studenților de la Facultatea de Studii Europene de la Universitatea Babeș-Bolyai, care au creat deja în anul 1995 „Societatea Studenților Europeniști“ (<http://www.sse.ro>), pentru a se implica în promovarea valorilor europene. Unul dintre cei aproximativ optzeci de membri ai consiliului director este Gabriel, 20 de ani. Împreună cu alți voluntari a lucrat în implementarea de proiecte europene atât la universitate și la unele școli din regiune, cât și pe plan național, organizând confe-

der Nähe von Cluj geboren. Er wählt seine Sätze und Formulierungen überlegt. Dabei spricht er akzentfrei Englisch. Beim Thema Europa ist seine Begeisterung spürbar. Werte wie Gleichheit, Vielfalt, Einheit und Freiheit sieht Gabriel als die Grundlagen eines gemeinsamen Europas. Das Verständnis dafür möchte er Schülerinnen und Schülern, aber auch seinen Kommilitonen an der Universität näher bringen. Rumäniens politische Kultur habe sich durch den EU-Beitritt schon sehr geöffnet, sagt er, langfristig könne man aber nur durch mehr Bildung einen rumänienweiten Wandel und mehr politische und gesellschaftliche Beteiligung erreichen, um die noch existierenden Probleme zu bewältigen.

Für diese Ziele engagieren sich auch Cristina (24) und Andreea (19), allerdings nicht durch politisches, sondern kulturelles Engagement. Beide sind ehrenamtliche Mitarbeiterinnen im Kulturverein „Gutenberg“ (<http://dsgutenberg.eu/tag/cluj>) und setzen sich mit etwa zwanzig weiteren Studierenden in Cluj für die Förderung der deutschen Sprache und Kultur ein. Dabei werden sowohl regionale und nationale wie auch internationale Kulturprojekte mit Deutschlandbezug umgesetzt. Das Programm reicht dabei von städtischen Theaterworkshops, Partys und Kulturabenden bis hin zu regionalen Fotokunstwettbewerben und der Teilnahme an internationalen Tagungen und Veranstaltungen. Dabei arbeitet der Verein auch eng mit der Babeş-Bolyai Universität zusammen und bewirbt deren deutsche Studiengänge. Cristina hat bereits ihren Master-Abschluss in Internationalem Management an der UBB erworben und arbeitet nun als Freiwillige weiterhin bei Gutenberg mit. Zurzeit betreut sie mit den weiteren Freiwilligen das Projekt der „Karawane“. Gutenberg macht dabei eine Tour durch die Städte und Schulen Rumäniens, um bei jungen Leuten Interesse an der deutschen Spra-

che und Kultur zu wecken. Dabei werden sogar die Nachbarländer Ukraine, Moldau und Serbien besucht. Cristina, die schon lange bei Gutenberg engagiert ist, sieht in der Arbeit des Kulturvereins auch eine wichtige zivilgesellschaftliche Komponente: durch die Siebenbürger Sachsen sei die deutsche Kultur auch ein wichtiger Aspekt rumänischer Geschichte und Identität, den die Rumänen wieder mehr wertschätzen lernen sollten. Die Stadt Cluj sei bereits ein sehr positives Beispiel für gelebte multikulturelle Identität Rumäniens. Außerdem, so Cristina, könnten die aktiven Mitglieder des Vereins Gutenberg ein positives Signal an Schüler und Studierende aussenden, sich zu engagieren und für eine Sache einzusetzen. Dies, wie auch eine Verbesserung des gesamten Schul- und Bildungssystems, könne helfen, Rumänien in Zukunft nach innen und außen positiv zu gestalten. Dem stimmt auch Andreea zu. Erst seit Kurzem in Cluj, fasziniert auch sie die große Offenheit der Bewohner und die Verschiedenartigkeit der Lebensentwürfe, die in der Stadt zusammenfließen. Auch sie möchte durch ihr Engagement nicht nur ihre Deutschkenntnisse verbessern und ihre organisatorischen Fähigkeiten weiterentwickeln, sondern ein Zeichen setzen für Eigeninitiative und Interesse an der kulturellen Vielfalt Rumäniens.

Ähnlich vielfältig und offen erlebte auch Roxana (26) Cluj, als sie zu Beginn ihres Studiums der Europa-Studien von Braşov an die UBB kam. Sie selbst wanderte als Kind mit ihren Eltern nach Deutschland aus und lebte bis zu ihrem 15. Lebensjahr in Berlin. Aufgewachsen in künstlerisch-alternativen Kreisen der deutschen Hauptstadt, empfand sie die Atmosphäre in Braşov oft als beengend. Heute promoviert sie an der UBB in Philosophie und beschäftigt sich nicht nur im Rahmen ihrer Promotion mit dem Verhältnis zwischen Werkätigkeit und menschlicher Existenz. Unterstützt durch

rințe și simulări de ședințe ale Parlamentului European. Gabriel s-a născut lângă Cluj. Este precaut în formularea discursului său. Vorbește engleza fără niciun pic de accent. Vorbește cu entuziasm despre integrarea europeană. Valori ca egalitate, diversitate, unitate și libertate reprezintă pentru Gabriel fundamentele unei Europe unite, valori pe care le promovează la școli dar și în cadrul universității. Cultura politică românească a cunoscut o deschidere deosebită odată cu integrarea în Uniunea Europeană. Pe termen lung însă, schimbarea poate veni doar prin educație și printr-o implicare mai mare a cetățenilor în rezolvarea problemelor sociale.

Cristina (24 de ani) și Andreea (19 ani) se implică și ele, dar nu din punct de vedere politic, ci cultural în realizarea acestor scopuri. Amândouă sunt voluntare în cadrul organizației studențești „Gutenberg” (<http://dsgutenberg.eu/tag/cluj>) și se implică, împreună cu alți aproximativ 20 de studenți din Cluj, în promovarea limbii și culturii germane. În acest sens dezvoltă atât proiecte regionale și naționale, cât și internaționale, organizând evenimente de la workshop-uri de teatru, petreceri, seri culturale, până la concursuri artistice regionale și participarea la conferințe internaționale. Organizația cooperează strâns cu Universitatea Babeş-Bolyai (UBB), făcând publicitate pentru programele de studii în limba germană oferite de aceasta. Cristina este absolventă a programului de master al UBB „Management Internațional”, continuându-și activitatea ca voluntară în cadrul organizației Gutenberg. În prezent organizează împreună cu alți voluntari proiectul „Caravana”, în cadrul căruia membrii organizației fac un tur prin școlile germane din România, pentru a informa elevii despre oferta de studii a UBB în limba germană, cu scopul de a le trezi interesul pentru limba și

cultura germană. Caravana vizitează și țări învecinate ca Ucraina, Moldova și Serbia. Cristina, care activează deja de multă vreme în cadrul Gutenberg, consideră că activitatea organizației are și o componentă socială: datorită sașilor, cultura germană constituie o importantă parte integrantă a istoriei și identității românilor, pe care aceștia trebuie să învețe din nou să o aprecieze. Clujul constituie deja un exemplu pozitiv de multiculturalitate în România. De asemenea, colectivul Gutenberg transmite un semnal pozitiv elevilor și studenților, de a se implica în realizarea unor obiective sociale, așa cum spune Cristina. Acest fapt, precum și reforma sistemului de învățământ, va contribui la dezvoltarea pozitivă a României pe termen lung. Andreea este și ea de acord. Deși este de puțin timp în Cluj, este deja fascinată de deschiderea oamenilor către modurile de viață diferite, care converg în acest oraș. Prin activitatea ei, dorește nu doar să își îmbunătățească cunoștințele de limbă germană și să își dezvolte abilitățile de organizare, ci și să contribuie la dezvoltarea inițiativei și a interesului pentru diversitatea culturală a României.

Și Roxana (26 de ani) a perceput Clujul ca divers și deschis, odată cu venirea de la Braşov la Facultatea de Studii Europene a UBB. În copilărie emigrase cu părinții

Ilustrație: Sebastian Baculea

den Kulturverein Gutenberg hat sie ein alternatives Bildungs- und Freizeitprogramm entwickelt und in einer Kunstwerkstatt in Cluj verwirklicht. Ihre Kunstwerkstatt dient als Diskussionsforum, Literatur- und Schreibwerkstatt, Atelier und Fotolabor. Roxana will die Möglichkeit bieten, Freizeit außerhalb von Konsum und stumpfer Berieselung durch das Fernsehprogramm kreativ und reflektierend zu gestalten, um so bewusster zu leben und Denkanstöße zu erhalten. Die Doktorandin möchte so auch gesellschaftliche und politische Prozesse anstoßen. Dabei sieht sie eine zentrale Bedeutung in der Förderung der Kommunikationsfähigkeit der jungen Rumänen. Die Elterngeneration habe in der Zeit Ceaușescus nur das Schweigen gelernt. In den Familien selbst sei nicht offen gesprochen, keine Fragen gestellt oder Diskussionen geführt worden. Dies habe zu einer „Kommunikationsblockade“ der jungen Generation geführt, die diese lernen müssten zu überwinden, um die Zeit der Diktatur aufarbeiten zu können.

Kommunikation beschäftigt auch Peter, 22 Jahre alt, Student der katholischen Theologie. Er engagiert sich ehrenamtlich in der Seelsorge und hat so fundierte Einblicke in das, was die Menschen in Cluj bewegt. Peter sieht vor allem zwei Gruppen von jungen Rumäninnen und Rumänen: die einen seien hoch engagiert und motiviert, das politische und kulturelle Leben im Land mitzugestalten und nachhaltig positiv zu verändern. Es gäbe aber auch die zweite Gruppe derjenigen, die im sich rasch entwickelnden Rumänien durch zu hohen Alkoholkonsum, Drogen und zerstörte soziale Beziehungen den Anschluss verlieren und am sozialen Rand landeten. Man könne, so Peter, von einer Spaltung der neuen Generation der Rumänen sprechen. Der junge Theologe sieht großen Handlungsbedarf im sozialen Bereich der Jugendarbeit, um diese Spaltung aufzufangen. Peter möchte sich über seine

jetzige Arbeit in der Seelsorge hinaus auch langfristig in seiner Tätigkeit als katholischer Geistlicher für Rumänien und seine Jugendlichen engagieren. Er sieht hier auch die Kirchen in der Pflicht, einen Beitrag zu leisten.

Während meiner Woche in Cluj im März 2013 habe ich zahlreiche junge Frauen und Männer kennengelernt, die mir nicht nur sehr reflektiert und weitsichtig die Situation und Entwicklungen in ihrem Land beschrieben haben und mehrere Sprachen fließend beherrschen, sondern sich auch auf vielfältige Art und Weise politisch, kulturell oder sozial engagieren. Es waren mehr, als im Rahmen eines solchen Tandem-Berichts benannt und beschrieben werden können. Sie alle prägen das Bild einer jungen, multikulturellen, hoch gebildeten, offenen und engagierten Generation, die sich aktiv für die Gestaltung der Gesellschaft, in der sie lebt, einsetzt. Es bleibt der Eindruck, dass diese jungen Leute nicht nur einen Beitrag zur Gestaltung des Lebens in ihrem eigenen Land leisten können, sondern auch wichtige Impulse für ein neues zivilgesellschaftliches Bewusstsein im vereinten Europa setzen können.

VERFASSERIN: *Anna Opitz*,
Universität Regensburg

TANDEMPARTNERIN: *Beatrice Benedek*,
Babeș-Bolyai-Universität, Cluj-Napoca

in Germania și trăiește la Berlin până la 15 ani. Crescută în cercurile cultural-alternative ale capitalei germane, Roxana se simțea deseori ușor îngrădită la Brașov. În prezent este doctorandă la Facultatea de Filosofie și se ocupă, nu doar în cadrul cercetării doctorale, cu raportul dintre activitatea profesională și existența umană. Cu sprijinul organizației Gutenberg, a creat un model alternativ de educație și petrecere a timpului liber și l-a pus în practică în cadrul unui atelier cultural în Cluj. Acest atelier este gândit atât ca un forum de discuții, cât și ca un atelier de creație literară și fotografică. Roxana dorește să pună accent pe posibilitatea petrecerii timpului liber altfel decât la cumpărături sau în fața televizorului, și anume într-un mod creativ, pentru a fi conștienți de mediul înconjurător și a dezvolta idei inovatoare. Pe această cale, doctoranda dorește să inițieze procese sociale și chiar și politice. În acest sens consideră că capacitatea de comunicare a tinerilor din România joacă un rol foarte important. Generația părinților acestora a fost obligată să tacă pe vremea lui Ceaușescu. Nici chiar în cadrul familiei nu se vorbea deschis, nu se puneau întrebări și nu se inițiau discuții. Acest fapt a dus la un „blocaj de comunicare” în rândurile tinerei generații, pe care aceasta trebuie să învețe să îl depășească, pentru a putea lăsa în urmă consecințele perioadei dictaturii.

Peter, 22 de ani, student la teologie, activează și el oarecum în domeniul comunicării. Este implicat ca voluntar în consilierea pastorală, având astfel o bună perspectivă asupra grijilor clujenilor. Din punctul de vedere al lui Peter, tinerii din România pot fi împărțiți în două categorii: prima, tineri implicați în viața politică și culturală a țării și doritori de a-și pune amprenta pe dezvoltarea pe termen lung a țării și alta, formată din tineri care din cauza consumului de alcool, droguri și a relațiilor sociale disfuncționale pierd contactul cu

societatea, devenind marginalizați. După cum spune Peter, noua generație din România cunoaște o evoluție fracționată. Tânărul teolog consideră că sunt foarte multe de făcut pentru tineri în domeniul social, în vederea unificării acestei evoluții fracționate. Peter intenționează să se implice și dincolo de consilierea pastorală, în activitatea sa viitoare de teolog, în consilierea spirituală a tinerilor, considerând că biserica are o datorie în acest sens.

Pe parcursul săptămânii petrecute la Cluj în luna martie 2013 am cunoscut o serie de tineri, fete și băieți, care mi-au prezentat situația și evoluția țării lor nu doar dint-un punct de vedere bine conturat și complex, dar și cu dorința de a se implica în dezvoltarea proceselor sociale, culturale și politice. Am constatat că au foarte bune cunoștințe de limbi străine. Multitudinea impresiilor câștigate nu poate fi redată fidel în cadrul prezentului referat conceput pentru proiectul tandem. Toți acești tineri construiesc un tablou al unei generații tinere, multiculturală, educate, deschise și implicate, care dorește să contribuie activ la dezvoltarea societății în care trăiește. Impresia generală este că acești tineri au un cuvânt important de spus nu doar în dezvoltarea socială a țării lor, ci pot să dea impulsuri importante și în procesul de construire a unei conștiințe sociale într-o Europă unită.

AUTOARE: *Anna Opitz*,
Universitatea Regensburg

PARTENERĂ DE TANDEM: *Beatrice Benedek*,
Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

Kulinarisches Rumänien

Einfluss der Multikulturalität auf die rumänische Küche

Ein Land über den Genuss kennen zu lernen – so lautete meine kulinarische Mission. Mein Unterfangen sah vor, mir die Einflüsse der verschiedenen Ethnien auf die rumänische Küche zu „erschmecken“. Mir schien dies eine schmackhafte Möglichkeit, einem Land und seiner Kultur näher zu kommen.

Im Rahmen meiner Recherche durfte ich viele interessante Leute kennen lernen, die mir offen über ihre geschmacklichen Vorlieben berichteten. So wurden von meiner liebenswürdigen Tandempartnerin u. a. Termine mit Köchen aus ethnisch unterschiedlichen Restaurants verabredet. Ich konnte im Gespräch mit jenen Brutzel-Künstlern schnell feststellen, dass die Mächte, die Rumänien ehemals beherrschten, einen sprichwörtlichen Nachgeschmack hinterlassen hatten.

Unser erstes Gespräch führte uns ins das ungarische Restaurant *Agapé*, welches bereits durch die traditionelle Dekoration der Speiseräume bestach. Nach einem gelungenen Essen erfuhren meine Tandempartnerin und ich von der Köchin, dass die rumänische Küche stark von der ungarischen beeinflusst wurde. Besonders der Einsatz von Paprika und Estragon, sowie Tierfett zum Braten anstelle von Öl, seien etwas typisch Ungarisches. „Durch uns Ungarn ist es in den rumänischen Töpfen erst so richtig scharf geworden.“ Ein leichtes Lächeln stellte sich bei ihr ein und so fügt sie hinzu: „Und die Schärfe weckt erst so richtig den

Geschmack. Deshalb verändern wir auch nichts an unseren Originalrezepten.“ Die an sich etwas schüchtern wirkende Frau

berichtete mit Stolz, dass ihre ungarische Kochqualität auch von den zahlreichen rumänischen Gästen sehr geschätzt werde. Vom ungarischen Speisezettel

România culinară

Influența multiculturității asupra bucătăriei românești

A cunoaște o țară după plăcerea gustului – aceasta a fost deviza misiunii mele în România. Efortul meu a constat în „degustarea”

În cadrul cercetării mele am avut ocazia să cunosc foarte mulți oameni interesanți, care mi-au vorbit deschis despre preferințele lor culinare. Astfel, partenera mea de tandem și alții mi-au stabilit întâlniri cu bucătari din diverse restaurante cu specific etnic. Din discuțiile purtate cu mai mulți artiști culinari am putut foarte repede ajunge la concluzia că forța pe care România am avut-o odinioară a lăsat în urmă un gust proverbial.

Primul dialog ne-a purtat spre restaurantul cu specific maghiar, *Agapé*, specific care devine evident deja în modul de decorare a mâncărilor. După o masă copioasă, eu și partenera mea de tandem am aflat de la bucătăreasă că bucătăria românească a fost puternic influențată de cea maghiară. Îndeosebi utilizarea de boia și tarhon, precum și folosirea pentru prăjit a grăsimii animale în loc de ulei ar fi ceva tipic unguresc. „De-abia prin intermediul nostru, al maghiarilor, au ajuns mâncărurile românești să fie cu adevărat picante“. Un mic zâmbet i-a răsărit pe față și a continuat: „Iar iuțeala amplifică gustul. De aceea noi nu modificăm nimic la rețetele originale“. Doamna, care părea destul de rușinoasă, afirma cu mândrie că și numeroșii clienți români apreciază foarte mult calitatea mâncărilor ungurești. Spre exemplu, din meniul specific maghiar au fost preluate de cultura culinară românească mâncăruri ca *Tocana*, un fel de gulaș, ardeii umpluți și crema *Gulyás*, făcut din concentrat de ardei.

Illustratie: Maria Surducian

influențelor pe care diverse etnii le-au exercitat asupra bucătăriei românești. Mi s-a părut a fi o modalitate foarte gustoasă de a mă apropia de o țară și de cultura ei.

wurden beispielweise die *Tocană*, eine Art Gulasch, die gefüllten Paprikas und die *Gulyáscreme* aus Paprikakonzentrat in die rumänische Kochkultur übernommen.

Unser nächster Termin brachte uns zur Leiterin des Departements für Pädagogik in deutscher Sprache an der Babeș-Bolyai Universität, Joana Velica, die sich selbst als leidenschaftliche Köchin bezeichnet. Sie berichtete, dass ein besonderes Merkmal in Cluj der Treffpunkt dreier Kulturen sei. Die Spuren der rumänischen, ungarischen und siebenbürgisch-sächsischen Bewohner seien untrennbar miteinander verbunden. Eine klare Unterteilung der Einflüsse sei ihrer Meinung nach schwierig, da sich die Vielfältigkeit der Völkergruppen in einer bunten rumänischen Gesamtküche vermischt habe. Meinen persönlichen Eindruck, dass die rumänische Küche nicht zu den kalorienarmen Vertretern gehört und die Leber herausfordert, bestätigte mir Frau Velica. „Manchmal muss man sich eben etwas gönnen“, sagte sie und schaute uns verschwörerisch an.

Entsprechend der langen Fremdherrschaft hat die türkische Küche wahrscheinlich die meisten Spuren hinterlassen. Ohne zu wissen, woher ihre Lieblings Speisen ursprünglich stammen, bestätigten uns einige Passanten auf den Straßen von Cluj den stark türkischen Einfluss. Besonders geschätzt werden die mit Hackfleisch gefüllten Krautröllchen, *Sarmale*, welche bevorzugt an Festtagen zubereitet werden. Die *Salata de Vinete*, eine Auberginencreme, stellt eine köstliche Vorspeise mit ebenfalls türkischem Ursprung dar, die ich zusammen mit meiner Tandempartnerin zubereiten durfte. Sicherlich nicht das letzte Mal, dass ich die gegrillten Auberginen zu einem schmackhaften Dipp verfeinert habe.

Doch auch die Kochkünste der geografischen Nachbarn scheinen in den Töpfen der rumänischen Küche vertreten zu sein. Die Besitzerin eines exquisiten Lebensmitteladens namens *Delicatese* wusste einiges über die Herkunft ihrer Lebensmittel zu berichten. So erzählte sie, dass die saure Sahne, welche man häufig auf seinem Tellerrand vorfindet, aus Russland stamme und die verschiedenen Schafskäse-Sorten wahrscheinlich auf die Bulgaren zurückgehen. Heimisch geworden ist zudem auch das Sauerkraut der Siebenbürger Sachsen. Ein Merkmal der Siebenbürgischen Küche ist, dass Sauerkraut nicht wie in Deutschland in Wein eingelegt werde, sondern seine besondere Note durch eine Salzlake erhält.

Ein Gericht, welches man fast auf jeder Speisekarte finden kann, ist die *Ciorbă*. Die Varianten dieses Eintopfs sind zahlreich. Sie glänzt vor Fett, bluppt sanft vom Löffel und bietet ein wunderbares Farbenspiel der Zutaten. Für mich wurde sie zum schmackhaften Begleiter meiner Reise.

Vieles konnte ich während meines Aufenthalts kosten, nur *Ciorbă de burtă*, die als Spezialzutat Pansen enthält, befand sich nie auf meinem Speisezettel. Bedauernd empfand ich diesen Zustand nicht wirklich. Dass die *Ciorbă* vermutlich aus dem Türkischen stammt, wollte mir die Geschäftsführerin des rumänischen Restaurants *Hanul Dacilor*, in dem wir einige Tage später speisten, nicht glauben. Vehement stritt sie dies ab und zählte stattdessen die gesamte Zubereitung dieser Leckerei auf, als sei dies der Beweis des durchweg rumänischen Ursprungs. Als besonders delikate Nachspeise lernte ich an jenem Ort *Papanashi* kennen. Diese warmen Quark-Mehl-Krapfen, die mit Sahne übergossen und mit Beerenmarmelade gekrönt werden, waren einfach köstlich.

Următoarea întâlnire ne-a condus spre Ioana Velica, șef de catedră al Departamentului de Pedagogie și Didactică în Limba Germană din cadrul Universității Babeș-Bolyai, care se consideră o bucătăreasă pasionată. Ea afirmă că un semn distinctiv al Clujului îl constituie intersectarea a trei culturi. Urmele românilor, maghiarilor și a sașilor nu mai pot fi separate. O distincție clară a influențelor este, în opinia sa, greu de făcut, fiindcă diversitatea grupelor etnice s-a topit într-o bucătărie românească diversificată. Impresia că bucătăria românească nu este pe deplin reprezentanta unei bucătării sărace în calorii și nesolicitante pentru ficat mi-a fost confirmată de doamna Velica. „Din când în când ne putem permite”, a spus privindu-ne conspirativ.

Datorită îndelungatei dominații străine a turcilor, probabil că bucătăria turcească a exercitat cele mai multe influențe. Fără să știe care e originea preparatelor lor preferate, câțiva trecători pe străzile Clujului ne-au confirmat puternica influență turcească. Cele mai apreciate sunt *sarmalele*, frunze de varză rulate și umplute cu carne tocată, preparate îndeosebi de sărbători. *Salata de vinete*, o cremă din vinete, reprezintă un aperitiv foarte gustos, tot de origine turcească, pe care l-am putut prepara împreună cu partenera mea de tandem. Cu siguranță n-a fost pentru ultima oară când am aseasonat vinetele prăjite pe gril cu un sos delicios.

Dar și arta culinară a vecinilor geografici și-a găsit un loc în farfuriile românilor. Proprietara unui magazin de alimente rafinate, numit *Delicatese*, ne-a spus câteva lucruri despre originea mărfurilor sale. Astfel, ea ne-a povestit că smântâna, disprețuită adesea de oameni, este originară din Rusia și că diversele sortimente de brânză de oaie își au probabil originea în Bulgaria. La acestea se adaugă varza murată a sașilor transilvani, devenită atât de cunoscută. Un semn distinctiv al bucătăriei transilvane

este faptul că varza murată nu este pusă la murat în vin, ca în Germania, ci în apă cu sare, ceea ce îi conferă un gust aparte.

Un fel de mâncare ce se găsește aproape în orice meniu este *ciorba*. Pentru mine, ea a fost gustosul camarad al călătoriei mele. Strălucește de grăsime, se așează delicat în lingură și oferă un minunat joc de culori al ingredientelor. Există numeroase variante ale acestui fel de mâncare. Multe dintre acestea am avut ocazia să le degust în timpul sejurului meu. Doar *ciorba de burtă*, care conține ca ingredient special burtă de vacă, nu s-a regăsit niciodată în meniul meu. Dar acest lucru nu l-am regretat cu adevărat. Managerul restaurantului românesc *Hanul Dacilor*, unde am luat masa câteva zile mai târziu, n-a vrut să creadă faptul că *ciorba* este cel mai probabil de origine turcă. A respins vehement acest lucru și ne-a relatat modul de preparare al acestei delicatese ca și când ar fi fost dovada incontestabilă a originii sale românești. În fiecare local am făcut cunoștință cu un desert savuros – *papanashi*. Aceste gogoase calde din brânză și făină, scufundate în smântână și încununate cu gem de afine, au fost pur și simplu delicioase.

Fără îndoială, deserturile din bucătăria românească sunt dominate de influența turcească și austro-ungară. Astfel, ca desert se poate adesea comanda *baclava*, niște prăjiturele dulci din aluat cu nucă, îmbibate cu sirop de zahăr, la vederea cărora dentiștii ar prefera să strige în gura mare primejdia cariilor. Meniurile cu specific transilvănean se deosebesc prin oferta de *lapte de pasăre*, un sos de vanilie cu nuci și găluște plutitoare din albuș de ou.

Cu toate acestea, cât timp s-a desfășurat proiectul tandem nu doar am mâncat. În serile transilvane am gustat și din *pălincă*. Țuica de prune făcută în casă se numără pentru mine printre băuturile pe care le poți savura în cantități mari. Dar cu această opinie

Ohnehin dominieren bei den Desserts der rumänischen Küche der türkische und der österreich-ungarische Einfluss. So kann man häufig *Baclava* bestellen, süße Blätterteignusskuchen, aus denen Zuckersirup tropft und bei deren Anblick Zahnärzte vor Kariesgefahr am liebsten aufschreien würden. Speziell siebenbürgische Speisekarten zeichnen sich durch die Anwesenheit von Vogelmilch aus, *Lapte de pasăre*, die aus Vanillesauce mit Nüssen und schwimmenden Eiweißbällchen besteht.

Jedoch wurde nicht nur gegessen während unseres Tandemprojekts. Am siebenbürgischen Abend kamen wir in den Genuss von *Palinca*. Der meist selbstgebrannte Pflaumenschnaps zählt für mich zu den Getränken, die man in Maßen genießen sollte. Doch mit dieser Einschätzung stehe ich wohl eher alleine im Getränkewald, würde man die ländliche Bevölkerung fragen. Ein Tandemkollege, dessen Vater uns diesen leckeren, aber auch äußerst hochprozentigen Schnaps zum Probieren bereitgestellt hatte, erzählte mir, dass dieser vermeintliche Wachmacher vielfach auf dem Dorf zum Morgen getrunken wird. „Dadurch erhält man die benötigte Kraft, um auf dem Feld zu arbeiten“, so der Opa des Tandemkollegen.

Dass Vegetarier es in Rumänien nicht leicht haben, damit hatte ich gerechnet. Doch im Gegensatz zu manchen meiner Vorurteile, die sich bei Ankunft in diesem schönen Land als reine Märchen erwiesen, wurde dieses Klischee oft bestätigt. Ein Hauptgang ohne Fleisch ist häufig nicht auffindbar in den Speisekarten der Restaurants. Als typischer Rumäne isst man eben gerne Fleisch. Während unserer Recherche auf dem Land konnten wir feststellen, dass sich auch die Bewohner der kleinsten Behausungen meist Tiere zum Eigenverzehr halten. „Zur hauseigenen Schlachtung“,

so erzählte uns eine alte Dame aus dem Dörfchen Sic, „kommt meist die ganze Familie zusammen. Schließlich braucht man dann jede helfende Hand. Unser Fleisch schmeckt sowieso viel besser als das aus der Stadt.“ In dem kleinen Ort in der Nähe von Cluj trafen wir viele freilaufende Hühner an, die von den zahlreichen Wachhunden energisch beschützt wurden. Im hinteren Teil der Häuser konnte man häufig bewirtschaftete Gärten sehen, die dem heimischen Gemüseanbau dienen. Ein ungewohntes Bild, da der Kauf von Gemüse und Fleisch für mich seit jeher über die Ladentheke des Supermarkts stattfindet.

Der Ruf der rumänischen Produkte ist in Deutschland angesichts des Pferdefleischskandals der vergangenen Zeit in Mitleidenschaft geraten. Zu Unrecht, wie ich während meiner Reise festgestellt habe. Meist wird größter Wert auf frische Produkte gelegt, die bevorzugt im eigenen Land erzeugt werden. Die Einflüsse der verschiedenen Ethnien scheinen, wie im gesellschaftlichen Leben der Rumänen, so auch im Essen stark

aş rămâne singură pe tărâmul băutorilor, dacă ar fi să îi întrebi pe localnici. Un coleg de tandem al cărui tată ne-a oferit spre

degustare această țuică foarte gustoasă, dar și foarte tare mi-a povestit că la țară țuica este băută de dimineața, ca o băutură energizantă. „Astfel omul prinde puteri pentru munca la câmp“, spunea bunicul colegului meu.

miteinander verschmolzen zu sein. So ist eine kulinarische Bandbreite entstanden, die sich im Laufe der verschiedenen Fremdherrschaften des Landes in einen schmackhaften *melting pot* entwickelt hat. Eine Vielfalt, die es zu entdecken lohnt.

Daher möchte ich sagen:
Poftă bună – Guten Appetit!

Rezept für Salata de Vinete

Zutaten für 4 Portionen:

- 2 große Auberginen
- 2 EL Pflanzenöl oder Mayonnaise
- ½ Speisezwiebel
- 2 Knoblauchzehen
- Salz und Pfeffer
- Zitronensaft

Die Auberginen mit Schale im Backofen für circa 1 Stunde bei 140 Grad weich garen. Ein sicheres Kennzeichen des fertigen Garprozesses ist, dass an einzelnen Teilen der Frucht die Haut aufplatzt. Nach der Garzeit die Auberginen auf ein Holzbrett schräg auflegen, am Ende mehrmals einschneiden und ausrinnen lassen (dadurch treten Bitterstoffe aus). So abkühlen lassen. Anschließend die äußere Haut der Auberginen abziehen. Darauf achten, dass keine verbrannten Hautreste am Fruchtfleisch haften. Die Auberginen in einer Schüssel mit einem Holzlöffel klein stampfen, damit ein feines Mus entsteht. Es sollten keine Fasern mehr vorhanden sein. Mit Öl (alternativ Mayonnaise), Salz und Pfeffer und den klein gehackten Zwiebeln sowie Knoblauchzehen verrühren. Nach Bedarf mit Zitronensaft abschmecken. Die Creme sollte bis zur Verkostung im Kühlschrank kalt gestellt werden. Salata de Vinete wird mit Oliven, Tomatenstücken und Schafskäse zu geröstetem Brot angeboten.

Viel Spaß bei der Zubereitung.

VERFASSERIN: *Stefanie Wagner*,
Universität Regensburg

TANDEMPARTNERIN: *Éva Lukács*,
Babeş-Bolyai-Universität, Cluj-Napoca

Înainte de a veni, am luat în calcul faptul că vegetarienii nu o duc prea bine în România. Spre deosebire de multe alte prejudecăți care, odată sosită în această frumoasă țară, s-au dovedit a fi doar mituri, acest clișeu mi-a fost adesea confirmat. Adesea, în meniul restaurantelor nu se regăsește vreun fel principal fără carne. Românul tipic mănâncă cu precădere carne. În urma cercetărilor făcute la țară am putut constata că și locuitorii din cele mai mici gospodării țin animale pentru consum propriu. „La sacrificarea unui animal din gospodărie – ne povestea o femeie în vârstă din satul Sic – se adună întreaga familie. În definitiv, e nevoie de ajutoare. Carnea de la noi are oricum gust mai bun decât cea de la oraș”. În micul sat din apropierea Clujului am văzut multe găini care erau lăsate libere și care erau păzite cu multă energie de câinii din gospodărie. În spatele caselor se puteau vedea grădini lucrate, care serveau la cultivarea legumelor autohtone. O imagine neobișnuită pentru mine, fiindcă eu asociază dintotdeauna cumpărarea legumelor și a cărnii cu teğhelele din supermarketuri.

Faima produselor românești a fost afectată în Germania de scandalul din ultima vreme referitor la carnea de cal. Pe nedrept, așa cum am putut observa în călătoria mea. Cel mai adesea se pune mare preț pe produsele proaspete, îndeosebi pe cele cultivate în țară. Influențele diverselor etnii par să se fi contopit în bucătăria românească, la fel ca și în celelalte aspecte ale vieții sociale. Astfel a luat naștere un spectru larg de produse culinare care, pe parcursul numeroaselor perioade de dominație străină s-a dezvoltat într-un savuros „meltingpot”. O diversitate care merită să fie descoperită.

La acestea aș dori să adaug:
Poftă bună – Guten Appetit!

Rețetă pentru salată de vinete

Ingrediente pentru patru porții:

- 2 vinete mari
- 2 linguri ulei sau maioneză
- ½ ceapă
- 2 căței de usturoi
- sare, piper
- zeamă de lămâie

Vinetele se coc cu coajă în cuptor la 140 grade, aproximativ o oră. Un semn că vinetele sunt coapte este faptul că pe o porțiune coaja se desprinde. După coacere, vinetele se așază pe un fund de lemn, se crestează în mai multe locuri și se lasă la scurs (altfel, devin amare). Se lasă să se răcească, apoi se decojesc. A nu se lăsa nici o urmă de coajă! Vinetele se zdrobesc într-un vas cu o lingură de lemn până capătă o consistență cremoasă. Nu trebuie să mai rămână nicio fibră. Se adaugă uleiul (sau maioneza), sarea, piperul, ceapa și usturoiul tăiate mărunt. Se stropește după gust cu zeamă de lămâie. Se pune la frigider. Salata de vinete se servește cu măsline, roșii, brânză de oaie și pâine prăjită.

Pofta bună!

AUTOARE: *Stefanie Wagner*,
Universitatea Regensburg

PARTENERĂ DE TANDEM: *Éva Lukács*
Universitatea Babeş-Bolyai, Cluj-Napoca

Îmi place! – Gefällt mir!

Freundschaft 2.0 im Zeitalter der Social Media

Ein Klick und du bist drin, ein Teil der großen Facebook-Gemeinschaft. Dabei sein ist alles, sonst verpasst man am Ende noch was. Facebook ist auch den meisten Rumänen sehr wichtig, wie in meinen Interviews mit Studierenden in Cluj herauskam. Denn nur wer in der Studentengruppe ist, bekommt die wichtigsten Arbeitsmaterialien und Aufgabenlösungen der letzten Vorlesung; nur wer die richtigen Mitfahrgelegenheiten added, bekommt am Wochenende eine günstige Fahrt nach Hause. Facebook ist das meistgenutzte Onlineportal in Rumänien. Genutzt wird es vor allem zur Kommunikation im Chat und zum Austausch von Bildern und Informationen und löste quasi das Netzwerk Hi5 ab. Spricht man Jugendliche auf dieses rumänische „Studi-VZ“ an, können sie in Erinnerung schwelgen. Eine Studentin meinte nur, sie nutze es zwar nicht mehr, aber ganz davon getrennt habe sie sich noch nicht. Immerhin habe sie dort rund 500 Fotos hochgeladen! Andere soziale Netzwerke, wie beispielsweise Twitter, haben bisher keine großen Mitgliederzahlen im rumänischen Raum. Das liegt wahrscheinlich an der Begrenzung der Zeichenanzahl – die kurzen Posts befriedigen das rumänische Redebedürfnis einfach nicht.

Was wird online geteilt?

Gepostet wird in Rumänien nicht alles, nur hin und wieder die besten Bilder aus dem Urlaub oder ein wichtiges Ereignis. Die

Freunde interessieren sich nicht für alles, daher ist es unnötig jede Kleinigkeit zu teilen. Ich sprach mit einem Studierenden, der an die 2000 Freunde in ganz Europa hat. Er sagte, dass die meisten Facebook-Nutzer zu langweilig für ihn seien. Er bezeichnet sich selber als extremen Typen, der sehr viel mit seinen Freunden teile, aber eben nur die interessanten Dinge. Dabei poste er sowohl in Ungarisch, seiner Muttersprache, als auch in Englisch, damit wirklich jeder seinen Gedanken folgen könne. Er ist einer der wenigen, die beim sogenannten „Social Beer Game“ mitgemacht haben. Dabei wird ein Video gedreht, bei dem man ein Glas Bier in einem Zug trinkt und im Nachhinein drei seiner Freunde nominiert, dasselbe zu tun. Das Schneeballsystem traf auch ihn und durch den Druck seiner Freunde nahm er teil, obwohl er eigentlich gar nicht wollte: „Wenn es jeder macht, ist es langweilig.“ Also machte er zwar das Video, trank das Bier jedoch im Handstand. Ein Profilbild ohne Kopfstand oder Backflip hat seiner Meinung nach keinen Like verdient. Darum blockiert er auch viele seiner Freunde, damit seine Facebook-Startseite frei von unwichtigen Dingen ist.

Facebook für Kinder

Blockiert werden von den meisten Studierenden die Anfragen für Facebook-Spiele und Minigames – übrigens ein Renner unter den Fünftklässlern. Entweder hasst

Îmi place! – Gefällt mir!

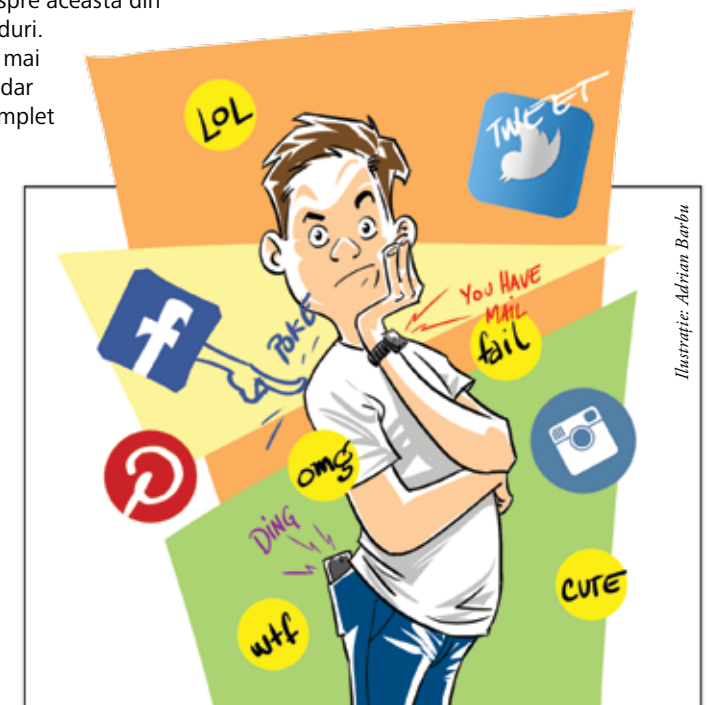
Prietenia 2.0 în era rețelelor sociale

Doar un click și deja ești membru al marii comunități Facebook. Să fii prezent e totul, altfel pierzi din acțiune. Și pentru cei mai mulți dintre români Facebook-ul este deosebit de important, după cum reiese din interviurile realizate cu studenți clujeni. Pentru că doar cei care sunt înscrși în grup primesc cele mai importante materiale de lucru și soluțiile la problemele prezentate la ultimul curs; doar cei care dau *add* oportunității corecte de a împărți un drum cu mașina ajung în weekend acasă la un preț convenabil. Facebook-ul este cel mai vizitat portal online din România, fiind utilizat îndeosebi pentru comunicare, prin chat, schimb de poze și informații, ajungând să înlocuiască aproape în totalitate rețeaua Hi5. Când vine vorba despre aceasta din urmă, tinerii cad pe gânduri. O studentă spune că nu mai folosește această rețea, dar că nu a abandonat-o complet totuși, la urma urmei a încărcat acolo aproximativ 500 de poze! Alte rețele de socializare, cum ar fi Twitter, nu au un număr foarte mare de utilizatori în România. În cazul acesteia din urmă, limitarea numărului de caractere ar putea fi una din cauze,

postările scurte nu satisfac probabil nevoia de comunicare a românilor.

Ce se postează online?

În România nu se postează online totul, doar din când în când cele mai bune fotografii din concediu sau un eveniment deosebit. Pe prieteni nu îi interesează chiar tot ce faci, de aceea nu este necesar să împărtășești fiecare detaliu cu ei. Am discutat cu un student care are online aproximativ 2000 de prieteni din toată Europa. Spune că îi consideră plictisitori pe majoritatea utilizatorilor de Facebook, el fiind o persoană

Ilustrație: Adrian Barbu

man sie, oder man liebt sie. Als ich mit einer fünften Klasse sprach, wurde mir klar, dass die Beliebtheit der Spiele vor allem mit dem Alter zusammenhängt. Kinder nutzen Facebook gerade wegen der Games. Natürlich nutzen sie aber genauso den Chat, um mit ihren Freunden kostenlos schreiben zu können. Die Profile, in denen die meisten wegen der Altersbeschränkung von 14 Jahren falsche Angaben machen, wurden häufig von den Eltern angelegt. Die Lehrerin der Klasse sieht das als Problem, denn keiner klärt die Kinder über die Gefahren in sozialen Netzwerken auf und die Eltern sehen diese meistens erst gar nicht. Probleme mit Cyber-Mobbing habe es in Cluj aber noch nicht gegeben, so die Lehrerin. Die Kinder erzählten nur von einem falschen Account, den eine andere Klasse für einen Klassenkameraden ohne Facebook angelegt hatte. Ob das Kind dabei gemobbt wurde, haben wir allerdings nicht erfahren.

Das sagen die „Gegner“

Es besteht also kaum ein Unterschied in der Facebook Nutzung zwischen Studierenden aus Cluj und Regensburg. Nur eine kleine Gruppe von Leuten haben in beiden Städten eher verschiedene Ansichten: die Verweigerer. Wenn jemand in Deutschland seine Ablehnung gegenüber den sozialen Netzwerken erklärt, ist häufig von Datenschutz und Einschränkung der Persönlichkeitsrechte die Rede. Die Rumänen entscheiden sich meist gegen ein eigenes Profil, um der damit verbundenen immensen Zeitverschwendung zu entgehen. Das bestätigt auch Delia Balaban, Dozentin im Studiengang für Kommunikationswissenschaft, PR und Werbung an der Universität Babeş-Bolyai. Sie meint, dass Datenschutz für die meisten kein großes Thema sei, da viele sowieso davon ausgehen, abgehört zu werden. Das sei geschichtlich bedingt

durch die Zeit in der sozialistischen Republik. Auch gab es in Rumänien zum Beispiel keinen Aufschrei, als Facebook WhatsApp aufkaufte oder Edward Snowden die Überwachungspraktiken der USA enthüllte. Daher achten nur wenige Nutzer auf ihre Privatsphäre-Einstellungen, wodurch fast jeder alle Posts auf Facebook sehen kann. Ich fragte Frau Balaban, ob das denn keine Gefahr für die späteren Jobaussichten darstelle, wenn die zukünftigen Chefs das gesamte letzte Wochenende der Bewerber online nachlesen können. Lachend antwortete sie: „Klar gibt es die!“ Aber nur wenige der befragten Nutzer sähen tatsächlich eine Gefährdung der beruflichen Aussichten.

Natürlich gibt es aber auch in Rumänien noch weitere Gründe, das soziale Netzwerk zu meiden. Ein bekennender „Facebook-Hasser“ meinte zum Beispiel, er würde es mögen, sich rar zu machen. Auf einem Treffen mit alten Schulkameraden war er der begehrteste Gesprächspartner: keiner wusste, was er in den letzten drei Jahren gemacht hatte!

Befreundet mit dem Bürgermeister

Im Gespräch mit Professorin Delia Balaban bekam ich den Eindruck, dass in Rumänien keinesfalls von „Neuland“ gesprochen wird, wenn Politiker über Facebook reden. Viele Minister nutzen das soziale Netzwerk, um ihr möglicherweise eher schlechtes Image aufzubessern. So auch Premierminister Victor Ponta (42 Jahre), der vergangenen Winter private Bilder von sich und seiner Familie im Urlaub postete. Viele Sympathiepunkte sammelte er auch, als er ein Bild mit dem Schäfer Ghiţă teilte. Dieser ist eine beliebte Werbefigur mit über 500.000 Followern auf Facebook und Victor Ponta wollte wohl allen zeigen, wie gut die beiden doch befreundet sind. In Bayern scheiterte

care postează foarte mult, dar totuși, numai lucrurile mai importante. Mesajele sale sunt formulate atât în limba lui maternă, maghiara, cât și în engleză, pentru ca toată lumea să le înțeleagă. Este unul dintre puţinii care a participat la „Social Beer Game“, care funcţionează astfel: te filmezi (și postezi online) bând o bere până la fund după care nominalizezi trei prieteni care să facă același lucru. Acest sistem al bulgărelui de zăpadă a ajuns și la respectivul student, care a participat la insistențele prietenilor săi, deși nu era prea mare amator de astfel de acțiuni: „Dacă toți fac același lucru, devine plictisitor.“ Așa că a filmat videoclipul, dar a băut berea stând în mâini. O fotografie de profil fără să stai în cap sau să faci un salt înapoi nu merită, după părerea lui, niciun like. De aceea, el îi blochează pe mulți dintre prietenii săi, pentru ca pagina lui de Facebook să nu fie încărcată cu lucruri inutile.

Facebook pentru copii

Majoritatea studenților nu agreează jocurile Facebook și *minigames*-urile. Acestea sunt însă foarte populare în rândul copiilor de clasa a cincea. Am constatat că nu există cale de mijloc, ori urăști ori iubești aceste jocuri. Când am vorbit cu niște elevi de clasa a cincea, mi-am dat seama că popularitatea acestor jocuri este legată de vârstă. Copiii folosesc Facebook-ul tocmai pentru aceste jocuri. Bineînțeles că stau și pe chat, pentru a comunica gratuit cu prietenii. Profilurile, în care majoritatea dau informații false, din cauza limitei de vârstă de 14 ani, sunt deseori create chiar de părinți. Profesoara cu care am vorbit consideră acest fapt ca pe o problemă, deoarece nimeni nu îi avertizează pe copii cu privire la pericolele care îi pândesc în cadrul rețelelor sociale, părinții nefiind conștienți, în cele mai multe cazuri, de aceste pericole. În Cluj nu au existat încă probleme de *cyber-mobbing*,

după cum spune profesoara. Copiii povestesc însă de un cont fals, creat de elevii unei alte clase în numele unui coleg de al lor, care nu avea un cont pe Facebook. Nu am aflat însă dacă elevul respectiv a fost sau nu victima *mobbing*-ului.

Ce spun „adversarii“

Așadar, nu există diferențe între utilizarea Facebook-ului de către studenții din Regensburg și cei din Cluj. Doar un mic grup are, în ambele orașe, opinii diferite: cei care nu utilizează rețelele sociale. În Germania, refuzul de a-și crea cont într-o rețea socială, este de cele mai multe ori argumentat prin necesitatea de protecție a datelor personale și limitarea dreptului la informații private. În România însă, cei mai mulți motivează refuzul prin faptul că activitatea în cadrul unei rețele sociale reprezintă o pierdere de timp. Acest fapt este confirmat și de doamna Delia Balaban, profesor în cadrul programului de studii Științele Comunicării, PR și Publicitate, din cadrul Facultății de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării a Universității Babeş-Bolyai Cluj-Napoca. Potrivit opiniei dânssei, pentru majoritatea oamenilor protecția datelor personale nu reprezintă o problemă importantă, deoarece mulți consideră că oricum telefoanele sunt ascultate. Acest fapt se datorează practicilor de acest gen din trecut, utilizate în România în perioada comunistă. Astfel, în România nu a avut prea mare ecou faptul că Facebook a cum-părat WhatsApp sau că Edward Snowden a dezvăluit tehnicile de supraveghere din SUA. Doar un număr mic de utilizatori pune accent pe setările de confidențialitate, astfel că postările majorității pot fi vizualizate de toată lumea. Am întrebat-o pe doamna Balaban ce părere are despre perspectivele de angajare, când angajatorul are teoretic posibilitatea să urmărească online activitățile de weekend ale aplicanților. Nu repre-

Horst Seehofer beim Versuch, eine Facebook Party im Münchner Szeneclub P1 zu veranstalten, Victor Ponta hingegen musste sogar zwei Fantreffen in einem Einkaufszentrum organisieren, damit alle seine Facebook-Freunde daran teilnehmen konnten, um ihm Fragen zu stellen und über Politik zu diskutieren. Selbst wenn einige Wähler die Inszenierung merken und wissen, dass hinter den Fanseiten der Politiker ein ganzes Team von PR-Agenten sitzt, wirken die Politiker dadurch sehr viel persönlicher.

Aber auch im städtischen Bereich sind die Abgeordneten aktiv. Wer in Cluj ein Problem hat, schreibt einfach an die Pinnwand von Bürgermeister Emil Boc. Er gilt als einer der aktivsten rumänischen Politiker in Facebook, so Mirela Abrudan, die ebenfalls an der Universität Babeş-Bolyai Vorlesungen zum Thema PR und Kommunikation hält. Erst letztens habe sich ein Bürger auf Facebook darüber beschwert, dass er aus einem Restaurant getreten sei und vergeblich nach einem Papierkorb suchen

musste. Bereits zwei Stunden später habe Emil Boc reagiert und an besagtem Ort einen neuen Mülleimer platzieren lassen.

Nutzen für die Firmen und Unternehmen

Ebenso wie Politiker versuchen auch immer mehr Firmen, ihr Image mittels Facebook aufzuhübschen. Mirela Abrudan bestätigte mir die Nützlichkeit der sozialen Medien für Unternehmen, jedoch würde sie niemals raten, sich allein darauf zu konzentrieren. Für Werbezwecke, die eher kurz- bis mittelfristig an eine bestimmte Zielgruppe gerichtet sind, könne Facebook durchaus strategisch genutzt werden. Zu PR-Zwecken, deren Ziel das längerfristige Management der Kommunikation von Firma und Kunden ist, sei Facebook allerdings weniger geeignet. Über das Internet erreichen rumänische Firmen nur einen Bruchteil der potenziellen Kunden, da gerade mal die Hälfte der Einwohner einen Zugang zum Internet hat und davon die meisten noch unter 18 Jahren alt

zintă acest fapt un pericol pentru aplicații? Râzând, doamna Balaban a răspuns „Sigur că da”. Însă doar o mică parte a utilizatorilor cu care am vorbit consideră că șansele de angajare pot fi periclitare în acest mod.

Bineînțeles că întâlnim în România și alte motive pentru care unii evită utilizarea rețelelor sociale. Un cunoscut „Facebook-hater” mi-a mărturisit de exemplu că îi place să fie greu de găsit. Avantajul este, de exemplu, că la o întâlnire cu foști colegi de școală, el a fost cel mai căutat partener de conversație, deoarece nimeni nu știa ce făcuse în ultimii trei ani!

Prieten(ă) cu primarul

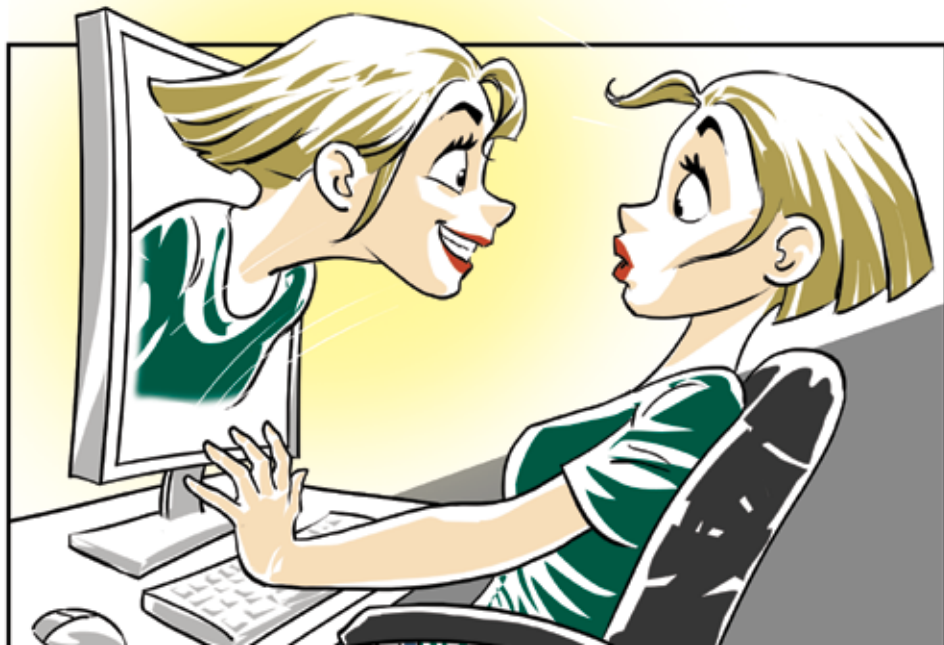
Din discuția cu dna profesor Balaban am dedus că pentru politicienii români, Facebook-ul nu constituie un teritoriu necunoscut. Mai mulți miniștri încearcă să își îmbunătățească imaginea prin intermediul rețelei sociale. Este și cazul primului ministru Victor Ponta (42 de ani), care a postat iarna trecută fotografii private, cu el și cu familia sa, din concediu. De asemenea, a adunat o mulțime de puncte de simpatie în urma postării unei fotografii cu ciobanul Ghiță, un cunoscut personaj publicitar, care are peste 500.000 de *followeri* pe Facebook. Primul ministru a dorit astfel să arate că are o relație de prietenie cu acest cunoscut personaj. În Bavaria însă, Horst Seehofer a eșuat în încercarea de a organiza prin intermediul Facebook o petrecere în clubul münchenez P1. Victor Ponta a trebuit să organizeze chiar două întâlniri cu fanii, pentru ca toți prietenii lui de pe Facebook să poată să încapă în spațiul prevăzut în acest sens, într-un centru comercial și pentru ca toți să poată să îi pună întrebări și să discute pe teme de politică. Chiar dacă unii alegători își dau seama că în spatele acestor campanii se află o întregă echipă de experți în relații publice

(PR), politicienii respectivi reușesc să creeze iluzia unei relații personale cu alegătorii.

Și pe plan local, politicienii sunt activi în spațiul virtual. De exemplu, cine are o problemă administrativă în Cluj, poate să o aducă la cunoștința primarului Emil Boc printr-un post pe *wall*-ul său. Primarul Clujului este unul dintre cei mai activi politicieni români pe Facebook, după cum spune doamna Mirela Abrudan, cadru didactic la Facultatea de Științe Politice, Administrative și ale Comunicării din cadrul Universității Babeş-Bolyai. Astfel, nu cu mult timp în urmă, un cetățean a reclamat pe *wall*-ul primarului că nu a găsit un coș de gunoi la ieșirea dintr-un restaurant. După doar două ore, primarul Boc a cerut amplasarea unui coș de gunoi în locul respectiv.

Avantaje pentru firme și întreprinderi

Similar politicienilor, tot mai multe firme încearcă să își îmbunătățească imaginea prin intermediul Facebook-ului. Mirela Abrudan a confirmat importanța publicității prin intermediul rețelelor sociale pentru întreprinderi, însă a subliniat faptul că acestea nu trebuie să se limiteze la respectivul tip de publicitate. Pentru strategii de publicitate pe termen scurt sau mediu, îndreptate către un public țintă specific, Facebook-ul poate fi utilizat în mod strategic. Pentru strategii de PR, a căror scop este managementul comunicării pe termen lung între firmă și client, Facebook-ul nu este însă un mediu potrivit. Firmele românești contactează doar o mică parte din potențialii clienți online, deoarece doar aproximativ o jumătate din populația țării are acces la internet, iar din acești utilizatori, majoritatea au vârste sub 18 ani. Nu există comparație cu SUA, unde aproape toată lumea folosește Facebook-ul, astfel încât multe campanii publicitare se derulează prin intermediul acestei rețele

sind. Es ist also kein Vergleich zu den Vereinigten Staaten, in denen fast jeder Facebook nutzt und dadurch auch mehr Werbung über soziale Medien läuft. Mirela Abrudan sagte außerdem, dass man die Gefahr auf keinen Fall unterschätzen dürfe, die mit einer eigenen Fanseite entstehen kann: Mundpropaganda im Internet verbreite sich sehr schnell. Daher müsse der Informationsfluss in sozialen Medien stärker kontrolliert werden. Die ständige Aktualisierung, Pflege und Präsenz bedeute für ein Unternehmen viel Arbeit, weshalb die Häufigkeit der Nutzung in Rumänien bisher eher gering sei.

Nutzen für andere Medien

Dafür nutzen andere Medien, wie zum Beispiel der öffentliche Radiosender Radio Cluj, die sozialen Plattformen umso stärker. Der Webprogrammierer Pál Váradi Nagy von Radio Cluj ist zuständig für einen Teil der Onlinepräsenz des Senders. Er erklärte mir, dass das Radio in Cluj zweisprachig gesendet wird, immer im zweistündigen Wechsel auf Rumänisch und Ungarisch. Daher gibt es auch gleich mehrere Fanseiten für die einzelnen Programme und zwei Hauptseiten für das gesamte Programm. Eine Analyse hat ergeben, dass nur ca. 8% der Fans alle Seiten liken und ca. 80–90% nur eine einzelne Seite. Wieso? Nun ja, meint Váradi, das liege daran, dass die jungen Leute heutzutage sehr wählerisch seien. Sie pickten sich nur diejenigen Dinge raus, die ihnen wirklich gefielen, wie zum Beispiel das Morgenprogramm oder die Nachrichtensendung. Von den anderen Themen des Senders möchten sie gar keine Infos bekommen und drücken daher bei diesen Seiten nicht auf den „Gefällt mir“-Button. Das mache es sehr schwierig, die gesamte Fangemeinde auf einer Fanpage zu vereinen. Auf der Webseite des Radios gibt es auch ein Facebook-Plugin für die Reakti-

onen der Leser und Hörer. Diese würden oft genutzt, vor allem an Regentagen (da steigt der Traffic gewohnheitsgemäß um 20% an), aber nur für Kommentare und weniger für Anregungen und Anfragen.

Genutzt wird Facebook manchmal für kleine Gewinnspiele. Zum Beispiel ließ Radio Cluj verschiedene Schulradios in einer Like-Competition gegeneinander antreten und der Gewinner wurde ins Studio eingeladen. Auch in anderen Medien gibt es sogenannte Crossmedia-Berichte, zum Beispiel verweisen Zeitungen auf Facebook-Zitate oder im Fernsehen wird auf Online-Gewinnspiele hingewiesen, bei denen aus allen abgegebenen Kommentaren zufällige Gewinner gezogen werden. Ebenso gibt es recht häufig bei Talkshows die Möglichkeit, nach der Ausstrahlung mit den Moderatoren und Gästen über Facebook zu chatten und weitere Fragen zu stellen.

Wie man sieht, ähneln sich deutsche und rumänische Jugendliche und junge Erwachsene sehr bei der Facebook-Nutzung. Eines bleibt wohl auch in Zukunft so wie es jetzt ist: die Freundschaft 2.0 im Internet wird niemals die gemeinsamen Ausflüge ersetzen können. Sich mit seinen Freunden auf dem Piața Unirii treffen oder zusammen in einem Café Kuchen essen ist weiterhin wichtiger, als vor dem Computerbildschirm auf das nächste Like zu warten.

VERFASSERIN: *Verena Blinzler*,
Universität Regensburg

TANDEMPARTNERIN: *Gabriella Szél*,
Babeş-Bolyai-Universität, Cluj-Napoca

soziale. Mirela Abrudan avertizează însă asupra faptului că propaganda se răspândește deosebit de repede pe internet. De aceea, fluxul de informații din rețelele sociale trebuie supus unui control sporit. Actualizarea site-ului, urmărirea informațiilor, în general prezența online înseamnă foarte multă muncă pentru întreprinderi. Din acest motiv utilizarea mediului online nu este foarte răspândită în România.

Utilitatea pentru alte medii

Alte medii, cum ar fi de exemplu postul public Radio Cluj, folosesc rețelele sociale în mod frecvent. Programatorul Pál Váradi Nagy, web designer la Radio Cluj, este responsabil de o parte a prezenței online a postului de radio. Dânsul mi-a explicat că Radio Cluj emite în două limbi, cu schimb odată la două ore între română și maghiară. Astfel, există mai multe pagini web pentru fanii respectivelor programe, precum și două pagini principale pentru postul de radio. O analiză a prezenței online relevă faptul că doar 8% din fani dau *like* tuturor paginilor, iar aproximativ 80–90% doar unei pagini. De ce? Domnul Váradi spune că aceasta se datorează faptului că tinerii din ziua de azi sunt foarte pretențioși. Ei aleg doar acele programe, care le plac cu adevărat, cum ar fi programul de dimineață sau buletinele de știri. Nu doresc să primească informații despre celelalte programe ale postului de radio și nu apasă butonul *like* al acestor pagini. De aceea este greu de reunit toată comunitatea fanilor pe o singură pagină. Pe pagina web a postului de radio există și un *plugin* Facebook, un link către pagina postului în cadrul rețelei sociale, pentru reacțiile cititorilor și ascultătorilor. Acesta este folosit destul de des, îndeosebi în zilele ploioase (când traficul crește în general cu 20%), dar în marea majoritate pentru comentarii, foarte rar pentru sugestii și întrebări.

Facebook-ul este utilizat și pentru concursuri cu premii. De exemplu, Radio Cluj a organizat un concurs de *like*-uri între diferite posturi de radio școlare, câștigătorii fiind invitați în studio. Și în alte medii există rapoarte *crossmedia*, de exemplu ziare care trimit la linkuri Facebook sau posturi de televiziune care fac referire la concursuri online cu premii, în cadrul cărora, din totalitatea de comentarii, sunt trase la sorți câteva, iar autorii acestora sunt premiați. De asemenea, în cadrul unor talk-show-uri există posibilitatea de a intra în contact cu realizatorul/realizatorii prin intermediul Facebook și de a pune întrebări, după emisiune.

După cum am arătat, tinerii și tinerii adulți din Germania și România au un comportament similar în utilizarea Facebook-ului. Un aspect va rămâne însă neschimbat: prietenia 2.0 pe internet nu va putea niciodată să înlocuiască excursiile comune. Întâlnirile cu prietenii în Piața Unirii sau la o cafea și o prăjitură în oraș sunt mai importante decât timpul petrecut în fața monitorului, în așteptarea unui *like*.

AUTOARE: *Verena Blinzler*,
Universität Regensburg

PARTENERĂ DE TANDEM: *Gabriella Szél*,
Universitatea Babeş-Bolyai, Cluj-Napoca

Armutsmigration war gestern

Migration deutschsprachiger junger Intellektueller

Migration der Rumänen

Seit dem 1. Januar 2014 haben Rumänen (und Bulgaren) einen uneingeschränkten Zugang zum EU-Arbeitsmarkt. Diese Tatsache sorgte für eine hohe Präsenz des Themas „rumänische und bulgarische Einwanderer“ in den deutschen Medien. Man geht davon aus, dass die Einwanderung einen hohen Einfluss auf die Entwicklung des Arbeitsmarktes haben wird. Um den Anstieg, den die neue EU-Regelung hervorbringt, festzulegen, ist es noch zu früh. Statistiken zeigen jedoch einen Anstieg der Zuwanderer aus Rumänien. So stieg die Einwanderungszahl der Rumänen und Bulgaren im Januar 2014 um 9850 Personen. Dies seien 80 Prozent mehr als im Januar 2013. Es ist jedoch falsch, von einer Armutsmigration zu sprechen! Als Beispiel dient die Stadt Cham: „Von den 344 rumänischen und 112 bulgarischen EU-Bürgern, die in Cham gemeldet sind, beziehen nur fünf Sozialleistungen“ (Spiegel Online). Die Menschen, die nach Deutschland kommen, haben zumeist eine gute Ausbildung. Die Zahl der Akademiker liegt bei 25 Prozent der Gesamtzuwanderer aus Rumänien und Bulgarien. Diese Zahlen zeigen, dass der deutsche Arbeitsmarkt nur Profit aus dieser Zuwanderung schlagen kann, wenn man bedenkt, dass laut dem Institut der Deutschen Wirtschaft nur 19 Prozent aller Deutschen einen akademischen Abschluss haben.

Jedoch hat jede Münze zwei Seiten, so auch die Euro-Münze. Deswegen sollte man sich nicht nur aus der Sicht des Ziellandes der Zuwanderer beschäftigen, sondern auch mit den Konsequenzen für Rumänien selber. Welche Folgen hat also die Migration für Rumänien? Fakt ist, dass nach Schätzungen rumänischer Gewerkschaften seit dem Jahre 1989 ca. 30.000 ausgebildete Ärzte und ca. 20.000 Krankenschwestern ihre Heimat verlassen haben. Und mit der neuen EU-Regelung wird befürchtet, dass die Zahl weiterhin drastisch steigen wird. Die Fachkräfte, von denen Deutschland profitiert, fehlen in Rumänien!

Die Studenten

Um dieses sehr weitreichende Thema einzuschränken, habe ich mich im Rahmen des Tandem-Projekts zwischen der Universität Regensburg und der Babeş-Bolyai Universität in der rumänischen Stadt Cluj-Napoca speziell mit jungen Studierenden beschäftigt, deren Vorhaben es ist, nach Deutschland auszuwandern. Ich habe einige Interviews mit Studierenden der Universität durchgeführt und einige Schlüsse gezogen.

Bereits während der schulischen Ausbildung wird der Weg ins Ausland aufgezeigt und erleichtert. Dies manifestiert sich durch das Erlernen einer Fremdsprache ab der ersten Klasse. In der weiteren Schullaufbahn erlernen die Schüler eine bis zwei weitere

Sărăcia – un motiv de emigrare depășit

Emigrarea tinerilor intelectuali vorbitori de limba germană

Emigrarea românilor

Începând cu 1 ianuarie 2014, românii și bulgarii au acces nerestricționat pe piața muncii din UE. Acest fapt a generat în media germană multe discuții pe tema „imigranților români și bulgari“. S-a pornit de la premisa că imigrarea va avea un efect puternic asupra dezvoltării pieței muncii. Este încă prea devreme pentru a stabili nivelul de creștere pe care îl aduce această reglementare europeană. Cu toate acestea, statisticile arată o creștere a numărului de imigranți din România. Conform acestora, numărul de imigranți din România și Bulgaria a crescut în ianuarie 2014 cu 9850 de persoane, ceea ce înseamnă cu 80% mai mult decât în anul precedent. Este însă greșit să se vorbească despre sărăcie ca motiv de emigrare. Un exemplu grăitor îl reprezintă orașul Cham: „Din cei 344 de cetățeni europeni de origine română și 112 de origine bulgară, doar cinci primesc ajutor social“ (Spiegel Online). Majoritatea celor care vin în Germania au un nivel de educație ridicat. Numărul celor care au studii universitare se ridică la 25 de procente din numărul total al emigranților români și bulgari. Aceste cifre demonstrează că piața muncii din Germania nu are decât de câștigat, dacă se ia în considerare faptul că doar 19% dintre germani au absolvit studii universitare, conform Institutului Economic German.

Orice monedă are însă două fețe, la fel și moneda europeană. De aceea, trebuie

să ne preocupe nu doar perspectiva țării-țintă, ci și consecințele pe care acest proces le are pentru România. Așadar, care sunt consecințele emigrării pentru România? După estimările sindicatelor din România, din 1989 au părăsit țara aproximativ 30000 de medici și 20000 de asistente medicale. Iar după noile reglementări europene, crește îngrijorarea că numărul acestora va spori. România va simți lipsa specialiștilor de care va profita Germania.

Studentii

Pentru a restrânge această temă foarte bogată, m-am ocupat în Cluj-Napoca, în cadrul proiectului tandem dintre Universitatea Regensburg și Universitatea Babeş-Bolyai, în special de tinerii studenți care intenționează să emigreze în Germania. Am intervievat câțiva studenți și am tras câteva concluzii.

Drumul spre străinătate este indicat și facilitat încă din timpul școlii. Acest lucru se manifestă prin învățarea unei limbi străine începând din clasa întâi. În tot restul parcursului școlar, elevii învață în plus, una până la două limbi străine. Cel mai adesea acestea sunt engleza, germana și franceza. Mai există apoi și multe școli private a căror ofertă educațională este în totalitate într-o limbă străină. Chiar și Universitatea Babeş-Bolyai deschide multe posibilități în ceea ce privește limba de

Fremdsprachen. Zumeist sind die Fremdsprachen Englisch, Deutsch und Französisch. Zudem gibt es auch viele Privatschulen, die den Lehrplan komplett in einer Fremdsprache durchführen. Auch die Babeş-Bolyai Universität bietet viele Möglichkeiten im sprachlichen Bereich. Dort sind zwölf Dozenten und Professoren im Bereich der Germanistik beschäftigt und es werden auch zahlreiche Kurse für das Erlernen neuer Sprachen, Kulturen, Gesellschaften und der Kommunikation angeboten. Zudem werden zahlreiche Studiengänge auf Deutsch oder in anderen Fremdsprachen angeboten. Auch Organisationen wie der „Deutsche Akademische Austauschdienst“ (DAAD) oder die „Sprachabteilung des deutschen Kulturzentrums“ (Partner des Goethe-Institutes) sind in Cluj-Napoca vertreten. Man kann also davon sprechen, dass eine der Stärken der Studierenden, die nach Deutschland wollen, die Sprache selber ist. Ergänzend werden auch viele Exkursionen ins Ausland angeboten, bei denen den jungen Menschen die Chance gegeben wird, neue Kulturen kennen zu lernen und persönlich zu erleben. Zumeist sind diese Erfahrungen, die sie machen, der Auslöser für den Wunsch, im Ausland eine Zukunft aufzubauen. Und selbst wenn noch keine direkte Erfahrung mit Deutschland gemacht wurde, gibt es noch andere Möglichkeiten wie zum Beispiel das Erasmus-Programm, bei dem man für ein bis zwei Semester im Ausland studieren kann. Mir ist zudem auch aufgefallen, dass Mundpropaganda eine wichtige Rolle spielt. Wenn in Deutschland lebende Freunde oder Bekannte von den dortigen Möglichkeiten und Lebensstandards sprechen, wird das Interesse zusätzlich geweckt. Bei den Interviewten war der Fall, dass sie bereits Erfahrungen mit Deutschland gemacht hatten und sie sehr von der Kultur und der Offenherzigkeit der Menschen begeistert waren. Man erwähnte auch die gute Organi-

sation in allen Lebensbereichen als wichtiges Kriterium für eine Zukunft in Deutschland.

Es muss auch erwähnt werden, dass alle Interviewten den Plan verfolgen, ihr Studium in Deutschland abzuschließen, bevor sie sich dort in die Arbeitswelt stürzen. Der Master-Abschluss im Ausland soll als hilfreiche Grundlage für die Zukunft dienen. Ein wichtiger Grund dafür ist die Struktur des Studiums. Eine Interviewpartnerin, die bereits ein Auslandssemester in Deutschland verbracht hat, erwähnte die hohe Praxiserfahrung während des Studiums. In ihrem Studiengang (Wirtschaft und Internationale Beziehungen) gäbe es in Rumänien im Vergleich zum gleichen Studiengang in Deutschland viel weniger Praxiserfahrung während des Studiums. So sei in Deutschland ein ganzes Semester nur für Praxis ausgelegt, in Rumänien seien hingegen drei Wochen vorgesehen.

Ein wichtiger Punkt zur Ermöglichung des Ziels ist natürlich die familiäre Unterstützung. Daran mangelt es nicht! Denn alle Eltern wollen nur das Beste für ihre Kinder. Und in der momentanen Situation sehen viele Rumänen das Ausland als die bessere Option an, wenn man die Aufstiegschancen und die Lebensstandards in Betracht zieht.

Zusammenfassend kann ich sagen, dass die Menschen, mit denen ich den Kontakt aufnehmen konnte, mit Sicherheit eine Bereicherung für jegliche Gesellschaft sind. Die Motivation, das Potential und die Zielstrebigkeit sind sehr groß! Ergänzend kann man auch den Aspekt der Leistungsgesellschaft als Argument anbringen. Wer in Deutschland von einer Leistungsgesellschaft im Schulsystem oder im Universitätssystem spricht, hat noch nie erlebt, dass die Möglichkeit, überhaupt etwas Sinnvolles zu studieren, das Finanzieren des Studiums („bursa“ = Stipendium) oder

studiu. Catedra de germanistică are 12 cadre universitare și oferă numeroase cursuri pentru învățarea unei noi limbi, a unei noi culturi, cursuri din domeniul social și de comunicare. În același timp, există linii de studiu în germană sau în alte limbi străine.

În Cluj sunt reprezentate și organizații precum Serviciul German de Schimburi Academice (DAAD) sau instituții ca Departamentul de cursuri al Centrului Cultural German, partener al Institutului Goethe. S-ar putea astfel afirma că unul din punctele forte ale studenților care doresc să emigreze în Germania este limba însăși. În plus, există o ofertă diversificată de excursii în străinătate, prin care tinerilor li se oferă șansa de a cunoaște și de a experimenta îndeaproape noi culturi. În majoritatea cazurilor, aceste experiențe constituie un imbold pentru dorința de a-și construi un viitor în străinătate. Dar chiar și în situația în care nu au existat legături directe cu Germania, se conturează alte posibilități, ca de exemplu mobilitățile Erasmus, prin intermediul cărora studentul are posibilitatea de a studia unul sau două semestre în străinătate. Am putut de asemenea remarca faptul că un rol important îl are și relația personală a experiențelor. Dacă un prieten sau o cunoștință care trăiește în Germania relatează despre posibilitățile și standardul de viață de acolo, interesul celor din țară este trezit în și mai mare măsură. Cei intervievați au precizat că au trăit experiențe personale în Germania și au fost impresionați de cultura și de gradul de deschidere a oamenilor cu care au venit

în contact. Ca un criteriu important pentru un viitor în Germania a fost menționată și buna organizare din toate domeniile vieții.

Mai trebuie amintit și faptul că toți cei intervievați urmăresc să își finalizeze studiile în Germania înainte de a intra pe piața muncii. Un master în străinătate servește ca un important punct de plecare pentru viitor. Un motiv important pentru acest fapt îl constituie structura anilor de studiu. Una din studentele interievate, care tocmai a absolvit un

semestru de studiu în străinătate, a scos în evidență experiența practică din timpul studiului. În comparație cu aceeași arie de studiu din Germania (Relații internaționale), în România se pune mult mai puțin accent pe experiența practică. În Germania un întreg semestru este consacrat

die Sicherung eines guten Studentenwohnheimes von der Note abhängen!

Die Organisationen

Eine der Organisationen, die sich mit dem Studieren im Ausland beschäftigt und in Cluj-Napoca vertreten ist, ist der „Deutsche Akademische Austauschdienst“ (DAAD). Diese 1925 gegründete Organisation ist weltweit vertreten und sogar die weltweit größte Förderorganisation für den internationalen Austausch von Studierenden und Wissenschaftlern. Eine der wichtigen Tätigkeiten dieser Organisation ist die Vergabe von Stipendien, jedoch geht der Tätigkeitsbereich weit darüber hinaus.

In Rumänien ist der DAAD in Städten wie Bukarest, Cluj-Napoca, Iași, Timișoara und Sibiu vertreten. Grob kann man die Stipendienvergabe in drei Arten einteilen: Bachelor-Studium, Master-Studium und Sommerkurse. Bei den Stipendien für das Bachelor- und das Master-Studium handelt es sich um eine Förderung von zwei Jahren (600€ bis 800€ im Monat). Sie werden für alle Studiengänge angeboten, wobei es aber laut Erfahrungen leichter ist, im Master-Studium ein Stipendium zu bekommen als im Bachelor-Studium. Bei der Stipendienvergabe stehen die Noten im Vordergrund und weniger die Sprachkenntnisse. Wegen der geringen Anzahl an Plätzen ist das Auswahlverfahren relativ streng. Neben den Stipendien kümmert sich der DAAD um den nötigen Deutschunterricht, hilft den Studierenden mit den Bewerbungen und berät diese. Dafür werden an den jeweiligen Standorten Lektoren oder Doktoranden eingesetzt. Diese bieten auch Rahmenveranstaltungen

an, wie beispielsweise in Cluj der Filmklub, in dem deutsche Filme gezeigt werden, mit anschließender Diskussion über den Film. Es finden zudem auch in einem halbjährlichen Turnus Schulexkursionen statt.

Diese Möglichkeiten werden von vielen Studierenden genutzt, und den meisten dient das als Sprungbrett für eine Arbeitszukunft in Deutschland.

Illustration: Maria Surducan

Eine weitere Organisation, auf die ich ein bisschen näher eingehen möchte, ist die „Sprachabteilung des deutschen Kulturzentrums“, welche ein Partner des Goethe-Instituts ist. Diese beschäftigt sich mit Sprachkursen in Cluj-Napoca, in denen die Teilnehmer die Sprachniveaus von A1 bis C1 erlernen können. Nach Abschluss des Kurses und dem Bestehen der Prüfung wird ein international anerkanntes Zertifikat erteilt. Jährlich werden fünf Kursmodule angeboten, bestehend aus 25 Klassen mit ca. 360 Teilnehmern. Dabei sind 80 Prozent der Kursteilnehmer Arbeitsmigranten, jedoch sind nicht alle Teilnehmer aus dem akademischen Bereich, und die Altersgrenze

practicii, pe când în România sunt prevăzute pentru practică doar trei săptămâni.

Un pas important spre îndeplinirea scopului îl reprezintă, desigur, sprijinul familiei. Acesta însă nu lipsește, căci toți părinții doresc binele copilului lor. În situația din prezent, mulți români consideră străinătatea drept cea mai bună alegere, dacă se iau în considerare șansele de avansare și standardele de viață.

În concluzie, aș putea afirma că oamenii cu care am venit în contact reprezintă cu certitudine un profit pentru orice societate. Motivația, potențialul și strădania lor

ating cote foarte înalte. Un argument în plus l-ar putea constitui societatea bazată pe concurență. Cel care vorbește despre concurența din școlile și universitățile germane nu și-a imaginat vreodată posibilitatea ca studierea unui domeniu util, finanțarea studiului (bursa), sau asigurarea unui loc decent într-un cămin studentesc să fie condiționate de notele obținute.

Organizațiile și instituțiile

Una din organizațiile care se ocupă de studiul în străinătate și are reprezentanță în Cluj este Serviciul German de Schimburi

Academice (DAAD). Această organizație, întemeiată în 1925, are reprezentare internațională și mai mult, este cea mai mare organizație internațională care facilitează schimburile universitare pentru studenți și cercetători. Una din cele mai importante preocupări ale acestei organizații este oferirea de burse, dar domeniul ei de activitate este mult mai vast.

În România, această organizație este reprezentată în orașe ca București, Cluj-Napoca, Iași, Timișoara și Sibiu. În mare, bursele oferite pot fi clasificate în trei mari categorii: bachelor, master și cursuri de vară. În cazul burselor de bachelor sau master este vorba de o susținere financiară pe doi ani (în valoare de 600 până la 800 de euro pe lună). Bursele sunt oferite pentru orice domeniu de studiu, cu toate că, din experiență, este mai ușor să obții o bursă de master decât una de bachelor. Pentru obținerea unei burse se țin cont în primul rând de note și mai puțin de cunoștințele de limbă. Datorită numărului mic de locuri, criteriile de selecție sunt destul de severe. Pe lângă bursă, DAAD se ocupă și de cursurile de limbă germană, îi ajută și îi îndrumă pe studenți cu întocmirea dosarului. În acest scop au fost implementați în fiecare din orașele menționate lectori sau doctoranzi. Aceștia organizează, de asemenea, evenimente, cum ar fi Clubul de film din Cluj-Napoca, în cadrul căruia sunt prezentate și discutate filme germane. În plus, de două ori pe an au loc și excursii școlare.

Aceste oportunități sunt exploatate de mulți studenți și majoritatea le utilizează ca pe o trambulină pentru un viitor pe piața germană a muncii.

O instituție, despre care aș dori să tratez mai pe larg, este Departamentul de cursuri al Centrului Cultural German, care este partener al Institutului Goethe. Aceasta are

reicht auch bis 40 Jahre. Die Abteilung hat zwei Festangestellte und 13 Honorarkräfte. Die Menschen, die hauptsächlich die Hilfe dieser Organisation in Anspruch nehmen, stammen aus dem Bereich der Medizin, IT oder dem Ingenieurwesen.

Gegenentwicklung

Ich habe festgestellt, dass es viele junge, gut ausgebildete Rumänen nach Deutschland zieht und auch, dass ihnen der Weg gut vorbereitet wird. Jedoch macht ihnen die fortschreitende Globalisierung einen Strich durch die Rechnung. Konkreter gesagt sind es die deutschen Firmen, die schon seit einigen Jahren die Expansion und Verlagerung der Produktionsstandorte in Südosteuropa für sich entdeckt haben. Darunter sind Firmen wie beispielsweise Continental, Siemens, Thyssen-Krupp sowie viele andere mittelständische Automobilzulieferer. Die deutschen Firmen haben die bereits erwähnte Stärke der Sprache entdeckt. Nun nutzen sie die niedrigeren Löhne der Arbeitskräfte in Rumänien für sich und sind bestrebt, gut ausgebildete Arbeitskräfte mit soliden Deutschkenntnissen zu gewinnen. Diese sollen jedoch nicht in Deutschland arbeiten sollen, sondern in ihrer Heimat selber. Diese Gegenentwicklung wäre für die rumänische Wirtschaft profitabler als ein fortschreitender „brain drain“ und die deutsche Wirtschaft würde ebenfalls davon profitieren.

Die Frage, ob nun der Drang ins Ausland, ins Neue, das scheinbar mehr Möglichkeiten bietet, stärker ist oder ob doch die Gegenentwicklung sich durchsetzt, bleibt offen. Man kann jedoch sicher sagen, dass so oder so die Armutsmigration auf der Strecke bleiben wird!

VERFASSER: *Teodor Negrea*,
Universität Regensburg

TANDEMPARTNERIN: *Dana Pop*,
Babeş-Bolyai-Universität, Cluj-Napoca

ca obiect de activitate cursurile de limbă din Cluj-Napoca, în cadrul cărora se oferă posibilitatea învățării limbii germane de la nivelul A1 la nivelul C1. Cursurile se finalizează cu un examen, prin promovarea căruia se obține un certificat lingvistic recunoscut la nivel internațional. Anual există o ofertă de cinci module de curs, constând din 25 de clase cu aproximativ 360 de cursanți. Dintre aceștia 80% sunt cei care caută un loc de muncă în străinătate, dar nu toți participanții sunt din medii universitare, iar limita de vârstă atinge chiar și 40 de ani. Această secție are doi angajați permanenți și 13 angajați pe bază de colaborare. Cursanții care aderă la serviciile acestui departament fac parte din domeniile medicinei, IT, sau ingineriei.

Tendențe contrare

Am stabilit că foarte mulți români, tineri cu studii superioare, se orientează spre Germania și, de asemenea, că plecarea lor este bine pregătită. Dar tocmai globalizarea progresivă este cea care le încurcă planurile. Mai concret, firmele germane sunt cele care au descoperit de câțiva ani expansiunea și stabilirea punctelor de producție în sud-estul Europei. Printre acestea se numără firme ca Siemens, Continental, Thyssen-Krupp și multe alte firme medii de livrare de automobile. Firmele germane au descoperit punctul forte al limbii mai sus menționat. Iar acum folosesc în avantajul lor salariile mici cu care sunt plătite forțele de muncă din România și se străduiesc să atragă muncitori bine calificați, cu solide cunoștințe de limbă germană. Aceștia însă nu vor munci în Germania, ci chiar în țara lor de origine. Această evoluție răsturnată a lucrurilor ar fi mai profitabilă pentru economia românească decât un progresiv „brain drain“, iar economia germană ar putea de asemenea profita de această situație.

Întrebarea care se pune este dacă atracția plecării în străinătate, înspre nou, ceea ce pare să deschidă mai multe oportunități, este mai puternică, sau dacă nu cumva varianta rămânerii în țară poate fi luată în considerare. Se poate însă afirma cu certitudine că, în ambele situații, sărăcia ca motiv de emigrare poate fi exclusă.

AUTOR: *Teodor Negrea*,
Universitatea Regensburg

PARTENERĂ DE TANDEM: *Dana Pop*,
Universitatea Babeş-Bolyai, Cluj-Napoca

Bildung macht Menschen

... und deshalb fängt man am besten so früh wie möglich damit an. So oder so ähnlich könnte das Motto der rumänischen Bildungspolitik lauten. So gibt es in Cluj ein gut organisiertes Bildungssystem, das bereits im Kindergarten beginnt. Der vom Kultusministerium angefertigte Lehrplan muss von jedem Kindergarten eingehalten werden, ansonsten verliert er seine Akkreditierung. Egal ob der Kindergarten privat, kirchlich oder staatlich, rumänisch, ungarisch oder deutsch ist. Einzig alternative Bildungsformen wie beispielsweise Waldorfkindergärten sind von der Einhaltung des Lehrplans befreit. Diese sind jedoch nicht sehr häufig zu finden, so gibt es in Cluj lediglich einen Waldorfkindergarten und einen Montessori-Kindergarten.

Doch wie sieht dieser Lehrplan denn nun aus? Das auf 143 Seiten niedergeschriebene Dokument legt die grundsätzlichen Ziele für den Unterricht in den fünf Fächern Sprache & Kommunikation, Sport, Kunst, Wissenschaft und Mensch & Gesellschaft fest. So bleibt die konkrete Ausarbeitung dem jeweiligen Kindergarten überlassen. In der Regel sieht sie folgendermaßen aus: Ab ungefähr halb acht kommen die Kinder in den Kindergarten, oder auch später, je nachdem, wie die Eltern können und wollen. Dann gehen sie in ihre Gruppe, sodass sie nach Alter getrennt sind. Meist gibt es hier die „Kleinen“ im Alter von drei bis vier Jahren, die „Mittleren“ im Alter vier bis fünf und die „Großen“ Fünf- bis Sechs- oder im

Ausnahmefall gar Siebenjährigen. Auch jüngere Kinder findet man gelegentlich, diese sind aber eher eine Seltenheit. Diese Einteilung ist sehr wichtig, da sich sonst die Kinder beim Lernen stark gegenseitig behindern würden. Schließlich hat zum Beispiel ein fünfjähriges Kind schon ganz andere Fähigkeiten als ein dreijähriges.

Wenn sich nun die Kinder in ihrer Gruppe eingefunden haben, beginnt der Tag mit einem Morgenkreis. Danach dürfen die Kinder ein wenig spielen und dann beginnt die erste Unterrichtseinheit. Täglich wechselnd steht eines der fünf Fächer auf dem Stundenplan. Spielerisch sollen die Kinder hier grundlegende Fähigkeiten erwerben. Da werden Lieder gesungen, Lernspiele gespielt oder Geschichten und Gedichte gehört. Einfach ist das natürlich nicht, da so kleine Kinder noch große Schwierigkeiten mit dem Stillsitzen und Konzentrieren haben. Doch die geübte Kindergärtnerin (in Rumänien wie in Deutschland ein meist von Frauen ausgeübter Beruf) weiß Rat. Durch eine liebevolle und doch strenge Art und Weise ermahnt, ermuntert und erzieht sie die Kinder. Hierfür gibt es einen eigenständigen Bachelorstudiengang an der Universität, der die nötigen Methoden vermittelt.

Je nach Kindergarten findet der Unterricht auf Rumänisch, Ungarisch, Deutsch, Englisch oder mehrsprachig statt. Beispiele für solche Unterrichtseinheiten wären eine von der Kindergärtnerin vorgetragene Geschichte

Educația formează omul

... și, de aceea, ea trebuie începută cât mai devreme. Astfel ar putea fi formulat motto-ul politicii educaționale din România. În Cluj există un sistem educațional foarte bine organizat, care începe încă de la grădiniță. Programul realizat de Ministerul Educației trebuie urmată de fiecare grădiniță, în caz contrar, ea își pierde acreditarea, indiferent dacă grădinița respectivă este

privată, religioasă sau publică, cu predare în română, maghiară sau germană. Doar programele educaționale alternative, ca de exemplu grădinițele Waldorf, sunt scutite de programa Ministerului. Acestea nu sunt, din păcate, foarte frecvente; în Cluj există o singură grădiniță Waldorf și o singură grădiniță Montessori.

Illustratie: Adrian Barbu

nachzuerzählen und dabei wichtige Begriffe in der zu lernenden Sprache (in der Regel Englisch oder Deutsch) zu wiederholen oder den von der Kindergärtnerin in einer fremden Sprache genannten Gefühlsausdruck einer der im Zimmer verteilten Karte mit entsprechendem Gesichtsausdruck am schnellsten zuzuordnen.

Nach dieser ersten Unterrichtseinheit folgt eine kleine Brotzeit, bevor es auch schon zur zweiten Unterrichtseinheit geht. Dann wird ein wenig im Garten gespielt, bevor die letzte Unterrichtseinheit vor dem Mittagessen stattfindet. Nach dem Mittagessen können die sehr erschöpften Kinder schlafen, die eher Munteren spielen im Garten.

Schließlich folgt die letzte Unterrichtseinheit, in der im Wesentlichen der Stoff vom Vormittag wiederholt wird oder interessante Zusatzkurse angeboten werden. Doch nicht jeder erlebt dieses Nachmittagsprogramm, oder zumindest

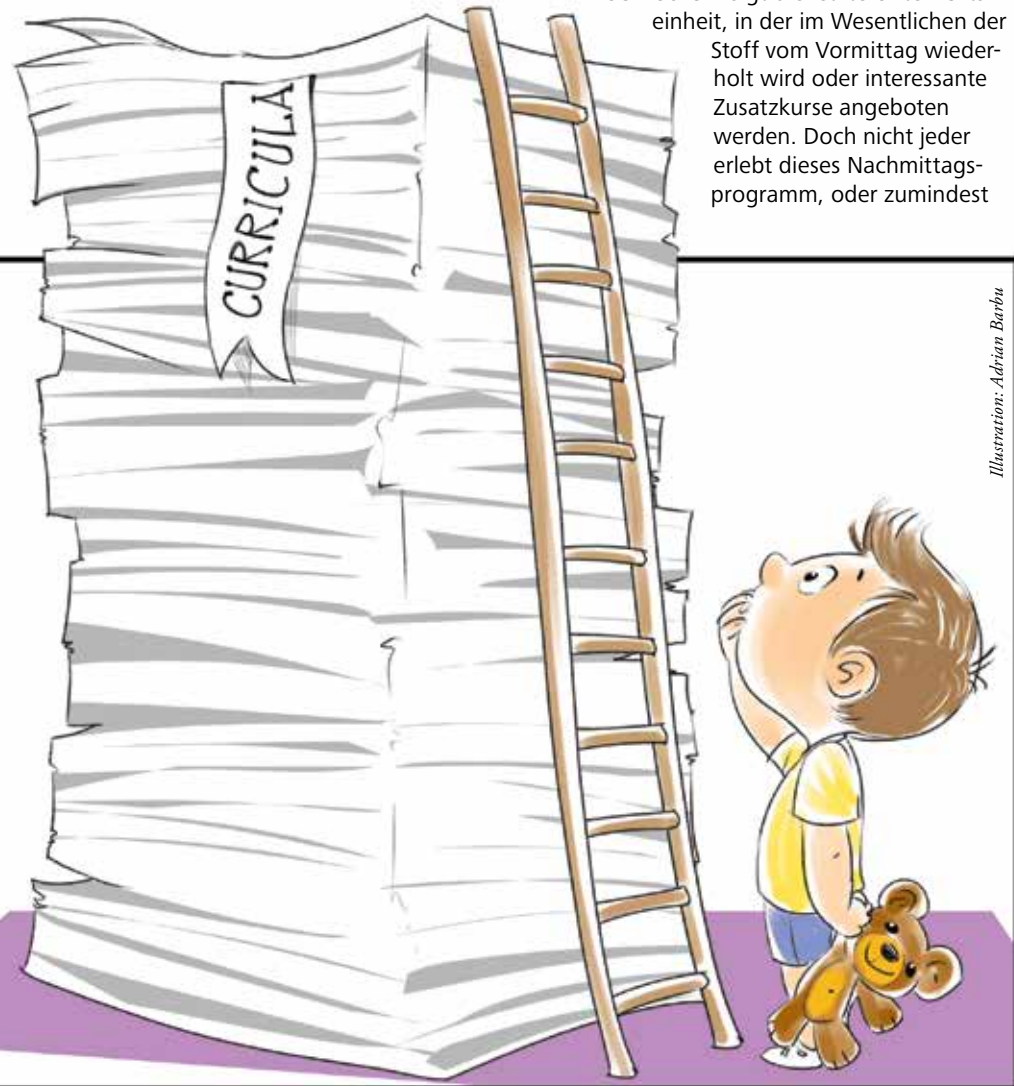

Illustration: Adrian Barbu

Care este însă structura acestei programe? Documentul de 143 pagini stabilește obiectivele-cadru ale predării pentru cele cinci arii curriculare: limbă și comunicare, sport, arte, științe și om și societate. Procedelee concrete de aplicare a lor rămân la latitudinea fiecărei grădinițe. În principiu, ele se prezintă în felul următor: Programul începe în jur de 7:30, în funcție de posibilitatea sau dorința fiecărui părinte de a-și aduce copilul la grădiniță. Fiecare copil intră într-o grupă formată pe criterii de vârstă. În general, există „grupa mică”, cu copii între trei și patru ani, „grupa mijlocie”, cu copii între patru și cinci ani, și „grupa mare”, cu copii între cinci și șase ani, sau în situații excepționale, chiar și șapte ani. Și cei cu vârsta mai mică de trei ani pot fi înscriși la grădiniță, dar această situație reprezintă mai degrabă o excepție. Acest criteriu de împărțire pe grupe este foarte important, fiindcă altfel, copiii s-ar deranja reciproc în procesul de învățare. De exemplu, un copil de cinci ani are cu totul alt tip de abilități decât un copil de trei ani.

După ce copii au intrat fiecare în grupa corespunzătoare, programul zilnic începe cu o activitate de grup. Apoi este alocat un timp de joacă, după care începe prima unitate de învățare. Fiecare zi este dedicată unei arii curriculare din planul de învățământ. Astfel copiii dobândesc prin joacă abilitățile fundamentale pentru fiecare arie curriculară. Se cântă cântecele, se fac jocuri educative, se ascultă povești și poezii. Aceste activități nu se desfășoară însă cu ușurință, deoarece copiii mici au dificultăți în a sta liniștiți și a se concentra. Totuși, educatoarele cu experiență (în România, ca și în Germania, această meserie este exercitată îndeosebi de femei) găsesc soluții. Prin metode care presupun în egală măsură delicatețe și rigoare, ele îi îndrumă, îi încurajează și

îi educă pe copii. În acest scop, există în cadrul universității un program de master, unde pot fi învățate metodele necesare.

Există grădinițe cu predare în limba română, maghiară, germană, engleză sau cu mai multe limbi de predare. Ca exemplu pentru asemenea unități de învățare ar fi repovestirea unei povești narate de educatoare și reluarea cuvintelor mai importante în limba de studiu (cel mai adesea germană sau engleză) sau reordonarea în cât mai scurt timp a unor cartonașe care exprimă sentimente în funcție de sentimentele numite de educatoare într-o limbă străină.

După această primă unitate de învățare urmează o mică pauză de masă, după care se trece mai departe la a doua unitate de învățare. Înaintea ultimei unități de învățare, copiii sunt lăsați să se joace în curte, după care urmează masa de prânz. După masă, copiii obosiți pot dormi de amiază, iar cei mai vioi se pot juca în curte. Urmează apoi ultima unitate de învățare, în care sunt reluate lucrurile esențiale învățate înainte de masă sau se desfășoară lecții suplimentare care stărnesc interesul copiilor. Dar nu toți copiii urmează acest program de după-amiază, sau, cel puțin, nu în înregime. În funcție de posibilitățile și dorința părinților, copiii sunt luați de la grădiniță la amiază sau după-amiază, iar alții continuă programul până seara.

Lecțiile suplimentare se desfășoară cu precădere în grădinițele private, fiindcă aici părinții plătesc pentru educația copiilor și vor, de obicei, să primească oferte mai variate. Prin urmare, aici există grupe mai mici și oferte mai diversificate. Astfel, pentru după-amiază copiii pot să aleagă între lecții de înot, basket, balet, karate sau exerciții de stimulare a creierului. De asemenea, numărul excursiilor este mai mare în gră-

nicht vollständig. Denn je nach Möglichkeit und Wunsch der Eltern werden die Kinder schon mittags oder nachmittags abgeholt, während andere bis zum Abend bleiben.

Die Zusatzkurse werden hauptsächlich in den privaten Kindergärten angeboten. Denn hier zahlen die Eltern für die Erziehung ihrer Kinder, und wollen deshalb auch mehr geboten bekommen. Kleinere Gruppen und ein größeres Angebot sind die Folge. So können die Kinder nachmittags beispielsweise zwischen Schwimmkurs, Basketball, Karate oder Gehirntraining wählen. Auch Ausflüge finden natürlich im privaten Kindergarten häufiger statt. Doch ansonsten unterscheiden sich die Kindergärten der unterschiedlichen Ausrichtungen (wie privat versus staatlich, der verschiedenen Glaubensrichtungen oder der verschiedenen Sprachen/Kulturen) kaum.

Und wem das Bildungsangebot im Kindergarten noch nicht ausreicht, der kann zusätzlich noch in den sogenannten „Kinderpalast“ gehen. Der Kinderpalast ist eine Freizeiteinrichtung, in der insgesamt 50 verschiedene Kurse angeboten werden, unterteilt in die Richtungen Kultur, Musik, Kunst, Technik und Sport. Dieses Angebot erfährt große Beliebtheit. Allein in Cluj nehmen rund 5000 Kinder im Alter von vier bis 19 Jahren an diesem vom Staat angebotenen Freizeitprogramm teil, wobei fast drei Viertel zwischen fünf und zehn Jahre alt sind. In den verschiedenen Kursen steht Spaß auf dem Programm, vor allem aber wird gelernt und trainiert, schließlich will man ja bei den zahlreichen Wettbewerben gut abschneiden. Es gibt nämlich nicht nur in Cluj einen Kinderpalast, sondern in allen Kreisstädten Rumäniens. Außerdem hat jeder Kinderpalast einer Kreisstadt diverse „Tochterpaläste“ (Clubs) in den anderen Städten des jeweiligen Kreises, in denen es allerdings nur ein eingeschränktes Kursange-

bot gibt. Somit ist nicht nur ein gut strukturiertes, flächendeckendes Freizeitangebot geschaffen, sondern eben auch eine ideale Wettkampfstruktur. Zunächst regional ausgetragen, treten dann die Sieger in nationalen Wettbewerben an. Diese Wettbewerbe gibt es übrigens in jedem Bereich. Von den klassischen sportlichen Wettkämpfen bis hin zu „kulturellen Wettbewerben“, bei denen es nicht nur darum geht, eine fremde Sprache gut zu beherrschen, sondern auch die dazugehörige Kultur ansprechend zu präsentieren und somit Lernende anderer Sprachen davon zu überzeugen, dass seine vorgestellte Kultur die Beste ist. Und der Sieg ist sehr wichtig, wie auch ein Blick in das Büro der Kinderpalastsdirektorin, Monica Horodincă, beweist. Es ist geschmückt von zahlreichen Pokalen und man merkt der Direktorin durchaus den Stolz auf diese an.

In den Ferien hingegen gibt es ein etwas anderes Programm. Für zwei Wochen können die Kinder hier betreut werden. Dabei gibt es täglich drei verschiedene Kurse, die in der zweiten Woche dann gegen drei andere eingetauscht werden. Auch hat der Kinderpalast zwei Camps in den Bergen, in denen am Wochenende oder in den Ferien Aktivitäten angeboten werden, wie beispielsweise Skifahren oder Wanderungen.

Und obwohl der Kinderpalast vom Staat finanziert wird, gibt es keinen Lehrplan. So können die jeweiligen Kursleiter selbst entscheiden, wie sie ihr Programm gestalten. Einzige Vorschrift: Es muss anders als in der Schule sein! Es bleibt allerdings auch zu erwähnen, dass trotz der theoretisch kostenlosen Teilnahme oft Unterstützung von den Eltern kommt. Seien es monetäre oder sachliche Spenden oder einfach Unterstützung bei einer der vielen Aktivitäten. Das tut man gerne, denn in privaten Freizeiteinrichtungen muss man viel Geld zahlen.

dinițele private. În rest, diferențele dintre grădinițele cu orientări diferite (private vs. de stat, cu predare în diverse limbi, sau cele de diverse orientări religioase) sunt minime.

Dacă oferta educațională din cadrul grădiniței nu este suficientă, copiii se pot înscrie la Palatul Copiilor – o instituție cu programe pentru timpul liber, care are o ofertă de aproximativ 50 de cursuri, grupate în câteva arii de interes: cultură, muzică, arte, tehnologie și sport. Această ofertă este foarte apreciată. Doar în Cluj iau parte la aceste programe educaționale pentru timpul liber oferite de stat aproximativ 5000 de copii cu vârsta între 4 și 19 ani, dintre care trei sferturi au vârsta cuprinsă între 5 și 10 ani. Repartizarea pe diverse cursuri se face în funcție de preferințe, dar se urmărește îndeosebi învățarea și antrenarea pentru diverse competiții. Asemenea Palate ale Copiilor nu există numai în Cluj, ci în toate orașele capitale de județ din România. În plus, fiecare Palat al Copiilor dintr-o capitală de județ are filiale (cluburi) în celelalte orașe din județ, dar oferta de cursuri a acestora este mai restrânsă. În acest fel, este realizată nu doar o ofertă diversificată și bine structurată de cursuri pentru timpul liber, ci și o structură ideală pentru competiții. Câștigătorii concursurilor județene sau regionale promovează la etapa națională. Acest tip de competiții se organizează în toate domeniile. De la clasicile competiții sportive până la „concursurile culturale”, pentru care nu e important doar buna stăpânire a unei limbi străine, ci și prezentarea culturii respective și convingerea celor care învață o altă limbă că propria cultură prezentată este cea mai bună. Victoria este foarte importantă, așa cum demonstrează o privire aruncată în biroul directoarei Palatului Copiilor, doamna Monica Horodincă. Biroul este împodobit cu diverse cupe și poate fi ușor remarcată mândria directoarei în această privință.

În timpul vacanțelor programul este diferit. Copiilor li se oferă o ocupație pentru două săptămâni. Există zilnic trei cursuri diferite care pot fi înlocuite în a doua săptămână cu alte trei cursuri. Palatul Copiilor deține, de asemenea, două tabere școlare la munte, unde fie la sfârșit de săptămână, fie în perioada vacanțelor sunt oferite diverse activități, ca de exemplu, skiat sau drumeții.

Cu toate că Palatul Copiilor este finanțat de stat, el nu are de urmat o programă anume. Astfel, fiecare profesor poate decide modul de organizare a cursului. Singura recomandare: Altfel decât la școală! Mai trebuie menționat și faptul că, în ciuda gratuității cursurilor, este adesea solicitat sprijinul părinților, sub forma contribuțiilor bănești sau a materialelor de curs sau pur și simplu sub forma susținerii diverselor activități. Părinții contribuie cu plăcere, fiindcă activitățile extra-școlare de tip privat costă foarte mult.

Atât grădinițele, cât și Palatul Copiilor (una din instituțiile care oferă activități extrașcolare) sunt puternic orientate spre performanță. Copiii ar trebui să înceapă procesul de învățare cât mai timpuriu cu putință. Sunt greu de găsit domenii în care să nu predomine dorința de performanță. Acest lucru este îmbucurător pentru mulți părinți, deoarece ei își doresc ca proprii copii să primească cea mai bună educație cu putință. Aceasta va oferi în cele din urmă oportunitatea de a avea șanse mai mari pe piața muncii și de a realiza ceva important în viață. Există însă și opinii contrare. O învățătoare se plânge că din grădiniță copiii vin îndopați cu foarte multe cunoștințe inutile, pot deja să descifreze literele și cifrele – ceea ce ar trebui să învețe la școală – în schimb, le lipsesc abilități esențiale pentru viață. De exemplu, cei care vin în clasa întâi nu au competențe sociale

Sowohl die Kindergärten als auch der Kinderpalast (eine der führenden Freizeiteinrichtungen) sind stark auf Leistung ausgerichtet. Schon möglichst früh sollen die Kinder mit dem Lernen beginnen. Einrichtungen ohne jeglichen Leistungsgedanken sind kaum zu finden. Das freut viele Eltern, denn ihnen ist es sehr wichtig, dass ihr Kind die bestmögliche Bildung erhält. Es soll später schließlich mal gute Chancen auf dem Arbeitsmarkt haben und es im Leben zu etwas bringen. Doch es gibt auch andere Stimmen. Eine Lehrerin klagt, die Kinder, die in die Schule kommen, seien vollgestopft mit unnützem Wissen, und könnten mit Zahlen und Buchstaben umgehen – Fähigkeiten, die es beizubringen ihre Aufgabe wäre – dafür würden ihnen aber grundlegende Fähigkeiten für das Leben fehlen. So mangle es den Erstklässlern beispielsweise an Sozialkompetenz und guter Erziehung und sie seien unfähig zu spielen, eine der Elementarkompetenzen von Kindern, um eine gesunde Entwicklung zu durchlaufen. Auch bemerke sie Unterschiede zwischen Kindern aus privaten und staatlichen Kindergärten. So seien die Kinder aus privaten Kindergärten weniger gut erzogen, beherrschten dafür aber besser Fremdsprachen.

Doch nicht nur die Kindergärten trügen die Verantwortung für die Probleme der Kinder in der Schule. Auch die Eltern steuerten viel dazu bei. Bis vor noch nicht allzu langer Zeit lag die Aufgabe der Erziehung noch bei den Großeltern, heute liegt sie bei den Eltern. Doch diese würden jene gewichtige Aufgabe häufig nicht ausreichend erfüllen. Eine Umfrage, die die Lehrerin in ihrer Klasse durchgeführt hatte, ergab, dass viele Eltern kaum über ihre Kinder Bescheid wissen. Was ist das Lieblingsessen meines Kindes, was sein sehnlichster Wunsch und wie fühlt es sich gerade? Fragen, die nicht alle Eltern korrekt beantworten konnten. Dieses schockierende Ergebnis begründete

die Lehrerin damit, dass die Eltern zu wenig Zeit mit ihren Kindern verbrachten. Unter der Woche sind die Kinder im Kindergarten, an den Wochenenden bei Freizeitbetreuungen oder bei den Großeltern.

Und auch in der Schule ändere sich nichts. „Lehrer sind nicht für die Vorbereitung auf das Leben da, Lehrer sind ein Medium der Informationsvermittlung.“

Auf die Frage hin, ob es denn konkrete Erziehungsprinzipien gäbe, erzählte die Lehrerin, dass nach der Wende unterschiedliche Erziehungsprinzipien aus verschiedenen Kulturen zusammengeführt wurden und so der heutige Bildungs- und Erziehungsstil aus verschiedenen Kulturen entstanden sei. Vielleicht ist auch diese Mischung Ursache für die Unzufriedenheit einiger Menschen.

Doch letzten Endes gibt es wahrscheinlich wie so oft kein schwarz-weiß, sondern nur ein grau. Sicherlich gibt es einige Punkte, die man am rumänischen Erziehungswesen kritisieren könnte – denn was kann man schon nicht kritisieren? Aber dennoch scheint es sich gut etabliert zu haben. Kinder wachsen auf, werden zu Erwachsenen und geben die von ihnen gelernte Tradition an ihre Kinder weiter. Ein immer wiederkehrender Kreislauf.

VERFASSERIN: *Pia Peterschik*,
Universität Regensburg

TANDEMPARTNERIN: *Alina Costea*,
Babeş-Bolyai-Universität, Cluj-Napoca

și nici o bună educație, de asemenea nu știu să se joace, o competență elementară pentru dezvoltarea adecvată a copilului.

Se pot constata, de asemenea, diferențe între copiii care provin de la grădinițele private și cei care provin din grădinițele de stat. Copiii din grădinițele private par să aibă o educație mai slabă, în schimb stăpânesc mai bine limbile străine.

Nu numai grădinițele sunt însă responsabile pentru comportamentul copiilor în școală. Și părinții au o mare responsabilitate în acest sens. Până nu demult datoria educării copiilor revenea bunicilor, acum ea revine părinților. Însă aceștia nu îndeplinesc în mod corespunzător această îndatorire destul de apăsătoare. Un sondaj aplicat de învățătoarea clasei arată că mulți părinți nu știu foarte multe despre copiii lor. Care e mâncarea favorită a copilului meu, care e dorința lui cea mai arzătoare și cum poate fi ea îndeplinită – sunt câteva din întrebările la care nu toți părinții au știut să răspundă corect. Învățătoarea explică aceste rezultate șocante prin faptul că părinții nu petrec prea mult timp cu copiii lor. În timpul săptămânii copiii sunt la grădiniță, iar la sfârșit de săptămână se află la bunici sau sunt înscriși la diverse activități organizate.

Nici la școală situația nu e diferită. „Profesorii nu au rolul de a-i pregăti pentru viață, profesorii sunt un mijloc de transmitere de informații.” La întrebarea dacă există niște principii concrete de educație învățătoarea a afirmat că după Revoluție au fost reunite diverse principii de educație din culturi diferite, astfel încât modelul actual de educație provine din mai multe culturi. Probabil că acest amestec constituie un motiv de nemulțumire pentru unii.

În definitiv, această chestiune, ca multe altele, nu poate fi privită doar în alb sau negru, ci adevărul este undeva la mijloc. Cu siguranță există în sistemul de educație românesc elemente care pot fi criticate – căci ce anume nu poate fi supus criticii? Cel puțin pare să fie un sistem bine reglementat. Copiii cresc, ajung adulți și transmit mai departe tradiția propriilor copii. Un proces circular nesfârșit.

AUTOARE: *Pia Peterschik*,
Universitatea Regensburg

PARTENERĂ DE TANDEM: *Alina Costea*,
Universitatea Babeş-Bolyai, Cluj-Napoca

Medien und Kulturinstitute der deutsch- und ungarischsprachigen Minderheit in Cluj und Rumänien

In Rumänien muss man spontan sein. Der erste Recherchetermin am Montagabend, dem Tag nach unserer Ankunft, schien sicher. Doch wie es manchmal ist, kommt man zum vereinbarten Treffpunkt zur vereinbarten Uhrzeit und wartet und wartet und nichts passiert. Zum Glück ist man in Rumänien spontan und so ergibt sich, dank der Vermittlung von Ioana Florea, einer der Organisatorinnen der Tandemwoche, noch am selben Abend ein Treffen mit einem deutschen Journalisten.

Das Radio

Alios Kommer ist einer der Journalisten, der bei Radio Neumarkt, einem öffentlich-rechtlichem Radiosender arbeitet, der sein Sendegebiet in Siebenbürgen hat. Er sendet auf Ungarisch, Deutsch und Rumänisch. Die deutsche Redaktion von Radio Neumarkt gibt es seit 1990. Dass Programme in allen drei Sprachen gesendet werden, liegt am Bildungsauftrag, so erzählt Kommer meiner Tandempartnerin Szilvia und mir, den die staatlichen Medien erfüllen müssen.

Radio Neumarkt, sowie weitere rumänische Radiosender sind Teil eines grenzüberschreitenden Projektes, des FunkForums. Das FunkForum ist ein Zusammenschluss verschiedener deutschsprachiger Radiosender in Südosteuropa.

Bei Radio Neumarkt werden hauptsächlich Nachrichten und kulturelle Programme gesendet. Die Berichterstattung konzentriert sich auf lokale und regionale Ereignisse und die Tagespolitik. Alle Sendungen gibt es auch auf den entsprechenden Internetseiten der Radiosender zu hören. Das deutschsprachige Programm von Radio Neumarkt hat täglich eine Stunde zur Verfügung, von 21 bis 22 Uhr osteuropäischer Zeit.

Illustration: Sebastian Bachleia

Instituții media și culturale ale minorităților germane și maghiare din România

În România trebuie să fii spontan. Prima întâlnire din cadrul programului de cercetare empirică de luni seara, a doua zi după sosirea noastră la Cluj, părea asigurată. Totuși, așa cum se întâmplă câteodată, ajungi la locul stabilit, la ora stabilită, și aștepti, și aștepti, și nu se întâmplă nimic. Din fericire, în România lumea este flexibilă. Astfel, cu ajutorul doamnei Ioana Florea, una din organizatoarele programului tandem, am reușit să stabilim spontan o întâlnire cu un jurnalist din mass-media de limba germană.

Radioul

Alois Kommer lucrează la Radio Târgu Mureș, un post de radio public, care emite în Transilvania, în limbile maghiară, română și germană. Redacția pentru programe în limba germană a Radio Târgu Mureș există din 1990. Faptul că acest post de radio emite în trei limbi se bazează pe o așa numită misiune educativă, pe care mediile publice din România trebuie să o îndeplinească, după cum ne spune domnul Kommer partenerei mele tandem Szilvia și mie. Radio Târgu Mureș, asemenea altor posturi publice din România, este partener într-un proiect internațional al FunkForum, o asociație formată din mai multe posturi de radio de limba germană din Europa de Sud-Est.

Radio Târgu Mureș emite îndeosebi buletine de știri și programe culturale, punând accent pe evenimente locale și

regionale și pe politica de actualitate. Toate emisiunile pot fi ascultate și online, pe pagina de internet a postului de radio. Programul în limba germană are alocată câte o oră zilnic, între orele 21.00 și 22.00, ora României. Domnul Kommer atrage însă atenția că acest interval orar coincide cu buletinul de știri *Tagesschau* din Germania, acesta fiind un motiv pentru care programul nu are foarte mulți ascultători.

Spre deosebire de Radio Târgu Mureș, Radio Paprika este un post privat. În Cluj mai există pe lângă acest post de radio încă două care se adresează publicului de limbă maghiară: postul public Radio Cluj, care oferă și programe în limba maghiară, și un alt post privat¹⁾, care emite doar în limba maghiară.

Birourile Radio Paprika se găsesc într-o clădire veche, într-o zonă relativ liniștită din apropierea Parcului Central. Szilvia și cu mine suntem primite foarte bine. Primul lucru pe care îl observ sunt cele patru premii, aflate pe o comodă lângă intrare. Un număr demn de luat în seamă, având în vedere că Radio Paprika există doar de aproximativ opt ani. Interviu are loc în limba maghiară. Directorul ne povestește că Radio Paprika este popular îndeosebi în rândul publicului cu vârste între 26 și 59 de ani, dar că oferă un program divers, pentru toate categoriile de vârstă, de la muzică până la buletine de știri și probleme cu caracter local. Postul de radio

1) Autorea se referă aici probabil la postul religios Radio Agnus (observația redacției).

Kommer weist darauf hin, dass diese Zeitspanne mit der Tagesschau in Deutschland zusammenfällt und dass deshalb vielleicht weniger Hörer dem Programm folgen.

Im Gegensatz zu Radio Neumarkt ist Radio Paprika ein privater Radiosender. Allein in Cluj gibt es neben Radio Paprika noch zwei weitere Sender mit ungarischer Zielgruppe, einen öffentlich-rechtlichen Radiosender, Radio Cluj, der auch Programme auf Ungarisch ausstrahlt und noch einen weiteren privaten Radiosender¹, der nur auf Ungarisch sendet.

Das Büro von Radio Paprika befindet sich in einem relativ ruhig gelegenen Altbau, in der Nähe des Parcul Central. Szilvia und ich werden sehr freundlich empfangen. Sofort fallen die vielen Preise auf, die auf einer Kommode neben dem Eingang stehen. Eine beträchtliche Anzahl, wenn man bedenkt, dass es Radio Paprika erst seit ca. acht Jahren gibt. Das Interview führen wir auf Ungarisch. Der Direktor teilt uns mit, dass Radio Paprika vor allem bei den Hörern zwischen 26 und 59 Jahren beliebt ist, aber ein sehr vielfältiges Programm anbietet, das alle Altersgruppen ansprechen will. Von Musik bis hin zu Nachrichten und lokalen Themenschwerpunkten. Berichtet wird über das Alltagsleben. Besonders interessant dabei ist, dass wöchentlich die Vizebürgermeisterin der Stadt, Anna Horváth, ins Studio kommt und live die Fragen der Bürger beantwortet. Dieses Angebot wird vor allem von der älteren Bevölkerung genutzt.

Wie bereits erwähnt, ist Radio Paprika noch sehr jung und wurde erst 2006 durch eine Gruppe Clujer Geschäftsleute gegründet, die das Equipment gekauft und einige Kontakte hergestellt hatten. Seitdem finanziert sich das Radio aus Werbeeinnahmen. Trotz der kurzen Zeit konnte es sich aber schon eine hohe Reputation verschaffen – das zeigen die

1] Die Autorin bezieht sich höchstwahrscheinlich auf den religiösen Sender Radio Agnus (Anm. d. Red.).

vielen Preise. Nutzer des Radios sind zu 78% Ungarn. Neben den Hörern in Cluj wird auch das Internetradio sehr viel durch Ungarn, die im Ausland leben, genutzt, von Deutschland bis nach Australien. Bei Radio Paprika sind elf ständige und einige freie Mitarbeiter beschäftigt. Der Großteil davon ist nicht in Cluj geboren.

Radio Paprika versucht ein interaktives und dynamisches Radio zu sein, das die Menschen direkt erreicht. Deshalb berichten die Mitarbeiter im Sommer von draußen. Zudem gibt es viele Live-Übertragungen, wie die von den Ungarischen Tagen, Theateraufführungen oder Programme für die Kirche. Ein weiterer Schwerpunkt liegt auf den Kultur Nachrichten. Regelmäßig finden Interviews statt, zu denen beispielsweise Mitarbeiter des Theaters eingeladen werden und über neue Stücke informieren. Auffällig ist, dass neben der Musik auf Ungarisch und natürlich Englisch auch deutsche und italienische Lieder im Repertoire vertreten sind, jedoch keine rumänischen. Auf die Frage hin, warum dies so sei, antwortete der Direktor, dass die rumänischen Radiosender ja auch keine ungarische Musik spielten.

Interessensvertretungen und Kulturinstitute

Per E-Mail erreichte meine Tandempartnerin Ivett auch die Bewegung *Ja, bitte*, auf Ungarisch *Igen, tessék* und auf Rumänisch, *Da, poftiți. Ja, bitte* wurde 2011 gegründet und ist ein Zusammenschluss verschiedener Unternehmen, die Bedienung und Service in der jeweiligen Muttersprache anbieten. Erkennungszeichen ist ein grüner Aufkleber. So weiß beispielsweise ein ungarischer Muttersprachler, dass er in diesem Geschäft oder Restaurant auf Ungarisch bestellen kann. *Ja, bitte* bietet dabei den Unternehmen ein Netzwerk an Verbindungen an, das ihnen neue Kunden, und somit auch Mehreinnah-

relatează în general despre viața de zi cu zi. Deosebit de interesant este faptul că doamna viceprimar Anna Horváth vine săptămânal în studio pentru a răspunde la întrebările ascultătorilor. Îndeosebi populația de vârstă a doua se implică activ în acest program.

După cum am mai spus, Radio Paprika este un post de radio tânăr, fiind înființat în anul 2006 de către un grup de oameni de afaceri clujeni, care au achiziționat aparatura necesară și au stabilit contactele. Din acel moment și până acum, postul de radio este finanțat din încasările din publicitate. În pofida scurtei sale existențe de până acum, Radio Paprika a dobândit o reputație bună, după cum arată numeroasele premii câștigate. Ascultătorii sunt în proporție de 78% maghiari. Pe lângă ascultătorii din Cluj, Radio Paprika are ascultători maghiari care trăiesc în străinătate, din Germania până în Australia. Aceștia ascultă programele radioului pe internet. Personalul postului de radio este format din 11 angajați permanenți și câțiva colaboratori externi. Majoritatea acestora nu sunt născuți în Cluj.

Radio Paprika încearcă să fie un post interactiv și dinamic, în contact direct cu ascultătorii. De aceea, realizatorii de programe relatează vara de afară. În plus există și numeroase transmisii în direct, cum ar fi de la Zilele Culturii Maghiare, reprezentații de teatru sau programe pentru biserică. O altă parte importantă a programului o constituie știrile din domeniul cultural. Periodic se realizează interviuri cu angajați ai teatrului, de exemplu, care informează despre noile producții.

Este interesant de observat că pe lângă muzica în limba maghiară și bineînțeles în engleză, postul de radio difuzează și muzică germană și italiană, nu însă românească. La întrebarea mea privind motivul, directorul răspunde că nici posturile de radio românești nu difuzează muzică în limba maghiară.

Grupuri de interese și centre culturale

Yvette, partenera mea tandem, a primit pe e-mail o invitație la acțiunea *Da, poftiți*, în limba maghiară *Igen, tessék*, în germană *Ja, bitte*. Această acțiune a fost inițiată în 2011 fiind o inițiativă a mai multor întreprinderi de a oferi clienților servicii în limba maternă. Semnul distinctiv este un sticker verde. În acest fel, un maghiar de exemplu va ști că în restaurantul, în magazinul sau în instituția respectivă se poate adresa angajaților în limba maghiară.

Da, poftiți/Igen, tessék, oferă astfel întreprinderilor o rețea care le asigură clienți și, implicit, încasări mai mari. În contrapartidă, întreprinderea trebuie să ofere, sub o anumită formă, servirea în limba maternă. Participarea se face în mod gratuit. Altfel decât pare la prima vedere, acțiunea *Da, poftiți/Igen, tessék* nu militează direct pentru dreptul de utilizare al limbii materne și nu este un grup de interese politice. În afară de Cluj, acțiunea este prezentă și în alte orașe transilvănene, ca Oradea, Timișoara, Huedin, Sighetu Marmăției și Târgu Mureș.

În Cluj acțiunea cuprinde în prezent 295 de parteneri. În cazul 1/5 dintre aceștia, proprietarii sunt români. Mai mult, la Timișoara grupul țintă a fost extins și pentru vorbitorii de germană, sârbă, italiană și bulgară.

Chiar dacă în Transilvania s-a pus inițial accentul pe servirea în limba maghiară, se dorește extinderea acestui serviciu și pentru alte minorități lingvistice, de exemplu cea românească sau sârbă, precum și pentru românii din Rutenia (Ucraina).

Acțiunea *Da, poftiți/Igen, tessék* este foarte utilă pentru populația maghiară din Transilvania, care este superioară ca număr celei germane. În prezent, în România trăiesc aproximativ 36.000 germani și 1,2 milioane de maghiari. Minoritatea germană are o

men sichert. Im Gegenzug muss das Unternehmen in irgendeiner Form die Bedienung in der Muttersprache sichern. Die Teilnahme ist kostenlos. Anders als man vielleicht vermuten könnte, setzt sich *Ja, bitte* nicht für Sprachrechte ein und bildet keine politische Interessensvertretung. *Ja, bitte* wird, außer in Cluj, in fünf siebenbürgischen Städten angeboten: Großwardein, Temeschwar, Heynod, Marmaroschiget und Neumarkt am Mieresch. In Cluj gibt es zurzeit 259 *Ja, bitte*-Partner. Bei 1/5 der Unternehmen ist der Besitzer Rumäne. Weiterhin teilt uns *Ja, bitte* mit, dass in Temeschwar die Zielgruppe auf die deutsche, serbische, italienische oder bulgarische Sprachgemeinde ausgeweitet wurde. In Siebenbürgen wurde die Bedienung in ungarischer Sprache angestrebt, jedoch möchte man diesen Service auch auf andere Minderheiten erweitern, z. B. die ukrainischen oder serbischen Rumänen, aber auch die Rumänen in Transkarpatien.

Dieser Service ist für die ungarische Bevölkerung natürlich sehr sinnvoll, da sie im Vergleich zur deutschen sehr zahlreich ist. Heute leben noch etwa 36.000 Deutsche und 1,2 Mio. Ungarn in Rumänien. Die deutschsprachige Minderheit ist seit 850 Jahren fest in diesem Gebiet verwurzelt. Wie man an den Zahlen sieht, ist die Zahl der deutschen Muttersprachler jedoch ziemlich gering und schrumpft, laut des rumänischen Statistikkamtes, immer weiter. Trotzdem ist Deutsch eine viel gesprochene Sprache, nicht zuletzt dank der deutschsprachigen Schulen und der deutschen Kulturzentren in Rumänien.

Frau Wittstock, Dozentin am Lehrstuhl für Germanistik im Deutschen Kulturzentrum, erklärt, dass das Kulturzentrum in drei Bereiche aufgeteilt ist: die Bibliothek, die Organisation von kulturellen Veranstaltungen und die Sprachkurse. Zudem kann man in Cluj dort auch die vom Goethe-Institut anerkannten Deutschprüfungen ablegen.

Zum Kulturprogramm zählen beispielsweise Lesungen von deutschen Autoren, die dann von rumänischen Studierenden übersetzt werden, musikalische Veranstaltungen und Ausstellungen deutsch-rumänischer Künstler. Zu den Projekten gehört auch der Spieleclub, der der Clujer Bevölkerung die deutsche Brettspielkultur näher bringen soll. Für das diesjährige 20-jährige Jubiläum der Ernennung zum Goethe-Zentrum möchte der Comics-Club einen deutsch-rumänischen Comicband zum Thema „Ein Land, ausgezeichnet“ herausgeben. Die Sprachkurse, so Wittstock, werden vor allem von Studierenden genutzt, die später überlegen, ihr Studium in Deutschland fortzusetzen. Viele Kursteilnehmer sind mittlerweile auch Ärzte, die von deutschen Krankenhäusern angeworben werden. Jedoch gibt es auch viele multinationale Firmen, die für ihre rumänischen Standorte Mitarbeiter mit Deutschkenntnissen suchen. Die Bibliothek wird von eben diesen Kursteilnehmern genutzt, die hier Lehrmaterialien finden, Aufgaben aus dem Unterricht lösen müssen oder einfach nur Bücher ausleihen können. Weiter wird die Bibliothek durch Schulklassen genutzt. Die Bibliothek wurde vor der Sprach- und Kulturabteilung eingerichtet und wird durch das Goethe-Institut finanziert. In der Bibliothek werden sowohl Bücher als auch DVDs, Zeitungen und Zeitschriften geführt. Alle müssen entweder von deutschen Autoren stammen oder einen Bezug zu Deutschland nachweisen.

Theater

Weiterhin informierte uns Frau Wittstock über das deutsche Theater in Rumänien und Siebenbürgen. Auch deutsche Theatergruppen gibt es in Rumänien, sowie eine deutsche Abteilung in Hermannstadt, deren Ensemble über die Landesgrenzen hinaus bekannt ist und auch durch Deutschland tourt.

istorie de 850 de ani pe aceste meleaguri. După cum se poate deduce din prezentarea numerelor, populația germană este foarte restrânsă iar tendința este descendentă, conform Biroului Național de Statistică. Totuși, germana este o limbă vorbită în numeroase cercuri în Transilvania, nu în ultimul rând datorită școlilor germane și a Centrelor Culturale Germane din România.

Doamna Wittstock, cadru didactic la Departamentul de Limba și literatura germană al Facultății de Litere din cadrul Universității Babeș-Bolyai și colaborator la Centrul Cultural German ne prezintă structura centrului, pe 3 domenii: biblioteca, secția care organizează evenimente culturale și secția care oferă cursuri de limbă. În plus, centrul organizează examene de limba germană atestate de Institutul Goethe. Evenimentele culturale includ sesiuni de lectură, susținute de exemplu de autori germani și traduse de studenți, reprezentații muzicale și expoziții ale unor artiști germani și români. Printre proiecte enumerăm clubul de jocuri, care dorește să popularizeze cultura jocurilor de societate germane în rândul publicului clujean. În onoarea aniversării a 20 de ani de la obținerea titlului de Centru Goethe, clubul de benzi desenate intenționează să editeze un volum bilingv german-român de benzi desenate, cu tema „*Ein Land, ausgezeichnet*“/„*O țară, excelent*“.

Cursurile de limbă sunt frecventate îndeosebi de studenți, care intenționează să își continue studiile în Germania, după cum spune doamna Wittstock. În ultima perioadă se înscriu și medici care au semnat contracte de muncă cu spitale din Germania și urmează să plece. Există însă și numeroase firme multinaționale care caută angajați cu cunoștințe de limbă germană pentru filialele lor din România.

O mare parte din utilizatorii bibliotecii sunt participanții la cursurile de germană, care găsesc astfel materiale, rezolvarea unor probleme prezentate la curs sau pur și simplu împrumută cărți. O altă categorie de cititori sunt elevii. Biblioteca a fost înființată de Secția de limbă și cultură și este finanțată de Institutul Goethe. În bibliotecă se găsesc atât cărți, cât și DVD-uri, ziare și reviste. Acestea trebuie să fie germane sau să aibă o legătură cu Germania.

Teatru

Doamna Wittstock ne-a povestit apoi despre teatrul în limba germană din România, îndeosebi din Transilvania. În România există trupe de teatru germane, la Timișoara există chiar un teatru german și la Sibiu o secție germană a teatrului, care este cunoscut și în afara granițelor, participând la turnee și în Germania.

În Piața Unirii, piața centrală din Cluj și totodată locul preferat de întâlnire al nostru, participanții la programul tandem, întâlnim în sfârșit pe cel care trebuia să ne fie primul partener de interviu: Péter Demény, cadru didactic al Departamentului de literatură maghiară la Universitatea Babeș-Bolyai, autor și traducător. Printre altele Péter Demény scrie piese pentru Teatrul Maghiar din Cluj-Napoca. Este unul din șase autori de acest gen din România. Povestea teatrului începe în anul 1792, când a fost pusă în scenă prima piesă de teatru în limba maghiară în Cluj. Piesele de teatru în limba maghiară sunt prezentate cu supratitrare în limba română, iar scenariul este disponibil atât în română cât și în engleză. După cum spune dl. profesor Demény, teatrul maghiar are o reputație foarte bună și în afara orașului iar trupa participă la turnee în Ungaria. În afară de aceasta, mai există și alte trupe de teatru care participă la turnee.

Auf der Piața Unirii, dem zentralsten Platz und auch unter uns Tandemteilnehmern beliebtesten Treffpunkt, begegnen wir endlich dem, der ursprünglich der erste Interviewpartner werden sollte: Péter Demény, Dozent für ungarische Literaturwissenschaft an der Babeș-Bolyai-Universität, Autor und Übersetzer. Péter Demény verfasst Werke u.a. für Stücke des Ungarischen Theaters in Cluj. Es ist eines von sechs seiner Art in Rumänien. Seine Geschichte geht bereits auf das Jahr 1792 zurück, in dem das erste Theaterstück in ungarischer Sprache in Cluj aufgeführt wurde. Die dort aufgeführten Stücke werden auf Rumänisch übertitelt und bei den Aufführungen liegen die Skripte auf Rumänisch und Englisch aus. Laut Demény hat es eine sehr gute Reputation auch außerhalb der Stadt und die Theatertruppe tourt auch durch Ungarn. Außerdem gibt es viele weitere Theatertruppen, die auf Tour gehen.

Zeitungen und Zeitschriften

Eines der meist rezipierten Medien sind die Printmedien, Zeitungen und Zeitschriften, die auch im Onlineformat verfügbar sind, und für die deutschen und die ungarischen Zeitungen gilt gleichermaßen, dass das Internetangebot stark genutzt wird.

Über die deutschsprachigen Zeitungen in Rumänien informierten uns sowohl Alois Kommer als auch Frau Wittstock. Die wichtigste deutschsprachige Zeitung ist die Allgemeine Deutsche Zeitung. Die Rubriken der Zeitung sind unter anderem Inland, Wirtschaft, Lokales, Sport, Tourismus und Kultur. Genauso wie die deutschen Radioprogramme konzentriert sich die Berichterstattung vor allem auf lokale Themen. Dazu erscheinen wöchentlich regionale Inserate, wie die Banater Zeitung und die Karpatenrundschaue. In Hermannstadt erscheint zudem wöchentlich die Hermannstädter Zeitung.

Péter Demény berichtet, dass in Rumänien viele ungarische Literaturzeitschriften herausgegeben werden, an denen er teilweise auch selbst beteiligt ist. Eine dieser Zeitschriften ist *Látó*, die in Neumarkt am Mieresch erscheint. Die Monatszeitschrift *Korunk* wird in Cluj veröffentlicht, wie auch *Helikon*. Alle behandeln ähnliche Themen, von sozialen Fragen bis hin zu Literaturkritik. Demény besitzt auch einen Blog im Internetauftritt von *Adevărul*, einer der größten rumänischen Tageszeitungen. In einigen seiner Beiträge spricht er ein Thema an, das auch während unseres Gesprächs aufkam: der Konflikt zwischen Rumänen und Ungarn.

Leider haben sich keine Interviews mit Vertretern des Staatsfernsehens oder privater rumänischer Sender ergeben und deshalb fehlt, um das Ganze zu komplettieren, der Standpunkt der rumänischen Seite.

Der Konflikt zwischen Ungarn und Rumänen ist noch deutlich zu spüren. Wo in einigen Medien eine rege Zusammenarbeit stattfindet, wird bei anderen eine der beiden Sprachen ausgeschlossen. Man könnte hier auch Radio Paprika als Beispiel nennen, das keine rumänische Musik spielt. Positivere Beispiele sind sicherlich die staatlichen Medien, die aufgrund des Bildungsauftrages in allen drei Sprachen informieren müssen. Trotzdem muss man anfügen, dass auch Radio Paprika durch seine Präsenz beispielsweise bei den Ungarischen Tagen oder die Einblendung rumänischer Übertitel im Ungarischen Theater zum Abbau des Konfliktes beitragen können.

VERFASSERIN: *Astrid Pichler*,
Universität Regensburg

TANDEMPARTNERINNEN:
Szilvia Bencze & Ivett Brenda Kabai,
Babeș-Bolyai-Universität, Cluj-Napoca

Ziare și reviste

Unul din mediile cu cea mai mare audi-ență în rândul publicului este presa scrisă, ziare și reviste, disponibile și în format online. Atât mass media germană cât și cea maghiară utilizează puternic mediul online.

Despre presa germană din România ne informează Alois Kommer și doamna Wittstock. Cel mai important ziar este *Allgemeine Deutsche Zeitung*. Dintre rubricile ziarului amintim interne, economie, local, sport, turism și cultură. Ca și în cazul programelor de radio, și presa scrisă pune accent pe probleme locale. Alături de cotidianul amintit mai sus apar și două suplimente săptămânale regionale, *Banater Zeitung* și *Karpatenrundschaue*. De asemenea, în Sibiu este editat săptămânalul *Hermannstädter Zeitung*.

Domnul Péter Demény ne spune că în România apar multe reviste literare, el însuși fiind colaborator la unele dintre acestea. Una dintre acestea este *Látó*, care apare la Târgu Mureș. O altă revistă lunară de la Cluj de acest gen este *Korunk*, la fel și *Helikon*. Toate acestea abordează teme similare, de la probleme sociale până la critică literară. Demény are și un blog pe pagina web a ziarului *Adevărul*, unul dintre cele mai mari cotidiane din România. În unele din articolele sale abordează și o temă care a apărut și pe parcursul conversației noastre: conflictul dintre români și maghiari.

Din păcate nu am reușit să realizăm nici un interviu cu vreun reprezentant al televiziunii publice sau a unor televiziuni private românești, astfel că punctul acesta de vedere lipsește din prezenta lucrare.

Conflictul dintre români și maghiari este încă vizibil. În unele medii există o colaborare

puternică, în altele una din cele două limbi este exclusă. Se poate amintii aici exemplul Radio Paprika, care nu difuzează muzică românească. Exemple pozitive constituie mediile publice, care emit în toate trei limbi, având de îndeplinit o misiune educativă.

Ilustrație: Sebastian Baculea

Totuși se poate adăuga că și Radio Paprika, prin prezența sa la Zilele Culturii Maghiare de exemplu, sau prezentarea pieselor cu supratitrare în limba română la Teatrul Maghiar, pot contribui la aplanarea conflictului.

AUTOARE: *Astrid Pichler*,
Universitatea Regensburg

PARTENERE DE TANDEM:
Szilvia Bencze & Ivett Brenda Kabai,
Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

Impressum

*Herzlichen Dank an die Regensburger
Universitätsstiftungen Pro Arte und
Pro Uni PR für die freundliche Unterstützung
dieses Projekts!*

*Mulțumim fundațiilor Universității
Regensburg Pro Arte și Pro Uni PR pentru
susținerea acestui proiect!*

Herausgeber

Europaeum. Ost-West-Zentrum der Universität Regensburg
Sprecher des Direktoriums: Prof. Dr. Walter Koschmal
Institut für deutschsprachige Lehre und Forschung der Babeș-Bolyai-Universität Cluj-Napoca (IDLF)
Leitung: Prorektor Univ.-Prof. Dr. Rudolf Gräf

Redaktion

Lisa Unger-Fischer (Geschäftsführung Europaeum)
Gabriella-Nóra Tar (Stellv. Leitung IDLF)
Martina Friedsmann (Kordinatorin Tandem-Programm)

Texte

Studierende der Universität Regensburg und der Babeș-Bolyai-Universität Cluj-Napoca

Korrektur

Martina Friedsmann und Claudia Wagner; Emilia Darnai und Gabriella-Nóra Tar

Rumänische Übersetzungen

Studierende der Babeș-Bolyai Universität Cluj-Napoca,
Stela Avram (Texte von Szél, Opitz, Neumeister, Blinzler und Pichler) und
Ioana Florea (Texte von Mönig, Wagner, Negrea und Peterschik)

Illustrationen

Adrian Barbu, Anna Benczedi, Sebastian Baculea und Maria Surducan

Grafik und Layout

Klaus Bahringer

Stand: April 2015

Editat de

Europaeum. Centrul Ost-Vest al Universității Regensburg
Purtător de cuvânt al Directoratului: Prof. dr. Walter Koschmal
Institutul de Studii Germane al Universității Babeș-Bolyai Cluj-Napoca (IDLF)
Director: Prof. univ. dr. Rudolf Gräf (Prorektor UBB)

Redactat de

Lisa Unger-Fischer (Director executiv Europaeum)
Gabriella-Nóra Tar (Director adjunct IDLF)
Martina Friedsmann (Coordonator Programul Tandem)

Texte

Studentii Universității Regensburg și ai Universității Babeș-Bolyai Cluj-Napoca

Corectura

Martina Friedsmann și Claudia Wagner; Emilia Darnai și Gabriella-Nóra Tar

Traducere în română

Studentii Universității Babeș-Bolyai Cluj-Napoca,
Stela Avram (Texte de Szél, Opitz, Neumeister, Blinzler și Pichler) și
Ioana Florea (Texte de Mönig, Wagner, Negrea și Peterschik)

Ilustrații

Adrian Barbu, Anna Benczedi, Sebastian Baculea și Maria Surducan

Grafică și layout

Klaus Bahringer

Aprilie 2015